

NUOREN SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY

- kuvaus kehittämisprosessista

[Mäkinen, Sari](#)

Laurea - ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

NUOREN SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY - kuvaus kehittämisprosessista

Mäkinen Sari
Sosiaalialan käytäntöjen kansalais-
ja aluelähtöinen kehittäminen
Opinnäytetyö
3/2010

Laurea University of Applied Sciences
Laurea Tikkurila

SOCIAL WORKING ORDER OF THE YOUNG PEOPLE
- description of the process

Mäkinen Sari
Developing Social Service Practices
with Citizen and Regional Develop-
ment Orientation
Thesis
3/2010

Mäkinen Sari

NUOREN SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY - kuvaus kehittämisprosessista

Vuosi 2010

Sivumäärä 77

Opinnäytetyössäni tarkastelen yhden toimintatavan kehitysprosessia kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan nuorisoneuvolassa vuosina 2006 - 2008 välisenä aikana. Tarkoituksena on prosessiarvioinnin avulla tuottaa materiaalia toimintatavan parantamiseen sekä tuoda ymmärrystä siihen, kuinka lopputulokset ovat syntyneet.

Kehittämisprosessin osatekijät koostuvat paitsi kehittämisprosessin kuvaamisesta myös tarveanalyysin, pilottiryhmän sekä kehittämistyön arviointihaastattelun tuloksista. Tarveanalyysillä selvitin millaiselle toimintatavalle alueella on tarvetta kartoittamalla sekä nuorisoneuvolan sisäiset tarpeet että yhteistyökumppaneiden tarpeet. Tarveanalyysin pohjalta aloin kehittämään ryhmätyömenetelmää, joka on interventiomenetelmä nuorille, jotka tarvitsevat tukea sosiaalisessa toimintakyvyssä sekä vuorovaikutustaidoissa. Nuoret voivat tällöin oman vertaisryhmänsä kanssa opetella elämässä tarvittavia taitoja, saada lisää itsetuntemusta sekä vertaistukea ympärilleen. Pilottiryhmää tutkimalla selvitin millaisia vaikutuksia ryhmämuotoisella interventiolla on yksittäiselle nuorelle. Työyhteisölle järjestettävällä arviointihaastattelulla halusin selvittää, kuinka tällainen ryhmätyömenetelmä saadaan juurtumaan osaksi nuorisoneuvolan arkea sekä millaisia kehittämisideoita työyhteisöltä nousee.

Prosessiarvioinnin avulla sekä kehittämishankkeen kokemuksista hyödyntäen olen rakentanut toimintatavan nuorisoneuvolaan. Toimintatapa on tarkoitettu yläkouluikäisille nuorille, joilla esiintyy hankaluutta sosiaalisissa ja vuorovaikutustaidoissa. Toimintatavan tavoitteena on juurtua osaksi nuorisoneuvolan arkea ja kehitetyn toimintatavan avulla on helppo räätälöidä ryhmätoimintaa, kulloisetkin erityistarpeet huomioiden. Opinnäytetyöhöni ei ole kerätty menetelmäkansiota käytetyistä ryhmätyömenetelmistä vaan tarkoituksena on ollut tuottaa tietoa, toimintatavan kehitysprosessista nuorisoneuvolassa sekä herättää työyhteisössä avointa vuorovaikutusta keskustelua nuorten parissa tehtävästä työstä.

Nuorisoneuvolan toimintatavan kehittäminen tapahtuu tutkimusavusteisella kehittämisellä, jossa tutkimus on kvalitatiivista. Kehittämistyöni näkökulma painottuu työmuotojen ja menetelmien kehittämiseen, jossa korostetaan ihmisen kasvua ja itsetoteutusta sekä vuorovaikutusprosessia. Kehittämishankkeen tuottaa tietoa uudesta toimintatavasta nuorisoneuvolassa niin kasvatus- ja perheneuvolan organisaatiolle, työntekijöille kuin muillekin nuorten parissa työskenteleville tahoille. Toimintatavan kehittäminen palvelee myös yksittäisiä nuoria pilottiryhmässä.

Pilottiryhmän nuorista oli mielekästä toimia ryhmänä, ryhmän yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi kokemukset yksittäisestä huomioimisesta henkilökohtaisten tavoitteiden ansiosta nähtiin tärkeänä. Ryhmän nuoret sekä heidän vanhempansa kokivat nuorten saaneen uudenlaista rohkeutta sekä taitoja toimia sosiaalisissa ympäristöissä. Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolassa toimintatapa koettiin mielekkääksi uudeksi tuuleksi ja työyhteisö koki saavansa innostusta ja tukea uuden toimintatavan aloittamiseen.

Asiasanat

Nuoren kehitys, sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen, sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot, vertaistuki, prosessiarviointi

Laurea Tikkurila
Degree Programme in Social Services (Master's degree)
Developing Social Service Practices with Citizen and Regional Development Orientation

Mäkinen Sari

SOCIAL WORKING ORDER OF THE YOUNG PEOPLE - description of the process

Vuosi 2010

Sivumäärä 77

In my thesis I examine the development process of working method in youth center of child and family guidance clinic in Kymenlaakso during the year 2006 - 2008. By performing process evaluation, the objective is to produce material to improve the working method as well as to give information how the results have been achieved.

The material of the thesis consists of description of the development process and results of requirement analysis, pilot group interviews and development work evaluation interviews. I analyzed what kind of a working method is needed in the area. This was performed by gathering the requirements of both youth clinic and their partners in cooperation. On the grounds of the requirement analysis I started to develop a group work method based on intervention for young people who need support with social skills. This provides young people a peer group where they can learn skills needed in everyday life and gain more self-knowledge. By studying the pilot group I found out what kind of impact an intervention method has on an individual young person. By performing evaluation interviews within the work community I wanted to discover how this kind of a work method can become a permanent part of everyday life for people working in the youth clinic.

By performing process evaluation I have made some work method for the youth clinic. The work method is planned for the young people who are in junior high and need support with social skills. I hope that the work method can be used by employees who are working among young people. I haven't gathered any method album in my thesis.

Developing a work method within a youth clinic is performed by qualitative research. The focus of my research is on developing work methods that emphasize individual growth, self-fulfillment and social interaction. My development project provides with information about new work method within a youth clinic to the organization and the personnel of the clinic as well as to other people or organizations working with young people. Developing the work method contributes also to the young individuals in the pilot group.

The young persons in the pilot group found it meaningful to act as a group, towards the common targets. Also experience of being taken into account on individual level was found important, thanks to individual targets. Pilot group members and their parents noticed that the young people had gained new kind of courage and people skills to be able to interact in different social environments.

In the family council center of Kymenlaakso the work method was found to be meaningful and breath of fresh air. The work community felt that they get enthusiasm and support for starting a new work method.

Key words:

youth develop, social working order consolidation, social and commerce skills, peer support, process evaluation

Sisällys

1	JOHDANTO.....	7
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	9
2.1	Sosiaaliset taidot	11
2.2	Vuorovaikutus vertaisryhmässä.....	14
3	KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	16
4	KEHITTÄMISPROSESSI	18
4.1	Kehittämishankkeen toteuttaminen.....	21
4.2	Kehittämishankkeen tavoitteet ja tutkimustehtävät.....	23
5	TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISMENETELMÄT	25
5.1	Tarveanalyysi	26
5.2	Pilottiryhmä	28
5.3	Toimintatavan juurruttaminen	29
5.4	Aineiston käsittely ja tulosten analysointi	30
6	TARVEANALYYSI.....	33
6.1	Nuorisoneuvolan tarpeet	33
6.2	Alueelliset tarpeet	35
6.3	Tarvearvioinnin tuloksia	37
7	PILOTTIRYHMÄ	40
7.1	Pilottiryhmän kokoaminen	41
7.2	Pilottiryhmän toiminta	42
7.3	Pilottiryhmän tuloksia	45
8	TOIMINTATAVAN ARVIOINTIA JA JUURRUTTAMISTA	49
8.1	Työyhteisön arviointihaastattelu	49
8.2	Arviointihaastattelun tuloksia	50
9	TOIMINTATAPA - NUOREN SOSIAALISEN TOIMINTAKYVYN VAHVISTAMINEN VERTAISRYHMÄSSÄ	53
9.1	Ryhmätoiminnan tavoitteet.....	55
9.2	Kohderyhmä ja ryhmän koko	55
9.3	Ryhmän ohjaajat.....	56
9.4	Ryhmätoiminta	57
10	POHDINTAA	59
	Lähteet	63
	Kuvio-otsikko luettelo.....	66
	Liitteet:.....	67

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeeni on toteutettu Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan kuntayhtymässä, jossa työskentelin tuolloin TIKRU - nuorten elämönhallinnan tukeminen ja ohjaus hankkeessa. Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolassa tutkitaan ja hoidetaan lasten ja nuorten kehitykseen sekä perheen vuorovaikutukseen liittyviä ongelmia. Työtä tehdään sosiaalityön sekä erilaisten psykoterapeuttisten menetelmien avulla. Lisäksi kasvatus- ja perheneuvola antaa lähialojen työntekijöille erilaista asiantuntija-apua: työnohjausta, konsultaatiota, neuvontaa, koulutusta ja lausuntoja. Kasvatus- ja perheneuvolan puolella on seitsemän psykologia ja kolme sosiaalityöntekijää sekä yksi puheterapeutti. (Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan kuntayhtymän toimintakertomus 2005.) Nuorisoneuvola on osa Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan kuntayhtymän toimintaa. Nuorisoneuvolassa työskenteli kehittämissankkeen aikana pääsääntöisesti yksi sosiaalityöntekijä sekä TIKRU - nuorten elämönhallinnan tukeminen ja ohjaus hankkeen työntekijä.

Hanketyöntekijänä tehtävänäni oli kehittää nuorisoneuvolaan uusia neuvonta-, ohjaus-, tuki- ja kuntoutusmenetelmiä nuorille, joilla on kehityksellistä tai elämönhallinnan vaikeuksia. TIKRU - hankkeessa kehitettiin nuorisoneuvolan työmuotoja enemmän ehkäisevään työhön sekä varhaiseen puuttumiseen painottaen. Tämän hetken yleinen suuntaus onkin painottaa toimintamalleja ehkäisevään työhön. Esimerkiksi vuonna 2006 voimaan tullessa nuorisolaissa keskeisenä tavoitteena on nuorten sosiaalinen vahvistaminen. Tämä tarkoittaa nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (Tarvainen, Pietiläinen & Kuure toim. 2007, 21.) TIKRU - hankkeen aikana vahvistettiin myös moniammatillisia ja pysyviä yhteistyöverkostoja joustavan, toimivan ja asiakaslähtöisen työskentelyn turvaamiseksi. Hankkeen keskeiset toimintamuodot olivat koutsaus (ADHD ohjaus / sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen), pienryhmätoiminta sekä nettineuvonta.

TIKRU - nuorten elämönhallinnan tukeminen ja ohjaus hanke on syntynyt yksittäisen työntekijän näkemyksestä. Nuorisoneuvolan hoitotyössä on keskitytty kognitiiviseen sekä psyykkiseen puoleen nuoren kehityksessä mutta sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen ja sitä kautta elämönhallinnan tukeminen on jäänyt vähemmälle. Mielestäni kasvatus- ja perheneuvolatyötä tulisi tehdä myös sosiaalityön menetelmin, jonka perustehtävänä on tukea asiakkaan arjen sujumista (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008), ottaen huomioon myös nuoren kehitykseen kuuluvan tarpeen rakentaa vanhemmista riippumatonta omaa sisäistä maailmaansa vertaisryhmässä. Näihin nuorten monisyisiin sosiaalisen toimintakyvyn pulmiin nuorisoneuvolan tyyppillisesti tarjoama, ammattihenkilön kanssa tapahtuva kahdenkeskinen keskusteluapu ei ole ollut riittävää. Tukea tulisi pystyä tarjoamaan myös muulla tavoin nuoren kokonaisvaltaisen kehityksen tukemiseksi.

Tämän päivän kuumana keskustelun aiheena on ollut lasten ja nuorten lisääntyvä paha olo ja erilaiset ongelmat. Myös mediassa tätä keskustelua on käyty ja mm. nuorten tekemistä raais-tuneista väkivallanteoista uutisoidaan lähes jatkuvasti. Kempin (1999, 99) mukaan mur-sikäisen nuoren kapina vanhempia ja muita auktoriteetteja kohtaan muistuttaa uhmaikäisen lapsen kapinaa. Hänen mielestä on tärkeää varmistua siitä, että nuoren ympärillä olevat ai-kuiset haluavat pitää nuoresta huolta ja vastata hänestä kasvattajina. Nuori ei itse kykene murrosiän myllerryksen keskellä asettamaan rajoja itselleen ja tämä onkin vanhempien ja kasvattajien tehtävä.

Kehittämishankkeessa keskityn tarkastelemaan yhden toimintatavan kehitysprosessia nuoriso-neuvolassa. Kehittämishankkeenä tarkoituksena on tuottaa tietoa uudesta toimintatavasta nuoriso-neuvolassa niin kasvatus- ja perheneuvolan organisaatiolle, työntekijöille kuin muille-kin nuorten parissa työskenteleville tahoille. Toimintatavan kehittäminen palvelee myös yk-sittäisiä nuoria Kouvolan seudun alueella. Prosessiarvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa toi-minnan kehittämiseksi ja päätöksenteon pohjaksi. Prosessiarviointi tuottaa materiaalia työ-menettelmien parantamiseen sekä tuo ymmärrystä siihen, kuinka lopputulokset syntyvät. Toi-saalta vaikka prosessievaluatio toteutetaan, voidaan aiempien menetelmien kriittinen arvi-ointi kokea loukkaavana ja sitä vastustetaan ja valinnat etenevät omaksutuilla tavoilla. Haas-teena onkin miten kerätty tieto saadaan muuttumaan oppimisen kautta toiminnan muutoksik-si. (Seppänen-Järvelän 2004, 49 - 53.)

Yksilön kokonaiskehityksen kannalta sosiaalisten taitojen merkitys nähdään oleellisen tärkeä-nä. Hankaluudet sosiaalisissa taidoissa ovat olleet ajankohtaisia keskustelujen aiheita medias-sa. Nuorten sosiaalisten taitojen tukeminen vertaisryhmässä on sekä haasteellista että erityi-sen tärkeää. Yksilöllisyyden ja sosiaalisuuden perusta muodostuu läheisten ja tärkeiden ihmis-ten kanssa jo varhaisessa vuorovaikutuksessa. Aluksi tärkeimmät ihmissuhteet ovat lapsen ja vanhempien tai lapsen ja hoitajan välisiä. (Laine 2005, 178.) Varhaisen vanhempi-lapsi-kiintymyssuhteen merkitystä on pyritty ymmärtämään yksilön myöhemmän kehityksen, käyt-täytymisen ja elämässä selviytymisen kannalta (Sinkkonen & Kalland 2001, 7 - 11). Nuorten sosiaalisen kehityksen ja oppimisen kannalta vertaisuhteet sekä sosiaalinen asema ovat erit-täin tärkeitä, koska sosiaaliset taidot kehittyvät vertaisryhmässä aktiivisen toiminnan kautta. Jatkuvasti vaihtuvat useat vertais- ja hoitajasuhteet voivat olla haitallisia lapsen turvallisuus-tunteelle sekä emotionaalille ja sosiaaliselle kehitykselle (Laine 2005, 178).

Nuoren sosiaalista toimintakykyä pyritään vahvistamaan vertaisryhmässä toiminnallisesti ja kokemuksellisesti kiintymyssuhdetta tukemalla. Näin terve itsetunto vahvistuu ja tämä myös edistää sitoutumista. Nuoren saamasta myönteisestä vuorovaikutuksesta seuraavat positiivi-nen kuva itsestä ja omista mahdollisuuksista sosiaalisissa suhteissa. (Kalliopuska 1995.)

2 TEORETTISET LÄHTÖKOHDAT

Kehittämishankkeeni teoreettinen osio keskittyy yhteiskunnalliseen näkökulmaan. Tarkastelen yleisesti nuoruutta elämänvaiheena sekä nuoren sosiaalista kehittymistä ja sen erityispiirteitä. Elämänhallinta käsitteenä esiintyy tekstissäni usein ja siksi avaen sitä hieman. Elämänhallinnan käsitteen määrittäminen on haastavaa, koska käsitteen juuret juontuvat yhteiskunnallisesta ja psykologisesta tutkimuksesta 1800-luvulle. Suomalaiseen keskusteluun käsitteen tuonut Roos (1988) jaotteli elämänhallinnan sisäiseen ja ulkoiseen ulottuvuuteen. Roosin mukaan ulkoisen elämänhallinnan olemassaoloa on olla aineellisesti ja henkisesti turvatussa asemassa. Elämän sisäinen hallinta taas tarkoittaa sopeutumista, mutta ei alistumista kohtalon mukanaan tuomiin ikäviinkin tapahtumiin.

Nuoruus on elämänkaaren vaihe, jolloin aloitetaan erottuminen lapsuudesta sekä lapsuuden kodista ja rakennetaan oman persoonallisuuden mukaista aikuisuutta. Nuori on keskeneräisyydessään haavoittuvainen, jolloin nuoruus muutosten elämänvaiheena on syrjäytymisuhalle altista aikaa. Kuorelahden ja Viitasen toimittamassa teoksessa (1999) syrjäytymiseen liittyvien riskitekijöiden lista on moninainen. Niistä muutama mainitakseni: yksinäisyys, heikko itsetunto, syrjään vetäytyneisyys, tietämättömyys omista kyvyistä, päämäärättömyys tekemisissä. Nuoren yksilön kehityksen kannalta on tärkeää, että nuori tuntee kuuluvansa johonkin yhteisöön sekä hänellä on vaikuttamisen ja sitä kautta hyväksytyksi tulemisen tunne (Helminen toim. 2005). Nuori tarvitsee tunnetta kuulua, liittyä, osallistua johonkin. Tämän kautta yksilö tuntee tulevansa hyväksytyksi, joka on kehityksen kannalta erittäin tärkeää. Pölkki kirjoittaaikin artikkelissaan (Järventie & Sauli toim. 2001, 125 - 146), että syrjäytymisriski voi ilmetä lapsen ja nuoren hankaluuksissa vertaissuhteissa, sosiaalisten taitojen puutteena sekä itsetunnon ja käyttäytymisen ongelmina. Sosiaalisten siteiden ja yhteisörakenteiden heikkenemisen nähdään myös vaikuttavan siihen, että nykyinen yhteiskunta luo uudenlaisia riskejä ja sosiaalisia ongelmia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2001.)

Tämän päivän maailma tarjoaa nuorelle aikaisempaa enemmän uusia mahdollisuuksia mutta myös riskejä ja uhmakuvia. Nyky-yhteiskunta edellyttää nuorelta muuttuvia tilanteiden hallintakykyä, vuorovaikutus- ja ryhmässä toimimisen taitoja sekä joustavuutta. Nuoret omaksuvat nämä valmiudet aikaisempaa enemmän kodin ja koulun ulkopuolella, arkipäivän toimintaympäristöissään. Nuoren hyvinvointi, tunne-elämän hallittavuus sekä turvallisuuden tunne ovat tärkeitä nuoren selviytymiselle. Kun nuori kokee kuuluvansa yhteisöön, jossa hän elää, hän samalla kokee voivansa vaikuttaa omaan elämäänsä.

Nuorelle ikätoveri ovat hyvin tärkeitä, koska heistä hän etsii tukea ja keskustelukanavaa mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Vertaisryhmä on tärkeä nuorelle niin kehityksen kuin kulttuuristen ja yhteiskunnallisten käytäntöjen muotoutumisen kannalta. Vertaisryhmä on paikka, jossa

hän voi testata olemassa olevia käytäntöjä ja luoda tarvittaessa uusia. (Helminen toim. 2005.) Vertaisten kanssa omaksutaan tietoja, taitoja ja asenteita sekä koetaan asioita, jotka vaikuttavat nuorten välittömään sopeutumiseen ja hyvinvointiin sekä heidän tulevaisuuteensa (Salmivalli 2005). Ryhmätoiminnassa kehittyy sekä yksilöllisyys että yhteisöllisyys. Nuoret tarvitsevat ryhmiä peilatakseen omaa itseään ja toimintatapojaan. Niemistön (2000) mukaan ryhmään osallistuminen ja liittymisen sekä ryhmästä saadun palautteen seurauksena parantunut itsetuntemus kasvattaa yksilön toimintakykyä suhteessa omaan elämäänsä sekä ympäristöönsä. Olennaista on nuoren kohtaaminen arvokkaana yksilönä, persoonana (Niemistö 2000). Nuoria tulisi rohkaista löytämään omat kykynsä ja käyttämään niitä sekä ottamaan lisää haasteita ja vastuuta kannettavakseen (Räsänen 1992, 119 - 120).

Luukkaisen ja Wuorisen (2002, 29 - 42) mukaan ihmisistä tulisi nykyään kouluttaa persoonallisuksia, jotka ovat valmiita yrittämään uudelleen ja kohtaamaan haasteita, näkemään muutoksen alkuna, seisomaan omilla jaloillaan sekä jolla on myönteinen asenne kehittymistään kohtaan. Pohdin tämän päivän lasten ja nuorten peruskoulutusta Suomessa enkä näe näissä kovinkaan paljon yhteneväisyyttä. Peruskoulussa opettaja opettaa oppilaita autoritäärisesti: antaa tietoa ylhäältä alaspäin ja kaikkien oppilaiden tulisi omaksua annettu tieto. Mietin, että millaisia kansalaisia yhteiskunta haluaa kasvattaa? Halutaanko kilttejä ja alisteisia suomalaisia vai vahvoja menestyjiä, jotka tulevat toimeen omilla kyvyillään? Tärkeintä ihmisillä olisi olla kyky ja halu oppia. Tiedostaa omat vahvuudet sekä kehittämiskohdat. Luukkaisen ja Wuorisen (2002, 30) teoksessa menestynyt yrittäjä Koskeniemi korostaakin, että menestyäkseen elämässä jokaisen olisi kehitettävä ja hyödynnettävä niitä ominaisuuksia, joita on, eikä haikailla sellaisten ominaisuuksien perään, joita ei ole.

Paolo Freire (2005, 24 - 26) kuvaa teoksessaan sorrettujen pedagogiikka alistavuuden ja eriarvoisuuden vallitsevan yhteiskunnassa. Hänen mukaansa vaaditaan yhteiskunnallista muutosta, transformaatiota, johon ei riitä vain vähittäinen elintason nousu eikä myöskään se, että valta-asetelmat käännettäisiin nurin. Freiren mukaan jokaisella ihmiselle kuuluu tasavertainen mahdollisuus kehittyä elämäänsä hallitsevaksi subjektiksi ja kehittää ihmisyytensä eri puolia. Perustuva muutos edellyttäisi alistettujen ihmisten tietoisuutta omasta tilastaan sekä tukea tiedostavaan toimintaan. Tiedostava toiminta on praktista, jossa toiminta ja reflektio, todellisuutta pohtiva tarkastelu ja sitä muuttava toiminta, ovat yhtä.

Sosiaalipedagogiikkaa tieteenalana tulisi mielestäni käyttää enemmän niin suomalaisessa peruskoulutuksessa kuin psykososiaalisessa hoitotyössäkin. Osallistumisen tavoite on saada ihmiset ottamaan kohtalonsa omiin käsiinsä. Tavoitteena on, että kokemusten reflektio - pohdiskelevan arvioinnin - pitäisi muodostua sellaiseksi prosessiksi, joka muovaa oppijan tietoisuutta, asenteita, arvoja, uskomuksia ja ajattelun tapoja, jotta hän vapautuisi pelkämästä tietämisestä toimintaan. Reflektio antaa inhimillisen merkityksen, mitä on opittu. (Kurki 2000.) Mo-

dernilla sosiaalipedagogiikalla kasvatetaan itsenäisiä, kriittisiä ajattelijoita, jotka ottavat paikkansa johtajina yhteiskunnan laadulliseksi muuttamiseksi. Humanistiset kasvattajat korostavat kasvatusihanteen merkitystä. Pelkän käytännön tehokkuuden lisääminen ei riitä. Siitä on seurauksena vain, että mitä paremmin koulutettu ja harjoitettu ihminen on, sitä vaarallisempi hän on ollessaan paha. (Kurki 2002, 26, 35). Leena Kurki (2002, 8) pohtii ajattelun tavaksi pohjautuvaa sosiaalipedagogiikkaa tieteenalana aristoteelisesti sekä Freireä mukaillen aktiiviseksi, dynaamiseksi, strategiseksi eteenpäin suuntautuvaksi, eettis-normatiiviseksi oppialaksi, jonka tavoitteena on yksittäisen ihmisen kannalta pohtia hyvän toteutumista yhteiskunnassa. Sosiaalipedagogiikassa teoria ja käytäntö ovat yhtä eikä niitä voi erottaa toisistaan. Sosiaalipedagogiikka on sekä persoonallista että sosiaalista ja sen ytimessä on aina kysymys yksilön ja yhteisön välisestä suhteesta mutta myös kasvattajan ja kasvatettavan välisestä pedagogisesta suhteesta. Tärkeää sosiaalipedagogisesti ajatellen on saada ihmisten voimavarat käyttöön kehittäen persoonallista kasvua ja henkisen kehityksen arvostusta sekä kokonaisvaltaisuutta. Huomioitava on aina sekä yksilön että yhteisön hyvinvointi, sillä vain se palvelee yhteistä hyvää (Kurki 2002, 11, 27, 33).

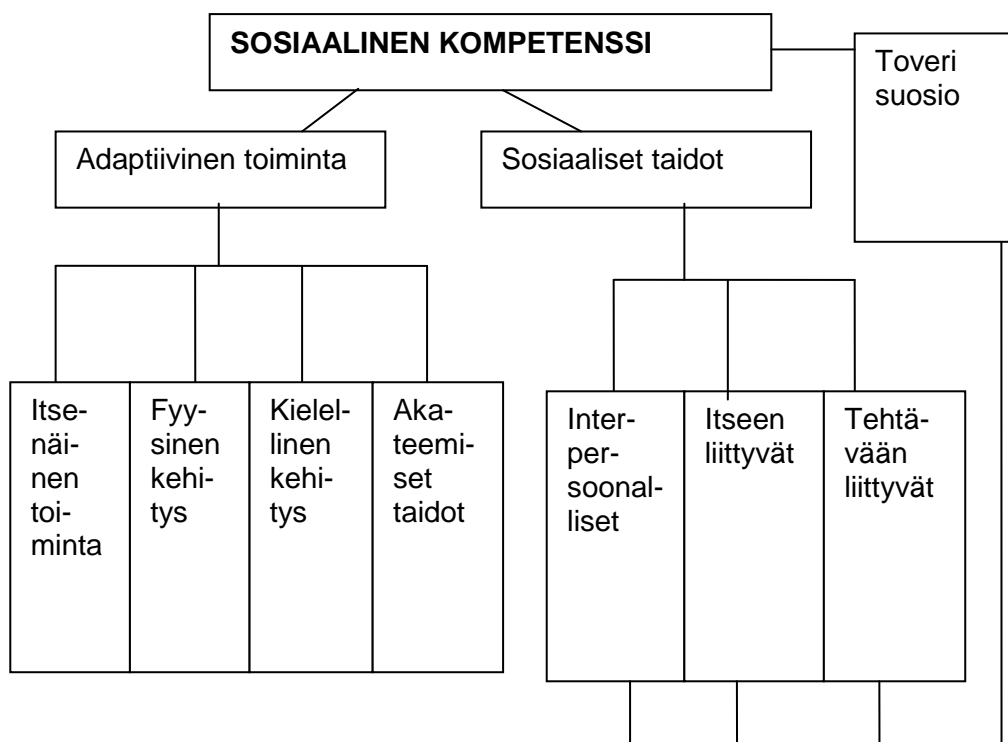
2.1 Sosiaaliset taidot

Seuraavana avaam hieman muutamia sosiaalisuus termejä, jotka nousevat esille tekstissäni. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan erilaisia vuorovaikutuksen muotoja. Ne ovat ihmisten yhteistoimintataitoja sekä kognitiivisia taitoja, jotka liittyvät sosiaalisten tilanteiden tiedolliseen hallintaan. Sosiaaliset taidot ovat sosiaalisesti hyväksytyä opittua käyttäytymistä, joka luo edellytyksiä ihmisen rakentavaan vuorovaikutukseen toisten kanssa. Vuorovaikutuksella eli interaktiolla tarkoitetaan puolestaan kahden tapahtuman välistä vaikutussuhdetta, jossa kumpikin tapahtuma vaikuttaa toiseen. Yhteiskuntatieteissä vuorovaikutuksella tarkoitetaan ihmisten sosiaalista kanssakäymistä sekä tapaa, jolla he vaikuttavat ja vastaavat toistensa toimintaan. Vuorovaikutus jaetaan sanalliseen ja sanattomaan. (Kauppila 2005.) Poikkeus (Lyytinen, Korhokangas & Lyytinen 1995, 122 - 138) esittää sosiaalisilla taidoilla tarkoitettavan käyttäytymistä, joka johtaa positiivisiin seuraamuksiin. Näitä taitoja ovat esimerkiksi kyky yhteistoimintaan, vuorottelutaidot, kyky tehdä kompromisseja, mutta silti pitää puolensa, selkeät kommunikointitaidot, empaattisuus ja tunteiden, kuten aggression sovelias ilmaiseminen sekä taito työskennellä itsenäisesti ja noudattaa ohjeita. Tilanteiden havaitseminen ja tulkinta, muiden toiminta ja siihen reagoiminen sekä sosiaaliset normit ovat tekijöitä, jotka ohjaavat kaikkea sosiaalista käyttäytymistä. Sosiaaliset taidot merkitsevät sosiaalisesti arvostettua käyttäytymistä ja ovat opittuja, vaikka ihmisen synnynnäisellä temperamentilla onkin oma osuutensa (Kalliopuska 1995, 8; Salmivalli 2005, 79).

Sosiokognitiivisesti taitavalla yksilöllä on kyky arvioida omaa toimintaa ja käyttäytymistä, taito suhteuttaa omaa ajattelua toisten ajatteluun, kyky asettua toisen asemaan ja virittäytyä toisen emotionaaliseen tilaan, herkkyys lukea ja ymmärtää toista ulkoisen käyttäytymisen perusteella sekä reagoida tilanteeseen mielekkäällä tavalla. Erityisesti ristiriitatilanteet edellyttävät kykyä nähdä itsensä sekä subjektina että objektina. Oman alakulttuurin vallitsevien sääntöjen ja normien oivaltamisessa ja erityisesti lasten kesken ikävaiheen mukaisessa vertaiskulttuurissa tarvitaan sosiokognitiivisia taitoja. Yksilön sosiaalinen kompetenssi kytkeytyy myös hänen moraaliseen kehitykseensä ja ajatteluunsa: millaisia yhteiskunnallisia arvoja, normeja ja asenteita hän on omaksunut ja miten hän suhtautuu velvollisuuksiin, vastuuseen ja toisten ihmisten perusoikeuksien kunnioittamiseen. (Laine 2005, 115.)

Sosiaalinen toimintakyky alkaa kuitenkin kehittyä jo varhaisessa vuorovaikutuksessa, joissa lapsi saa kokemuksia vastavuoroisuudesta, huolenpidosta tai sen puutteesta. Vertaissuhteiden solmiminen vaatii sosiaalista kompetenssia, joka tarkoittaa taitoja, valmiuksia ja hallinnan tunnetta. Nämä em. taidot ovat edellytyksenä sosiaalisista tilanteista selviämiseksi sekä sosiaalisten suhteiden rakentamiselle ja ylläpitämiselle. Sosiaalinen kompetenssi mahdollistaa oman toiminnan tiedostamisen, tavoitteiden asettamisen itselleen sekä kyvyn löytää suojamekanismeja hankalissa tilanteissa. Kehityksellisiä riskejä edistävät sosiaalisen tuen puute sekä torjunta lähiyhteisössä. (Järventie & Sauli toim. 2001; Salmivalli 2005.)

Salmivalli (2005, 72 - 73) esittelee sosiaalisen kompetenssin mallin Reschleyn ja Greshamin (1986) mallin. Siinä sosiaaliseen kompetenssiin kuuluvat ensiksikin sosiaaliset taidot, toiseksi muut sopeutumista edistävät taidot, kuten kyky toimia itsenäisesti, riittävä fyysinen ja kielellinen kehitys sekä muut akateemiset taidot, jotka mahdollistavat sosiaalisesti pätevän toiminnan. Kolmantena osa-alueena on toverisuosio.

Kuvio 1 Sosiaalinen kompetenssi Reschleyn ja Greshamin mukaan (Salmivalli 2005, 73)

Sosiaalisen kompetenssin synonyyminä käytetään sosiaalista pätevyyttä. Sosiaalisesti pätevänä vuorovaikutuksena pidetään omien päämäärien ja tavoitteiden saavuttamista, kuitenkin niin, että myönteiset vuorovaikutussuhteet muihin säilyvät. Sosiaalisen pätevyyden käsite on melko monimutkainen, sillä siihen sisällytetyt osa-alueet näyttävät monentasoisina ja liittyvät läheisesti toisiinsa. Sosiaalisesti pätevää käyttäytymistä on säädellä omaa toimintaansa tilanteen mukaan, tietyllä tavalla mukautua tai sopeutua sekä kykyä tehdä oikeaan osuvia havaintoja toisten tunteista, ajatuksista ja aikomuksista ja lisäksi kykyä ennakoita oman toiminnan sosiaalisia seuraamuksia. Tilanteen tulkinta on perusta asianmukaiselle toiminnalle, sillä yhdenlaiseen ryhmään on liityttävä eri tavalla kuin toisenlaiseen. Tämä edellyttää sosiokognitiivisia taitoja. Kirjallisuudessa sosiaalisia taitoja on pyritty kuvaamaan ja selittämään monin eri käsittein. Tämä osoittaa käyttäytymiseen liittyvien valmiuksien moninaisuuden. Käyttäytymistä havainnoitaessa on oleellista ymmärtää sosiaalisten taitojen laajuutta ja niihin liittyviä tekijöitä. (Salmivalli 2005, 71 - 72, 85.)

Kehittyäkseen normaalisti ja terveeksi lapsi tarvitsee toisten ihmisten läsnäoloa ja perusturvallisuutta. Turvallisuuden tunne syntyy lapselle siitä, että hänen tarpeisiinsa vastataan, hänestä huolehditaan ja häntä hoivataan. Kun lapsen perusturvallisuus on kunnossa, se vaikuttaa positiivisesti lapsen itseluottamukseen ja odotuksiin sosiaalisista suhteista, ja hän voi huoletta kehittää valmiuksiaan ja taitojaan. Varhainen turvallinen kiintymyssuhde vanhempaan näyttää ennakoivan lapsen myöhempää sosiaalisuutta, yhteistoiminnallisuutta ja vuorovaikutustaitoja

vertaisten kanssa. Lapsi oppii siis vuorovaikutustaitojen perusmallit vanhemmiltaan, joten suhde vanhempiin on myös toverisuhteiden perusta. (Laakso 2003, 25).

2.2 Vuorovaikutus vertaisryhmässä

Inhimillinen hyvinvointi on aina yhteydessä toisiin ihmisiin, jonka vuoksi ryhmätoiminnassa tapahtuvaa toimintaa tulee tarkastella myös yhteisöllisestä näkökulmasta. Ryhmä on kasvu- ja oppimisympäristö, joka kokonaisuudessaan vaikuttaa yksilöihin ja päinvastoin. Ryhmän hyvinvointi on välittömässä yhteydessä yksittäisten ryhmän jäsenten hyvin- ja pahoinvointiin. (Järvilehto & Kiiski 2009, 41 - 42.)

Nuorten ryhmätoiminnalle ominainen piirre on keskinäinen vertaisuus, joka tässä liittyy hankaluuksiin sosiaalisissa tilanteissa. Kun ryhmän nuoret tutustuvat toisiinsa ja elävä vuorovaikutus lisääntyy, siitä muodostuu kuntoutumisaiheita tukeva, vaikuttava tekijä. Vuorovaikutusta ryhmässä voidaan edistää useilla eri ohjausmenetelmillä. Ryhmässä luotu kontakti johonkin ryhmän jäsenen lisää nuoren rohkeutta ottaa oma paikka ja puheenvuoro suuremmassakin kokoonpanossa. (Järvilehto & Kiiski 2009, 44.) Itsensä ja ryhmässä vallitsevien jännitteiden voittaminen kannustaa ja vapauttaa. Kuulluksi tuleminen ja tilanteessa omin sanoin vaikuttaminen on aina merkittävää. Nuori, voi helpotukseksi havaita, että on olemassa muitakin ihmisiä kenellä on samanlaisia kokemuksia ja ajatuksia, kenties samanlaisia pulmia. Hän ei olekaan yksin huolineen ja niistä on mahdollisuus puhua toisen kanssa. Jo yhteinen tarkastelu avaa uusia näkymiä ja ryhmästä saa itselleen vaihtoehtoisia selviytymiskeinoja erilaisiin tilanteisiin. Kun ryhmässä joku kertoo itsestään, toinen vahvistaa hänen kertomustaan, joku toinen taas on eri mieltä ja erottautuu ja tuskin koskaan kaikki ovat samaa mieltä asioista. Ryhmän jäsenenä yksilöllä on mahdollisuus tutkia itseään ja toisiin ihmisiin liittyviä kokemuksia. Ryhmässä jokainen pyrkii erottumaan ryhmästä jollain tavalla ja toisaalta osallistujat samaistuvat toisiinsa ja ryhmään. (Järvilehto & Kiiski 2009, 44 - 46.)

Ohjaajien tehtävä on huomata, että kaikki ryhmäläiset tuntevat olonsa turvalliseksi ja kokevat olevansa myötätunnon arvoisia, omana itsenään. Turvallisessa ryhmässä on helppo kokea uusia asioita sekä tunteita. Ristiriitaisissa tilanteissa on tärkeää hyväksyä kaikenlaiset tunteet ja ajatukset mutta löytää yhdessä tutkittu ja jaettu ymmärrys asiaan tai tilanteeseen. Erilaisuuden kokemisen kautta opitaan kyky ajatella toisia ja ottaa toisetkin huomioon. (Järvilehto & Kiiski 2009, 46.)

Ryhmätoiminnassa mahdollinen oppiminen ja käyttäytymisen muutos tulevat toiminnan, elämyksien ja tunteiden kautta, eikä antamalla vain tiedollisia valmiuksia. Kysymys on kokemuksellisesta oppimisesta, joka toiminnassa tapahtuu informaalisella oppimisen avulla, jonka hyö-

dyntäminen oppimisessa on tärkeää. Situationaalinen oppiminen korostaa ihmissuhdeympäristöä ja ihmisten välistä vuorovaikutussuhteita ja tilanteita. Oppiminen tapahtuu paljolti tiedostamatta elämällä tavallista elämää. (Järvilehto & Kiiski 2009, 52). Juuri tämän vuoksi ryhmätoiminnasta osa järjestettiin nuorisoneuvolan ulkopuolella siellä sosiaalisessa kontekstissa, joissa hankaluudet nuorilla usein ilmenivät.

3 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Nuorisoneuvolan työmenetelmien kehittäminen on projektityötä, joka alkaa ja päättyy etukäteen sovittuna ajankohtana. Tarkoituksena on, että projektista jää nuorisoneuvolaan jotain pysyvää, jonka vuoksi tavoitteet on usein asetettu laajoiksi ja joustaviksi ja niihin pyritään prosessinomaisesti. (Jalava ja Virtanen 2000, 31 - 35.) Lähestymistapani poikkeaa tämän hetken päälinjauksesta, jossa keskitytään vaikuttavuuteen, toiminnan tehokkuuteen sekä hyvien käytäntöjen mallintamiseen. Lähestymistapani on prosessinkulun aikana saatujen kokemusten hyödyntäminen nuorten parissa tehtävässä työssä.

Nuorisoneuvolassa tehtävänäni oli kehittää uusia neuvonta-, ohjaus-, tuki- ja kuntoutusmenetelmiä nuorille, joilla on kehityksellistä tai elämänhallinnan vaikeuksia. Sosiaalialan koulustaustastani johtuen sosiaalinen ja pedagoginen näkökulma suuntasivat nuorisoneuvolan kehittämistä yhteisöihin päin, tavoitteena tukea nuorten selviytymistä arjessa ja sosiaalisessa ympäristössä. Työni rajaamisessa olen pyrkinyt ottamaan huomioon kehittämiseen vaikuttavat intressit, toimintaympäristön luonteen sekä resurssit. Kehittämistyö onkin usein hiljaiseen tietoon ja intuitioon perustuvaa. (Seppänen-Järvelä 2004, 25 - 31.) Prosessiarvioinninseurantatiedon, palautteen sekä reflektion pohjalta tehtyjen johtopäätösten avulla olen rajannut opinnäytetyöni kehittämistehtäväksi ainoastaan yhden toimintatavan kehittämisen, jossa pyritään vahvistamaan nuoren sosiaalista toimintakykyä vertaisryhmässä.

Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvola palvelee koko Kouvolan seutua. Tällä hetkellä palveluihin on pitkä jono. Voisiko siitä tulkita, että tämän hetkisillä palveluilla ei pystytty vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin? Kohderyhmä on määritelty toimintakertomuksessa seuraavasti: ”Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolassa tutkitaan ja hoidetaan lasten ja nuorten kehitykseen sekä perheen vuorovaikutukseen liittyviä ongelmia”. Juujärven, Myyrin ja Pesson (2007) mukaan työyhteisön tulisi olla määritellyt selkeästi miksi työyhteisö on olemassa, mitä se haluaa saada aikaiseksi sekä keitä se palvelee. Ideologia työssä on ollut, että kaikki asiakkaat ovat tervetulleita, ketään ei käännytetä ovelta takaisin. Vaikka ajatus on eettisesti hyvä, tulisi pohtia, pystytäänkö tarpeiden lisääntyessä toimimaan edelleen näin. Voisiko kohderyhmää tarkentaa, jotta ihmiset eivät joutuisi roikkumaan palveluidemme perässä useita kuukausia. Tähän asti perheneuvola on toiminut myös melko itsenäisenä toimijana, tehden asiakasasioissa yhteistyötä eri viranomaisten kanssa. Anttilan ja Rousun (2004) mukaan toisistaan erillään olevat palvelut ”luukuttavat” asiakkaita ja tuottavatkin päällekkäistä työtä sekä resurssien hukkakäyttöä.

Asiakkaiden tarpeisiin vastaamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa tarvitaankin muiden tukea ja resursseja eli olemme riippuvaisia toistemme ratkaisuista. Anttila ja Rousu (2004)

nostavat esille myös seudullisesti tehtävän moniammatillisen työn sekä eettisen työn jatkuvan kehittämisen, jotta resurssit voidaan hyödyntää mahdollisimman järkevästi. Huomiota on kiinnitettävä siihen, keihin kaikkiin toimintamme vaikuttaa. Seutuyhteistyön kehittämisessä ollaankin valtakunnallisesti siirtymässä laajempaan strategiseen yhteistyöhön, jossa lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin asioita tarkastellaan kokonaisvaltaisemmin. Yhteistyömallien kehittämisellä pyritään tuottamaan mahdollisimman oikea aikaisia, joustavia sekä taloudellisia palveluita vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. On tärkeää pystyä perustelemaan työn tarpeellisuus sekä olla avoimesti mukana kehittämässä työtä yli sektorirajojen.

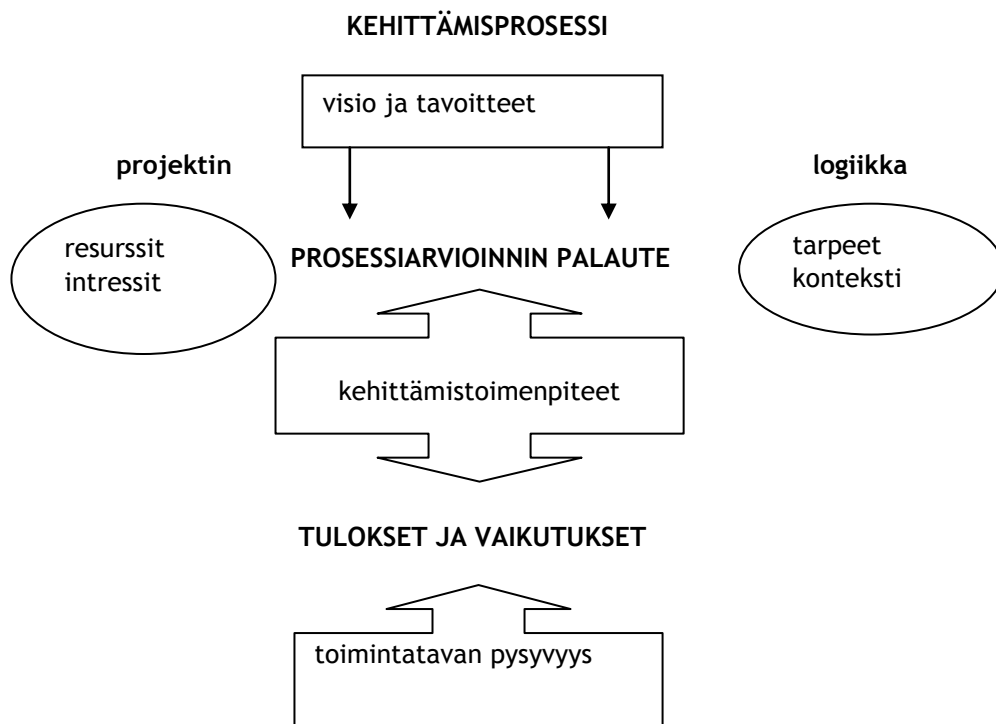
Kehittämistyön tapahtuminen organisaatiossa erillisenä projektina, tuo kehittämiseen omat haasteensa. Se ei luo suopeita edellytyksiä tulosten leviämislle. Riskinä on, että projektista on muotoutunut oma erillinen saareke, jolloin raja työyhteisöön voi kasvaa kuiluksi. (Seppänen-Järvelä 2004, 15, 31.) Tämän vuoksi hankkeen aikana olen kiinnittänyt kovasti huomiota siihen, että koko työyhteisö sitoutuisi toimintatavan kehittämiseen ja olisi halukas muutokseen. Kehitettävän toimintatavan pysyvyyden kannalta on ollut tärkeää pitää koko työyhteisö ajan tasalla työn kehittämisen prosessista sekä pyrkiä osallistamaan koko työyhteisö kehittämistyöhön sekä prosessiarviointiin.

Työtapoja tulisi nuorisoneuvolassa lähestyä sekä huolenpidon että välittämisen etiikalla. Työntekijälle keskeistä on responsiivisuus eli herkkä reagointi sekä tilanteiden ainutlaatuinen tunnistaminen. Tavoitteena on tukea nuoria autonomiseksi, omia valintojaan tekeväksi ja omaa elämäänsä eläväksi ihmiseksi. Riskinä on huolenpidon pirstaloituminen, jota kuvataan tällä hetkellä Suomessa yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Tämän vuoksi tärkeää onkin, että huolenpidon ammattilaiset tiedottavat työn epäkohdista sekä ovat mukana aktiivisina toimijoina. (mm. Juujärvi, Myyry ja Pessa 2007; Hallamaa, Launis, Lötjönen ja Sorvali toim. 2006.)

4 KEHITTÄMISPROSESSI

Tarkastelen nuorisoneuvolassa toteutettua kehittämishanketta prosessinäkökulmasta, jossa pyritään saamaan tuloksia, joilla on myös vaikuttavuutta. Toimintatavan kehittämisessä kiinnostus kohdistuu siihen toimintaan, jolla tuloksia on saatu aikaan eli kehittämisprosessiin. Prosessiarviointi tarjoaakin välineitä kehittämisprosessin seuraamiseen, ymmärtämiseen, ohjaamiseen ja dokumentoimiseen (Seppänen-Järvelä 2004, 11 - 13.) Luotettavuuden kannalta on tärkeää perustella kehittämishankkeen suunnan muutokset, koska reflektoinnilla pyritään työtoiminnan parantamiseen ja älyllisen toiminnan kehittämiseen (Syrjäläinen, Eronen, Värri toim. 2007, 53 - 54).

Kuviossa 1 kuvaan kehittämisprosessin kulkua. Kuvioista selviää kehittämistehtävän prosessinomaisuus ja siihen vaikuttavat useat eri tekijät. Kehittämistyössä projektin kulku ei ole puhtaan vaiheittainen eikä lineaarisesti etenevä. Visio ja tavoitteet ovat ne, jotka kehittämistehtävää ohjaavat mutta kehittämisprosessin aikana tulee usein puntaroida toiminnan perusteita sekä oletettuja vaikutussuhteita. Kehittämistyössä olen ottanut huomioon kehittämisen tarpeet ja kontekstin mutta pyrkinyt vastaamaan niihin organisaation resurssit ja intressit huomioiden. Jatkuvalle arvioinnille olen pyrkinyt reagoimaan kehittämisen tuomiin haasteisiin sekä toimenpiteisiin.

Kuvio 2 Kehittämisprosessin kuvaus (mukaillen Seppänen - Järvelä 2004)

Strateginen kehittäminen sekä lopulliset päätökset kehittämisen suunnasta tapahtuvat Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan johdon tekemillä päätöksillä. Kehittäminen lähtee käytännöllisestä tiedonintressistä. Siinä tiedonintressi koskee yhteisölliseen elämäntapaan oleellisesti kuuluvaa viestintää. Se liittyy keskinäisen ymmärtämisen ja kunkin itseymmärryksen mahdollisuuksien turvaamiseen ja edistämiseen. Viestintään liittyvät häiriöt uhkaavat yhteiskunnallista elämää yhtä paljon kuin luonnon hallinnan epäonnistuminenkin. Käytännöllisen tiedonintressin tavoitteena on inhimillisten merkitysten ymmärtäminen ja tulkinta. Tavoitteena on toimintasuuntautunut ymmärrys, intersubjektivisuuden säilyttäminen ja laajentaminen, toisin sanoen itseymmärrykseen perustuva yhteisymmärrys (Halonen 2004).

Seppänen-Järvelän (2004, 21) mukaan prosessilla tarkoitetaan ei-lineaarista, jatkuvasti muutuva, yhteenliitetyistä palasista koostuvaa, ajallisesti kulkevaa jatkumoa. Sitä voidaan pitää myös kausaalisuhteiden tulkitsemisessa ja selittämisessä käytettynä logistiikkana. Kehittämisprosessi on ainutkertainen, kullekin projektille ominainen ja yksilöllinen toiminnan, havaintojen ja ajattelun kokonaisuus. Tämän vuoksi arvioinnissa on tärkeää huomioida kehittämistyön prosessin kokonaisuus eikä vain saavutettuja tuloksia. Tarkoituksena on luoda kehittämisestä sellainen seurannan ja arvioinnin asetelma, joka tuottaa tietoa oppimisen perustaksi. Valitsemalla arvioinnin välineillä pyrin kehittämään systemaattista ja oppimishaluista tarkastelua. Prosessiarvioinnissa systemaattisesti toteutettu itsearviointi on riittävä evaluaation muoto kehittämisprojektille, koska kehittämistyössä on hyödynnetty ja sovellettu arvioinnin viitekehystä ja keinoja. Reflektiivinen itse-evaluaatio onkin keskeistä kehittämistyössä, koska tällöin asioita tarkastellaan monipuolisesti (Seppänen-Järvelä 2004, 22 - 26, 44 - 46.)

Prosessiarviointi toimii koko kehittämisprosessin ajan eikä vain katsomalla pelkkiä lopputuloksia. Kehittämisprosessi on alkanut jo ennen kehittämistyötä ja se jatkuu sen jälkeenkin. Pyrin kuvamaan kehittämisprosessin ajallisena ja erotella sen erilaisia vaiheita esimerkiksi ideavaiheen, toimintavaiheen sekä lopulta tulosten hyödyntämisen (Seppänen-Järvelä 2004, 19 - 21). Tärkeää on arvioida nimenomaan milloin ja millaisia taitekohtia kehittämistyössä on ollut, kuinka ongelmatilanteita on ratkaistu ja millaisia innovaatioita on tehty? Evaluoinnissa käytän sekä summatiivista että formatiivista arviointia, jotka täydentävät toisiaan. Formatiiivisella tarkoitetaan kehittämisen toteuttamista eli miten hanketta on tehty ja kuinka sen toimintaa voi parantaa. Summatiivisella arvioinnilla puolestaan tarkoitetaan lopputulosten ja vaikutusten tarkastelua. Arvioinnin kannalta ei ole siis tärkeää tarkastella vain tavoitteiden saavuttamista vaan havainnoida koko projektin prosessin kulkua. Pelkästään tavoitelähtöisessä arvioinnissa huomiotta voi jäädä kehittämisen kannalta erityisen tärkeitä tuloksia ja vaikutuksia, joita kehittämistyön alussa ei ole osattu edes huomioida. Prosessiarviointi tarjoaa välineitä ja ajattelutavan kehittämisprosessien seuraamiseen, ymmärtämiseen, ohjaamiseen ja dokumentointiin. Sen avulla arviointitietoa on mahdollista hyödyntää paremmin sekä oppiminen on helpompaa (Seppänen-Järvelä 2004, 19 - 21).

Työn kehittämisessä päätin toteuttaa pilottiryhmäkokeilun, josta saamia kokemuksia voi hyödyntää nuorisoneuvolan toimintatavan kehittämisessä. Pilottiryhmästä sekä koko kehittämisprosessista saatujen kokemusten pohjalta nuorisoneuvolaan kehitettiin toimintatapa, jossa vahvistetaan nuoren sosiaalista toimintakykyä vertaisryhmässä. Toimintatavan tavoitteena on juurtua osaksi nuorisoneuvolan arkea ja kehitetyn toimintatavan avulla on helppo räätälöidä ryhmätoiminta kulloisenkin erityistarpeet huomioiden. Toivon myös, että toimintatapaa voi hyödyntää työssään myös muut nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset. Toimintatapaa on mahdollisuus toteuttaa sellaisenaan tai muokata toteuttajien ja kohderyhmän tarpeita vastaamaan.

Koko kehittämishankkeen ajan olen kirjoittanut systemaattisesti kehittämishankepäiväkirjaa, johon on merkattu kaikki toiminnot, havainnot, tunteet ym. kehittämisen kannalta merkittävät asiat. Lisäksi hyödynnän johto- ja suunnitteluryhmän kokousten muistioita sekä työyhteisömme kokousten muistioita kehittämistyössä. Evaluaatiosuunnitelman olen tehnyt kehittämishankkeen alussa, jossa esiintyy arviointikysymyksiä, joihin voidaan vastata prosessiarvioinnilla sekä kysymyksiä joihin tarvitaan esim. vaikuttavuuden arvioinnin keinoja.

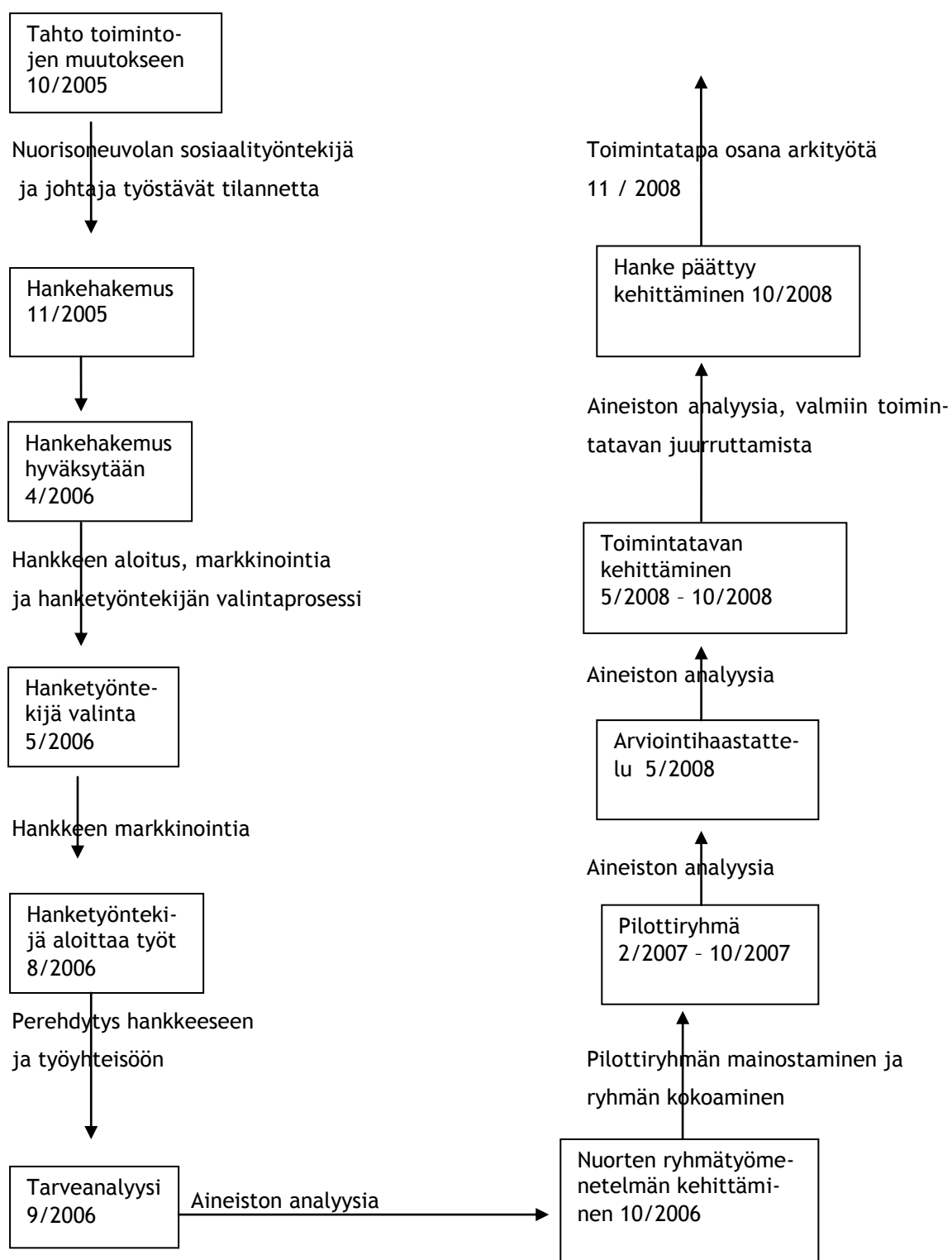
Arviointi on sisäistä arviointia, koska työskentelen kyseisessä organisaatiossa. Luoteeltaan arviointi on toimeenpanon ja vaikuttavuuden arviointia. Sen tarkoituksena on tuottaa tietoa yksittäisen toimintatavan kehittämisestä sekä sen vaikuttavuudesta yksittäisiin nuoriin. Arviointi on toisaalta myös vaikutusten ja tulosten arviointia. Kokonaisuudessaan kehittämishanke on oppimisprosessi, joka tuo kokemuksia nuorten parissa tehtävästä työstä. Jatkuvalle arvioinnille pyrin siihen, että muutostarpeiden ilmentyessä voin reagoida niihin välittömästi ja kehittää toimintaa tarvittavaan suuntaan. Prosessiarvioinnissa Seppänen-Järvelän (2004, 26) mukaan systemaattisesti toteutettu itsearviointi on riittävä evaluaation muotokehittämiprojektille. Toteutan kehittämishankkeessani kuitenkin itsearvioinnin lisäksi työyhteisölle arviointiryhmähaastattelun, jonka tarkoituksena on saada toimintatapa pysyväksi osaksi nuorisoneuvolan arkea sekä kehittämideoita työyhteisön näkökulmasta.

Seppänen-Järvelä (2004, 39) nostaa esille prosessiarvioinnin näkökulman, että kehittämistoimenpiteiden vaikutukset voivat tulla esille kauan hankkeen päättymisen jälkeen. Tulokset nousevat esille viivästyneinä sekä vaikeasti havaittavina. Kehittämishankkeissa hyviä tuloksia ovat esimerkiksi parantunut vuorovaikutus, yhteistyö ja vastuullisuus tai sitoutuminen, joita on haastavaa arvioida. Nämä mahdolliset tulokset eivät näy kehittämistyössäni, varsinkin kun työni kyseisessä organisaatiossa on loppunut hankkeen päättymisen myötä.

4.1 Kehittämishankkeen toteuttaminen

Nuorisoneuvolan toimintatavan kehittäminen tapahtuu tutkimusavusteisella kehittämisellä, jossa tutkimus on kvalitatiivista. Kvalitatiivisen tutkimuksen haasteita ovatkin aineiston analyysi. Tärkeää laadullisessa tutkimuksessa on teorian ja empirian vuoropuhelun löytäminen, jotta uusi tieto ja ymmärrys lisäävät kokonaisuuden ymmärtämystä. (Syrjäläinen, Eronen, Värri toim. 2007, 8.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa inhimillinen toiminta on aina keskeisenä osana, joten tutkimustilanteet ovat subjektiivisia ja yleistettävyyden on hankalaa. Toisaalta laadullinen tutkimus koetaan kvantitatiivista syvällisempänä, koska aineistosta havaittuihin merkityksiin pystytään reagoimaan (Räsänen, Anttila & Melin toim. 2005, 86 - 88). Kehittämistyöni näkökulma painottuu työmuotojen ja menetelmien kehittämiseen sosiaalityön perspektiivistä eli refleksiivis-terapeuttinen perspektiivi, jossa korostetaan ihmisen kasvua ja itseteoutusta sekä vuorovaikutusprosessia (Rantanen 2008). Kehittämishankkeen luotettavuus on suhteessa kehitetyn toimintatavan käyttökelpoisuuteen.

Kuviossa 2 kuvaan kehittämistyötä aikajanalla. Siitä näkyy selkeästi, miten kehittämistyötä on tapahtunut jo ennen hanketyöntekijän eli minun panostustani kehittämistyöhön ja myös minun työni eli hankkeen päättymisen jälkeen. Kehittämistyöhön ovat vaikuttaneet useat eri osatekijät ja ne ovat suunnanneet kehittämistyötä omaan suuntaansa. Aikajanalla on määritetty omiin lokeroihinsa keskeisimmät kehittämisen kannalta tehdyt toimenpiteet. Jokaisen lokeron työstäminen on tapahtunut osittain päällekkäin ja joustavasti mutta ole pyrkinyt kuviossa esittelemään kehittämisen mahdollisimman selkeästi ja osiin pilkkoen. Kehittämistyössä on tapahtunut myös paljon sellaista mitä aikajanalla ei näy mutta sitä on ollut vaikea määrittellä johonkin tiettyyn osioon. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi asenteissa tapahtuneet muutokset.

Kuvio 3. Kehittämisen aikajana

4.2 Kehittämishankkeen tavoitteet ja tutkimustehtävät

Kehittämishankkeen tavoitteena on kehittää uusi toimintatapa juuri nuorisoneuvolaan sopivaksi sekä tämänhetkisiin tarpeisiin vastaaviksi. Nuorisoneuvolan toimintatavan kehittäminen koostuu kolmesta eri osiosta, joista jokaisessa on käytetty erilaisia tutkimusmenetelmiä. Avaan tässä kappaleessa näitä tavoitteita.

Kehittämishankkeen eri vaiheissa pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaiselle toimintatavalle alueella on tarvetta?
2. Millaisia vaikutuksia ryhmämuotoisella interventiolla on yksittäisen nuoren sosiaalistumisessa?
3. Kuinka toimintatapa juurtuu osaksi nuorisoneuvolan arkea?

Ensimmäisessä osiossa (luku 6) selvitän, kuinka kehittämishanke on saanut alkunsa. Tarkoituksena on saada tarveanalyysin avulla vastauksia seuraaviin niin talon sisäisiin kuin ulkoihin kysymyksiin:

Talon sisäiset kysymykset:

- miksi nuorisoneuvola on haluttu lähteä kehittämään?
- mitä tarpeita arkityössä on ilmennyt?
- millaisia tarpeita nuorisoneuvolalle on esitetty?

Ulkoiset kysymykset:

- mitä olemassa olevia palveluita nuorille alueella jo on?
- millaisia kehittämideoita yhteistyökumppaneilla on?
- millaisia tarpeita yhteistyökumppaneilla on?

Toisessa osiossa (luku 7) kehitetään tarveanalyysin pohjalta nuorisoneuvolaan toimintatapa, jolla pyritään vahvistamaan nuoren sosiaalista toimintakykyä vertaisryhmässä. Nuorten ryhmätoiminnan tavoitteena on yksilöllisten voimavarojen, itsetunnon ja minäkäsityksen parantuminen sekä vahvistaa nuoria sosiaalisesti ja yhteisöllisesti. Tarkoituksena on myös opetella tunnistamaan omat vahvuudet ja kehittämiskohdat sekä suunnata ja hyödyntää omat sekä ryhmän voimavarat oikein. Ryhmätoiminnan tavoitteena on, että nuorella olisi ryhmän loputtua uudenlaista rohkeutta toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Ryhmätoiminnan pilotoinnilla pyrin selvittämään millaisia vaikutuksia ryhmämuotoisella interventiolla on yksittäisen nuoren sosiaalistumisessa.

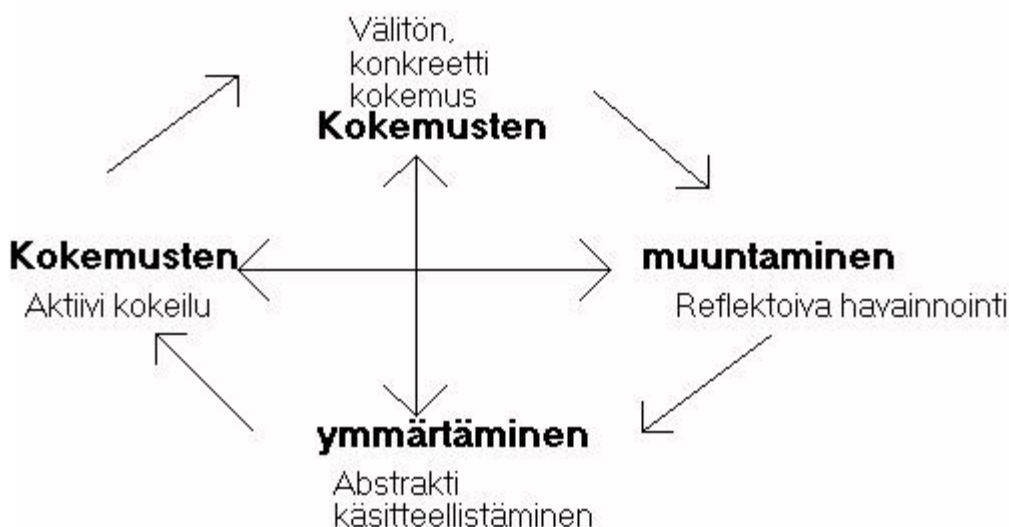
Kolmannessa osiossa (luku 8) on tarkoitus prosessiarvioinnin evaluaation viitekehyksellä pyrkiä vahvistamaan ja aktivoimaan koko työyhteisö uudenlaisen toimintatavan aloittamiseen. Työ-

yhteisölle järjestetään arviointiryhmähaastattelu, jolla arvioidaan kehitettyä toimintatapaa nuorisoneuvolassa, kerätään kehittämisideoita työyhteisöltä sekä pyritään aktivoimaan ja innostamaan työyhteisöä uuden toimintatavan aloittamiseen. Prosessiarvioinnilla tuotetaan tietoa toiminnan kehittämiseksi sekä päätöksenteon pohjaksi. Prosessiarviointi tuottaa materiaalia toimintatavan parantamiseen sekä tuo ymmärrystä siihen, kuinka lopputulokset syntyvät. Tarkoituksena on pyrkiä rakentamaan vuorovaikutuksen ja tulkintakehyksen tuloksena yhteinen ymmärrys asiasta, (Seppälä-Järvelä 2004, 34 - 38) jotta toimintatapa juurtuisi osaksi nuorisoneuvolan arkityötä.

5 TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISMENETELMÄT

Prosessiarvioinnin tarkoituksena on tuottaa materiaalia projektin loppuarviointia varten sekä dokumentoida kehittämishankkeen etenemispolku (Seppälä-Järvelä 2004, 26). Käytin kehittämishankkeen eri osioissa erilaisia tutkimusmenetelmiä, joita selvitän tarkemmin tässä kappaleessa. Tarveanalyysin avulla selvitin kehittämistyön tarpeen ja suunnan. Lisäksi pilottiryhmän vaikuttavuuden tutkimisessa käytin aineistona haastatteluja sekä strukturoitua kyselylomaketta. Nuoren sosiaalisen toimintakyvyn vahvistuminen ryhmässä toimintatavan valmistuttua järjestin kasvatus- ja perheneuvolan työyhteisölle osallistavan arviointiryhmähaastattelun, jolloin arvioin kuinka kehitetty toimintatapa palvelee perheneuvolan arkea kehittämishankkeen jälkeen. Arviointihaastattelun tavoitteena oli saada työyhteisöltä parantamideoita sekä muita mahdollisia huomioonotettavia asioita. Arviointihaastattelun tarkoituksena oli pyrkiä rakentamaan vuorovaikutuksen ja tulkintakehyksen tuloksena yhteinen ymmärrys asiasta. Evaluaation viitekehyksellä pyrin vahvistamaan ja aktivoimaan koko työyhteisöä uudenlaisen toimintatavan aloittamiseen. (Seppänen-Järvelä 2004, 34 - 38.)

Kehittämishankkeeni tarkoituksena on kehittää nuorisoneuvolan toimintatapa Kolbin (1984) kokemusperäisen oppimiskehän mukaisesti. Kolbin kokemusperäisen oppimisen mallia voidaan havainnollistaa kuvion 3 avulla, jossa työnkehittäminen sijoittuu kuvion keskelle. Kehittämistyössä tulee ottaa huomioon koko ajan nämä neljä eri osa-aluetta ja reagoida välittömästi niissä tapahtuviin muutoksiin. Tiuraniemeä (2010) lainatakseni ”kokemusperäinen oppiminen edellyttää toisaalta kokemusten ymmärtämistä ja toisaalta kokemusten muuntamista. Kokemusten ymmärtämisessä välittömät, konkreetit kokemukset pyritään ymmärtämään abstraktin käsitteellistämisen kautta. Kokemuksia on siten jäsennettävä käsitteiden avulla, jonka avulla luodaan perustaa uuden oppimiselle. Uuden oppiminen perustuu kokemusten muuntamiseen aktiiviin kokeiluun ja niihin suuntautuvan refleктоivan havainnoinnin kautta: käsitteiden ja yleistysten pohjalta voidaan luoda uusia toimintamalleja, joita kokeillaan ja arvioidaan ja joiden pohjalta voidaan luoda uusia käsitteitä, yleistyksiä ja toimintamalleja. Kokemusperäisen oppimisen mallia voidaan havainnollistaa seuraavan kuvion avulla”.

Kuvio 4 Kokemusperäisen oppimisen malli

5.1 Tarveanalyysi

Koska nykyaikaan kohdistuvaa tutkimusta ei voida tehdä ilman käsitystä menneisyydestä (Räsänen, Anttila & Melin toim. 2005, 11) aloitin kehittämistyöni tarveanalyysillä. TIKRU - nuorten elämänhallinnan ohjaus ja tukeminen hankkeessa tavoitteet oli määritelty hyvin laajaksi ja pääpaino oli yksilötyössä niin kuin perinteisessä perheneuvolatyössä. Tarveanalyysin tavoitteena oli kartoittaa lähtötilannetta ja saada tätä kautta merkityksellistä pohjatietoa nuorisoneuvolan toimintatavan kehittämisen tarpeesta. Tarveanalyysi toteutettiin huomioimalla sekä nuorisoneuvolan että alueelliset tarpeet. Nuorisoneuvolassa haastattelin johtajan ja sosiaalityöntekijän. Alueellisen tarpeen selvittämisessä käytettiin Robsonin (2001) mukaan nopeinta ja halvinta tarvearvioinnin metodia eli avaintietolähteiden kartoittamista. Avaintietolähteiksi valitsin alueiden keskeisiä työntekijöitä, joilla on tieto ja ymmärrys mahdollisten asiakasryhmien tarpeista. Tavoitteena oli saada kattava ja monipuolinen näkemys Kouvolan seudun nuorten palveluista sekä nostaa esille kehittämiskohteita.

Kehittämishankkeen tarveanalyysissä haastattelin kasvatus- ja perheneuvolan johtajaa sekä nuorisoneuvolan sosiaalityöntekijää, koska halusin selvittää, miksi nuorisoneuvolaa on haluttu lähteä kehittämään. Perheneuvolan johtajan ja nuorisoneuvolan sosiaalityöntekijän valitsin haastateltavaksi siksi, että juuri he ovat olleet ne kehittämistyön liikkeelle panijat. Sosiaalityöntekijä sekä johtaja ovat yhdessä pohtineet, kuinka voisivat palvella paremmin alueen nuorten tarpeita. Tutkimustavaksi valitsin haastattelun, koska näin sain hyvin kattavan ja yksityiskohtaisen selvityksen asiasta.

Kasvatus- ja perheneuvolassa ilmenneiden tarpeiden lisäksi kentän tarpeet kiinnostivat. Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvola tarjoaa kuntayhtymän kunnille palveluitaan, joten hankesuunnitelmaan pohjaten, jatkoin projektityöskentelyä pienimuotoisella alueellisella kartoituksella. Yhteistyötä oli tehty asiakasasioissa, konsultaatioissa sekä työnohjauksissa. Yhteyttä otin jokaisen viiden kunnan yläkoulujen oppilashuoltoon, nuorisotoimiin, sosiaalitoimiin sekä nuorisopsykiatriaan. Ehdotin heidän työntekijöille henkilökohtaista tapaamista, jolloin voisin haastatella heitä (Liite 1) sekä keskustella muutenkin alueen nuorten tarpeista ja yhteistyölinjauksista. Haastattelun tarkoituksena oli saada kattava kuva alueen nuorten palveluista sekä kerätä kehittämisideoita ja kartoittaa millaisia tarpeita yhteistyökumppaneilta nousee. Valitsin ryhmähaastattelun tutkimusmenetelmäksi, koska haastateltavat saavat keskustella kysymyksistä vuorovaikutuksessa omin sanoin.

Aloitin yläkoulujen psykososiaalisten palveluiden kartoittamisen selvittämällä oppilashuollon henkilöstön. Viidestä alueen kunnasta yhdellä pienellä kunnalla ei ollut lainkaan omaa yläkoulua. Tämän alueen nuoret kävivät koulua, joka ei kuulunut kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan kuntayhtymän alueelle. Tällä koululla psykososiaalisia palveluita tarjosi vain kuraattori. Tiedotin koulun kuraattoria toiminnoistamme sekä tarveanalyysistä muutamaan otteeseen sähköisesti mutta hän ei vastannut lainkaan yhteydenottoihini. Tämän vuoksi tämän yhden pienen kunnan yläkoulun tarpeet eivät näy tarveanalyysissa.

Haastattelin neljän kunnan oppilashuoltoryhmän edustajia. Haastatteluita järjestettiin neljä kappaletta ja haastateltavia oli yhteensä 15 henkilöä. Haastateltavien ammatit jakautuivat seuraavasti: kuraattoreita seitsemän henkilöä, koulupsykologeja viisi henkilöä, terveydenhoitajia kaksi henkilöä ja yksi koulun nuorisokasvattaja. Haastatteluilla oli tavoitteena selvittää mitä olemassa olevia palveluita peruskoulun puolelta nuorille alueella on. Keskustelussa kartoitettiin myös millaisia kehittämisideoita sekä tarpeita yhteistyökumppaneilla on.

Haastattelin viiden kunnan nuorisotoimien edustajia. Nuorisotoimien henkilömäärissä sekä palveluissa esiintyi hyvin suurin eroja ottaen huomioon asukasluvun ja nuorten määrän. Yhdessä kunnassa oli vain yksi ainoa nuoriso-ohjaaja, kun taas toisessa kunnassa oli kymmeniä työntekijöitä. Päätin tässä rajata haastattelut koskemaan vain osaa työntekijöistä. Valitsin haastateltavaksi mielestäni keskeisimpiä henkilöitä. Pienissä kunnissa se käsitti nuorisotoimesta vastaavan mutta suuremmissa valitsin kohdennettua nuorisotyötä tekevät. Haastatteluita järjestettiin viisi kappaletta ja haastateltavia oli yhteensä 13 henkilöä. Haastateltavien ammattinimikkeet jakautuivat seuraavasti: nuorisotoimen johtaja, nuorisosihteeri, nuorisotyön koordinaattori, ehkäisevän päihdetyöntekijöitä oli kaksi, erityisnuorisotyöntekijöitä oli neljä ja nuoriso-ohjaajia oli neljä. Haastatteluilla oli tavoitteena selvittää mitä olemassa olevia palveluita nuorisotoimen järjestämänä nuorille alueella on. Keskustelussa kartoitettiin myös millaisia kehittämisideoita sekä tarpeita yhteistyökumppaneilla on.

Sosiaalitoimen edustajista haastattelin vain kahden kunnan sosiaalityön henkilöitä, jotka työskentelivät nuorten parissa. Haastatteluita järjestettiin kaksi kappaletta ja haastateltavia oli yhteensä viisi henkilöä. Haastateltavien ammattinimikkeet jakautuivat sosiaalityöntekijöihin, joita oli kolme henkilöä ja sosiaaliohjaajiin, joita oli kaksi henkilöä. Haastatteluilla oli tavoitteena selvittää mitä olemassa olevia palveluita sosiaalitoimen ja lastensuojelun järjestämänä nuorille alueella on. Keskustelussa kartoitettiin myös millaisia kehittämideoita sekä tarpeita yhteistyökumppaneilla on.

Nuorisopsykiatriasta haastattelin kriisiryhmän sekä poliklinikan henkilöstöä yhteisessä tilaisuudessa. Paikalla heitä oli yhteensä kuusi; kolme kriisiryhmästä ja kaksi poliklinikan puolelta. Haastateltavien ammattinimikkeet jakautuivat seuraavasti: toiminnanohjaajia kaksi, psykologeja kaksi, sosiaalityöntekijä sekä kuntoutusohjaaja. Haastatteluilla oli tavoitteena selvittää mitä olemassa olevia palveluita nuorisopsykiatrian järjestämänä nuorille alueella on. Keskustelussa kartoitettiin myös millaisia kehittämideoita sekä tarpeita yhteistyökumppaneilla on.

5.2 Pilottiryhmä

Pilottiryhmän tavoitteena oli vastata alueen nuorten tarpeisiin ja tukea heidän sosiaalista toimintakykyä vertaisryhmän avulla. Ryhmätoiminnan avulla oli tarkoitus myös selvittää, kuinka nuoret itse kokevat osallistumisensa ryhmään sekä saada myös vanhempien näkemyksiä asiaan. Väliarvioinnin toteutin haastattelun avulla, jonka pohjana käytin suunnittelemani arviointilomaketta (Liite 2). Loppuarvioinnissa valitsin menetelmäksi puolistrukturoidun kyselylomakkeen, joka piti sisällään myös muutaman avoimen kysymyksen. Tämän lisäksi käytin puolistrukturoitua haastattelua, josta Hirsjärvi ja Hurme (2001, 47 - 48) käyttävät nimeä teemahaastattelu. Teemahaastattelu nimellä on se etu, että se ei sido haastattelua kvalitatiiviseen eikä kvantitatiiviseen leiriin, eikä ota kantaa haastattelukertojen määrästä tai siitä, kuinka syvälle aiheeseen käsittelyssä mennään. Sen sijaan se kertoo, mikä on haastattelussa kaikkein olennaisinta. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelusta puuttuu strukturoidun lomakehaastattelulle luonteenomainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys mutta se ei kuitenkaan ole täysin vapaamuotoinen niin kuin strukturoimaton syvähaastattelu.

Pilottiryhmän viimeisellä tapaamiskerralla tarkoituksena oli saada paikalle myös nuorten vanhemmat, jolloin voidaan yhdessä arvioida ryhmän vaikuttavuutta nuoriin. Ryhmätoiminnan jälkeen lähetettiin strukturoitu kyselylomake sekä nuorelle (Liite 3) itselleen että hänen vanhemmalleen (Liite 4) kotiin. Tämän jälkeen sovittiin nuoren vanhemman kanssa aika, jolloin

yhdessä keskusteltiin ryhmätoiminnasta, tavoitteiden saavuttamisesta sekä ryhmän vaikutuksista nuoreen. Strukturoitu kyselylomake toimii keskustelun pohjana ja sen pohjalta sekä nuori että hänen vanhempansa olivat valmiiksi pohtineet aiheita. Näiden keskustelujen pohjalta sain luvan käyttää tutkimuksesta kerättyä aineistoa kokonaisuudessaan kehittämistyön loppuraportissa. Tutkimusta tehtäessä tiedostin riskin, että nuorten vanhemmat eivät kaikki pääse osallistumaan enää loppupalautteeseen ja näin yhden perheen osalta kävikin. Strukturoidun kyselylomakkeen ansiosta sain kuitenkin hieman tietoa vanhempien näkemyksestä nuorensa interventiosta.

Koko pilotoinnin ajan on kirjoitettu päiväkirjaa ryhmätoimintakerroista sekä kerätty kaikki käytetyt dokumentit säilöön. Päiväkirjoista selviää jokaisen ryhmäkerran suunnitelma, toteutunut toiminta sekä työparin reflektio- ja arviointikeskustelut toimintakerroista.

5.3 Toimintatavan juurruttaminen

Valitsin arviointimenetelmäksi ryhmähaastattelun selvittääkseni työyhteisön näkemyksiä toimintatavan kehittämisessä. Ryhmähaastattelua voidaan käyttää joko yksilöhaastatteluiden sijaan tai niiden ohessa (Eskola & Suoranta 1998 s 94). Ryhmähaastattelussa keskustellaan tutkimuksen kohteena olevista asioista yhdessä siten, että haastatteliija puhuu samanaikaisesti useille haastateltaville, mutta kysyy välillä kysymyksiä myös yksittäisiltä ryhmän jäseniltä. Ryhmähaastatteluihin lukeutuvat mm. parihaastattelut ja niin sanotut täsmäryhmähaastattelut, joihin osallistujat on valittu tarkasti (ks. lisää esim. Hirsjärvi & Hurme 2001, 61 - 63.)

Toteuttamassani ryhmähaastattelussa olin kiinnostunut sekä yksittäisten haastateltavien vastauksista että kollektiivisesta, yhdessä tuotetusta puheesta sekä merkityksenannoista. Ryhmähaastattelulla pyrin selvittämään miten henkilöt muodostavat yhteisen näkemyksen kehittämisprosessista ja millaiset normit ja arvot ryhmässä vallitsevat tai millaiseksi vuorovaikutussuhteineen muodostuu. Ryhmän keskusteluissa vuorovaikutuksellisuus ja puheteot korostuvat, joten puheen lisäksi analysoin hieman myös nonverbaalista viestintää (kuten eleet, ilmeet, äänenpainot).

Toteutin ryhmähaastattelun osallistavan teemahaastattelurungon (Liite 5) avulla, jolloin pystyin huolehtimaan siitä, että kaikki keskeisimmät teemat käytiin läpi ja pyrin innoittamaan kaikkia ryhmän jäseniä monipuoliseen keskusteluun. Ryhmähaastattelun etuna oli, että sain sillä yhdellä kertaa tietoa koko työyhteisöstä. Ryhmän jäsenet auttoivat myös toisiaan muistamaan sellaisia asioita, joita yksin haastattelussa ei välttämättä tulisi mieleen. (Eskola & Suoranta 1999, 96 - 97.) Osallistavan ryhmähaastattelun aikana pyrittiin rakentamaan vuorovaikutuksen ja tulkintakehyksen tuloksena yhteinen ymmärrys asiasta, joka helpottaa uuden

toimintatavan käyttöönottoa. Ryhmähaastattelun avulla arvioin, kuinka kehitetty toimintatapa palvelee perheneuvolan arkea kehittämishankkeen jälkeen sekä pyrin vahvistamaan ja aktivoimaan koko työyhteisöä uudenlaisen toimintatavan aloittamiseen.

5.4 Aineiston käsittely ja tulosten analysointi

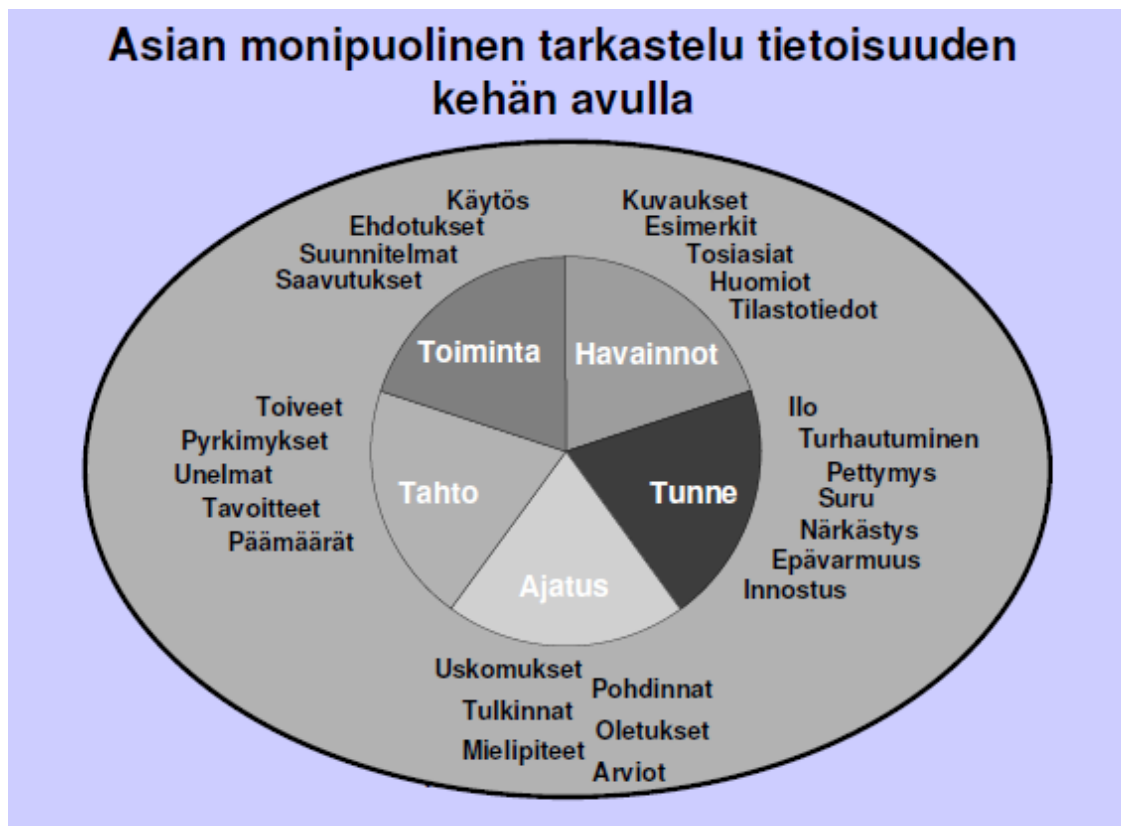
Tässä kehittämistyössä käytettiin useita eri menetelmiä, havainnointia sekä arviointimittarin avulla koottuja aineistoja ja näin saatuja tietoja yhdisteltiin ja vertailtiin eri aikoina ja eri henkilöiden tekemiin havaintoihin. Tutkimukseni teoriaosuudessa olen tarkastellut nuoruutta elämänvaiheena ja elämänhallintaa eri näkökulmista. Aineistona käytin kaikkea kehittämishakkeen aikana kerättyä dokumentaarista materiaalia; päiväkirjoja, kokouspöytäkirjoja, muistiinpanoja sekä nuorisoneuvolan sisäistä moniammatillisesta yhteistyöstä saatuja merkintöjä. Lisäksi käytin tarveanalyysin haastatteluista, pilottiryhmän haastatteluja ja kyselylomakkeita sekä työyhteisön ryhmähaastattelusta saatavia tietoja. Aineistoa on kerätty monipuolisesti, ja se on kehittävä tutkimuksen vahvuus. Se lisää samalla tulkinnan luotettavuutta, koska analyysivaiheessa voidaan käyttää ns. ristiinvalidointia, eli eri menetelmin hankittujen tietojen tarkastelua ja testausta. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1995, 86 - 88.) Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa toiminnan kehittämiseksi ja päätöksenteon pohjaksi sekä nostaa esille asioita, joita jokaisen työntekijän tulisi pohtia toimiessaan nuorten parissa. Tavoitteena on myös tuoda esille moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Aineiston analysoinnin tavoitteena on selkeyttää ja tiivistää laadullinen aineisto, kadottamatta sen sisältämää informaatiota (Hämäläinen 1987, 33). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston analysointi tapahtuu osittain samanaikaisesti aineistonkeruun kanssa. (Grönfors 1985, 145.) Aineistoa voi analysoida tavallisesti ainoastaan aineistonkeruun suorittanut henkilö itse. Laadullinen tutkimusprosessi on aina tekijän omaan tulkintaan, järkeilyyn ja intuitioon, perustuvaa, joten samastakin aineistosta voi tehdä erilaisia päätelmiä. Laadullinen tutkimus pyrkii tekemään mahdollisimman aitoja havaintoja todellisuuden ilmiöistä ja kuvaamaan niitä kielellisesti sellaisina kuin ne esiintyvät ihmisten kokemuksissa. (Hämäläinen 1987, 6.) Deduktio eli teoreettiselta tasolta yksityiskohtiin etenevä päättely ja induktio eli yksityiskohdista yleistykseen eteneminen ovat jossakin muodossa osa kvalitatiivisen aineiston analyysiä ja tutkimusprosessia. Teoreettinen viitekehys kytkee teorian ja empiiriset havainnot toisiinsa mielekkäällä tavalla. (Grönfors 1985, 27 - 30, 148 - 151.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia ja validiteetti on haastava osoittaa. Ensisijaisesti kyse on tutkijan itsensä tekemistä oikeista

johtopäätöksistä tai tilanteen kuvaamisesta sellaisena kuin se todellisuudessa on. (Grönfors 1985, 174; Hämäläinen 1987, 55.)

Kehittämistyötäni olen pyrkinyt tarkastelemaan usealta eri kannalta sekä esittämään tutkimuksen etenemisen sekä kootun aineiston niin, että kehittämistyöstä sekä interventioista välittyy monipuolinen kuva. Kuviossa 3 kuvaan tietoisuuden kehän, jonka kaikki osa-alueet vaikuttavat merkittävästi kehittämistyöhöni. Toiminta, havainnot, tunne, ajatukset sekä tahto on kaikki otettava huomioon reflektiossa, jota arvioinnissa voidaan hyödyntää silloin, kun se on tietoista ja systemaattista. Näihin em. tietoisuuden kehän pääasioihin vaikuttaa vielä useat muut tekijät, joita kuviossa 3 on kuvattu tarkemmin.

Kuvio 5 Asian monipuolinen tarkastelu tietoisuuden kehän avulla (Alasilta-Hagmann 2003)

Triangulaatiolla tarkoitetaan useamman kuin yhden aineiston, menetelmän, teorian ja tutkijan käyttöä tutkimusaineistoa koottaessa. Aineistotriangulaatiolla tarkoitetaan sitä, että yhdessä tutkimuksessa yhdistellään useammanlaisia aineistoja keskenään. Menetelmätriangulaatio lisää tutkimuksen luotettavuutta, kun samasta ilmiöstä on eri menetelmin, kuten esimerkiksi kyselylomakkeilla tai havainnoinnin avulla saatuja tuloksia ja niiden vertailuja toisiinsa. Näin saadaan muodostettua toisiaan täydentävä näkemys tutkittavasta ilmiöstä. (Eskola & Suoranta 1999, 69 - 70); Syrjälä & Numminen 1988, 140 - 142.)

Kehittämistyössä joutuu jatkuvasti tekemään monenlaisia eettisiä päätöksiä. Näihin kysymyksiin liittyviä pohdintoja ovat esimerkiksi tutkimuslupa, tutkittavien valintaan, tutkimusaineiston keruuseen, osallistumiseen ja tutkimuksesta tiedottamiseen liittyvät kysymykset sekä tutkimuskohteen hyväksikäyttöön liittyvät ongelmat. Oleellista on myös molemminpuolinen luottamus ja rehellisyys tutkijan ja tutkittavien välillä. (Eskola & Suoranta, 52 - 53; Syrjälä & Numminen 1988, 160 - 164.)

Nuorisoneuvolan toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, joten asiakkaan ja työntekijän välinen suhde perustuu luottamukseen. Ryhmässä nuoria käsitellään ryhmänä mutta heidät huomioidaan myös yksilöinä. Laadullinen aineisto anonymisoidaan eli asiakkaista ei käytetä heidän oikeita nimiään eikä asuinpaikkaa paljasteta. Hallamaa, Launis, Lötjönen ja Sorvali (2006) toimittamassa teoksessaan korostetaankin tutkittavien yksityisyyden kunnioittamista niin toiminnan aikana kuin tekstiosiossa. Pyrinkin tekstissä kunnioittamaan tutkittavien ihmisarvoa ja sitä kautta varjelemaan heitä negatiivisilta seurauksilta.

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää nuorisoneuvolaan uusi toimintatapa mutta myös tukea ja vahvistaa yksittäisten nuorten sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja. Ennen nuorten osallistumista ryhmään heidät tavattiin vanhempien kanssa, jossa asetettiin nuorelle omat henkilökohtaiset tavoitteet. Samalle heille kerrottiin informaatiota ryhmätyömenetelmästä, ryhmään valikoitumisen perusteista sekä pyydettiin lupa osallistua nuorisoneuvolan toimintatavan kehittämisprosessiin. Nuoret valittiin ryhmään siksi, että vuorovaikutustaitojen tukemisesta voisi olla heille hyötyä. Perheille kerrottiin, että toimintatapaan kuului nuoren alkukartoitus, väliarviointi ja lopussa nuoren sekä vanhempien loppuarviointi. Ryhmän toiminnasta ja sisällöistä informoimme pilottikokeilun edetessä.

6 TARVEANALYYSI

Tarveanalyysin tavoitteena oli kartoittaa lähtötilannetta ja saada tätä kautta merkityksellistä pohjatietoa nuorisoneuvolan toimintatavan kehittämisen tarpeesta. Tarveanalyysi toteutettiin huomioimalla sekä nuorisoneuvolan että alueelliset tarpeet. Nuorisoneuvolassa haastattelin johtajan ja sosiaalityöntekijän. Alueellisen tarpeen selvittämisessä valitsin avaintietolähteiksi alueiden keskeisiä työntekijöitä, joilla on tieto ja ymmärrys mahdollisten asiakasryhmien tarpeista. Avaintietolähteiksi valitsin yläkoulujen psykososiaalisia palveluita tuottavia työntekijöitä, nuorisotoimien työntekijöitä, sosiaalitoimen työntekijöitä sekä nuorisopsykiatrian työntekijöitä. Tavoitteena oli saada kattava ja monipuolinen näkemys Kouvolan seudun nuorten palveluista sekä nostaa esille kehittämiskohteita.

6.1 Nuorisoneuvolan tarpeet

Nuorisoneuvolan sosiaalityöntekijä on työskennellyt kasvatus- ja perheneuvolassa viitisen vuotta. Tätä ennen hän työskenteli kuntayhtymän eri alueiden sekä yläkoulun että ammattikoulun koulukuraattorina. Nuorten arjessa työskenneltyään hänellä oli vankka näkemys usean nuoren moninaisista vaikeuksista. Sosiaalityöntekijä toteaaakin, että

”nuorisoneuvolan palveluihin näistä nuorista ohjautuu vain jäävuorenhuippu.”

Sosiaalityöntekijän mukaan nuorisoneuvolaan ohjataan usein sellaisia nuoria, jotka osaavat puhua aikuisen kanssa ongelmistaan. Sosiaalityöntekijä pohti auttaako nämä keskustelutuokit nuorta siinä ympäristössä, jossa ongelmat ilmenevät eli vertaisryhmän kanssa? Hän mietti myös kehittykö siinä nuoren omat sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot? Hän pohti haastattelussa mm. seuraavaa:

”mie oon tavannut työssään paljon nuorii, jotka ei hyödy keskusteluavusta. Jotainkin tuntuu, että sen tuen pitäis olla jotakin aivan muuta. Mutta mitä, sitä mie oon yrittänyt miettiä ja tällä hetkellä musta tällä alueella ei oo mitään palveluita tarjolla, just näille nuorille.”

Haastattelusta ilmeni sosiaalityöntekijän aito häätä näiden sosiaalisesti heikkojen nuorten puolesta.

Nuorisoneuvolan sosiaalityöntekijä sekä johtaja olivat keskustelleet hanketta suunnitellessa siitä, pystytäänkö asiakkaiden tarpeisiin vastamaan yhden henkilön tekemällä työpanoksella.

Selkeää päätöstä ei oltu muodostettu ja hankkeen avulla haluttiin selvittää työn mahdollisuuksia. Hankkeen myötä haluttiin saada kokemuksia nuorten ryhmätoiminnasta. Perheneuvolassa aiemmin ryhmätoimintaa työmuotona oli käytetty ainoastaan lapsille. Suunnitelmallista ja tavoitteellista ryhmätoimintaa työmuotona ei ole aiemmin käytetty koko kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolassa. (Nygren 2007.) Tavoitteeksi hankkeen suhteen muodostui myös moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen sekä nuorisoneuvolan kynnyksen madaltaminen, nuorten kanssa työtä tekevien tahojen sekä asiakkaiden näkökulmasta.

Aiemman työhistoriansa johdosta sosiaalityöntekijä tiedosti myös usean nuoren yksinäisyyden tunteen sekä yhteisön puuttumisen. Hän kuvaakin tilannetta seuraavasti:

”koulumaailmassa sitä näki aina niitä nuoria, jotka vietti välitunnit yksinään käytävillä istuskellen ja olivat mahdollisimman huomaamattomia. Tuntuu vaikeelta puuttua näihin tilanteisiin, koska ei sitä voi kavereita näille nuorille järjestää. Jokaisella on kuitenkin oikeus valita, kenen kanssa vapaa-aikansa viettää. Mietin vain, että voisko sitä yhteiskunta järjestää jotain yhteisöjä joihin nämä yksinäiset nuoret voisivat tulla. Jokaiselle olis kuitenkin tärkeää, varsinkin nuorena, tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön.”

Myöskään Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan johtajan mukaan nuorisoneuvola ei ole pystynyt vastaamaan tarpeeksi nuorten tarpeisiin. Hänen mielestään nuorisoneuvola pystyy vastaamaan vain keskusteluavusta hyötyvien nuorten ja heidän perheidensä pulmatilanteisiin. Hankkeen avulla haluttiin lähteä kehittämään ryhmätyömenetelmää nuorisoneuvolassa ja saada kokemuksia uuden toimintatavan kehittämisen tueksi.

Kehittämishankkeessani keskitytään nuorten ryhmätoiminnan kehittämiseen mutta välillä käsittelen myös koko TIKRU - nuorten elämänhallinnan tukeminen ja ohjaushanketta. TIKRU-hankesuunnitelmassa on kirjattu pienryhmätoiminnasta näin. ” ... vertaisryhmäperiaatteella muodostettavat pienryhmät. Keskeisen pienryhmän muodostavat oppimiskuntoutusta tarvitsevat nuoret. Kuntoutus on jatkoa Kouvolan kasvatus- ja perheneuvolan Oppiva-hankkeelle. Lisäksi muodostetaan esim. jännittäjille, estyneille, masentuneille nuorille vertaisryhmiä tarpeen mukaan.” (hankesuunnitelma 2005.) Kouvolan kasvatus- ja perheneuvolan Oppiva-hanke, oli suunnattu lapsille ja nyt TIKRU-hankkeella oli tarkoituksena kehittää oppimisvaikeuksista kärsiville nuorille ryhmäkuntoutusta. Muutoinkin kasvatus- ja perheneuvolan toiminnassa oli havaittavissa suuntautumista yksilölliseen tulkintaan asiakkaasta sekä kognitiivisten taitojen tutkimukseen.

6.2 Alueelliset tarpeet

Koulun psykososiaalisten palveluiden tuottavien työntekijöiden haastatteluista selvisi, että koulun psykososiaalinen tuki on pääasiassa yksilöpalveluita: tutkimuksia tai henkilökohtaista ohjausta. Se koostuu psykologien erilaisten tutkimusten tekemisestä nuorille sekä kuraattorien ohjauksesta muihin palveluihin. Kaksi kuraattoria seitsemästä koki tekevänsä työssään myös hoidollista työtä. Viisi kuraattoria ei käyttänyt työssään hoidollisia menetelmiä, eivätkä he kokeneet sen olevan myöskään heidän työssään keskeinen osa. Yksi kuraattori sanoi:

”ei kuraattorin työhön kuulu hoidollinen puoli, ei meillä aika sellaiseen riitä.”

Yksi kuraattori seitsemästä käytti työssään toiminnallista ryhmätyömenetelmää ja hän koki sen olevan erityisen merkittävä ja antoisa osa kuraattorin työtä. Hän kuvasi käyttämänsä ryhmätyömenetelmää seuraavasti:

”mie oon yksin pitänyt sellasta tyttöjen ryhmää. Nää tytöt oli sellasii, joilla oli havaittu koulussa jonkinmoista väkivaltast käyttäytymistä. Ollaan myös ryhmässä yritetty miettiä, et mitä muita tapoja olis toimii niis tilanteis, ku hermo paa. Ja ollaan myös saatu ihan mukavia tuloksia aikaan ja hyvii keskustelui. Jotenkin minust tuntuu, että näillä murrosikäisil tytöil on kauhee tarve päästä juttelee jonkun aikuisen kanssa.”

Jokaisessa haastattelussa nousi esille työntekijöiden kyvyttömyys vastata nuorten tarpeisiin. Resursseja ei yksinkertaisesti ole tarpeeksi, jotta koulun psykososiaalista työtä voisi tehdä monipuolisemmin. Jokaisella haastateltavalla oli halukkuutta kehittää yhteistyötä esim. nuorisoneuvolan kanssa, jotta resursseja voitaisiin hyödyntää erilailla. 3/15 haastateltavasta koki, että yhteistyön kehittämiseen ei ole heillä aikaa. Täytyisi alkaa vaan kokeilemaan rohkeasti ja kehittää siinä samalla.

Nuorisoneuvolalle esitettävässä toiveessa koulun oppilashuollon osalta nousi tarve perhetyöhön sekä kahdenlaiseen ryhmätoimintaan: oppimisvaikeuksisille nuorille sekä nuorille, joilla on hankaluutta sosiaalisissa taidoissa ja -tilanteissa. Toivottiin myös kehitettävän erityistukea erilaisille oppijoille. Näiden työmenetelmien toivottiin tuovan helpotusta nuorten opintojen etenemiseen.

Nuorisotoimet tarjoavat jokaisessa kunnassa omat resurssit huomioon ottaen avointa nuorisotalotoimintaa. Yhdessä kunnassa on perustettu erikseen ehkäisevään päihdetyöhön oma yksikkö, kun taas toisessa kunnassa on panostettu enemmän kansainvälisyyteen. Kunnat ovat sen verran pieniä, että em. valintoja on pakko tehdä jokapäiväisessä työssä. Aineistostani ei sel-

viä kuinka paljon valintoihin otetaan mukaan nuorten mielipiteet. Kartoituksesta nousi esille, että usean kunnan nuorisotoimien palvelut kohdistuvat enimmäkseen alakouluikäisiin lapsiin. Lapsille järjestettiin erilaisia vapaa-ajan kerhoja. Kysyessäni tarkemmin millaisia kerhoja, sain yhdeltä nuorisotyöntekijältä seuraavanlaisen vastauksen:

”Myö olla järjestetty liikuntakerhoja alakouluikäisille lapsille sekä sit meil on nyt just menossa sellanen lihavien lasten kerho. Siellä myö valmistetaan terveellisii ja kevyitä välipaloja ja harrastetaan liikuntaa.”

Näihin työmuotoihin oli päädytty, koska haluttiin tehdä ehkäisevää työtä. Itse pohdin sitä, että eikö nuorisotoimen pitäisi enemmänkin suunnata toimintansa nuoriin eli yläkouluikäisiin.

Etsivää työtä sekä kerhotoimintaa nuorille oli järjestetty yhdellä viidestä kunnasta. Kohdennettua työtä, yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa, ei järjestetty yhdessäkään kunnassa. Haastattelussa selvisi, että yhdellä kunnalla erityisnuorisotyöntekijä oli sijoitettu sosiaalitoimen alle ja hän kohdisti työnsä nuoriin. Ajallisista syistä en ottanut yhteyttä tähän erityisnuorisotyöntekijään. Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut erittäin tarpeellista kokonaisuuden kannalta olla yhteydessä tähän sosiaalitoimen erityisnuorisotyöntekijään, jotta olisin saanut selvitettyä myös hänen työnkuvansa. Tärkeää olisi ollut selvittää myös hänen työpanoksensa osana kunnallista nuorten parissa tehtävää työtä.

Avoin nuorisotalotyö nähtiin jokaisessa kunnassa tärkeimmäksi kunnallisen nuorisotoimen järjestämäksi toiminnaksi. Joillain kunnilla nuorisotaloilla oli kävijäpula nuorista mutta alakouluikäisiä kävijöitä riitti. Esille nousi myös seikka, että nuorille on vapaa-ajalla vähän kunnan järjestämää palvelua. Tapaamisissa nuorisotoimien kanssa, nostin esille kohdenne- tun/sosiaalisen nuorisotyön, joka herätti paljon keskustelua. Nuorisotoimien vastaavat kokivat, ettei heillä ole joko taloudellista tai ammatillista resurssia toteuttaa senkaltaista interventiotyötä. Toiveena nousi esille pystyä järjestämään avointa nuorisotalotoimintaa kattavammin aukioloajoin, sekä kerhoja toivottiin nuorille lisää. Yhdessä haastatteluryhmässä oli kokemusta yhteistyöstä nuorisoneuvolan kanssa. Nuorisoneuvolasta oli ohjattu asiakkaita heidän palveluihinsa.

Sosiaalitoimella nuortenpalveluita olivat lastensuojelulliset toimenpiteet, avohuollon tukipalvelut sekä toimeentulotuki. Alueiden sosiaalitoimien lastensuojelulla ei ollut nuoriin kohdistuvaa kohdennettua toimintaa. Lastensuojeluilmoituksiin vastattiin lain mukaan mutta taloudellinen niukkuus nousi esille keskusteluissa. Lastensuojelulaki nosti esille keskusteluja ja aitoa hätää, kuinka siihen lain määräysten mukaan pystytään vastaamaan. Sosiaalitoimi nosti esille nuorten pahan olon ja heidän kyvyttömyytensä tukea nuoria sekä heidän perheitään. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi seuraavasti:

”kyl mul on huoli tän alueen nuorista. On paljon sellasii perheitä, jotka tarviis tukea koko perheenä mut ei meillä oikein oo tarjota tällasii palveluita. Koko ajan sitä punnitsee et miten pystyis tukee ees sitä nuorta, jotta sil olis mahdollisimman hyvät eväät tähän elämään. En mie tiää, perheneuvolaan sitä ohjaa ja sit vaan peukut pystyy, et se nuori ja perhe huolis teidän tarjooman tuen.”

Sosiaalitoimi on ohjannut nuorisoneuvolan palveluihin paljon nuoria ja keskustelua yhteistyön kehittämisestä oli paljon. Tällöin nuoren kokonaisvaltainen tukeminen olisi monipuolisempaa ja laadukkaampaa. Sosiaalitoimi nosti esille myös verkoston mahdollisuudet avoimuutena palvelun tuottajana. Kohdennetusta ryhmätoiminnasta nuorille, joilla on hankaluutta sosiaalisissa tilanteissa niin kotona kuin koulussakin olisi tarvetta. Sosiaalitoimi nosti esille myös hakkuutensa alkaa kehittämään ja toteuttamaan ryhmiä yhteistyössä, koska suunnitteilla heillä oli kehittää nimenomaan nuorten palveluita.

Nuorisopsykiatrisella on kriisiryhmä, poliklinikan puoli sekä psykiatriset osastot. Työmenetelminä he käyttävät yksilötyötä sekä ryhmätoimintaa. Nuorisopsykiatrian asiakkaalla tulee olla aina erityissairaanhoidon tarve ja sinne hakeudutaan läheteellä. Kriisiryhmään puolestaan voi ottaa yhteyttä suoraan akuutissa tapauksessa. Nuorisopsykiatrian työmuodot ovat hoidollisia ja heidän palvelussaan nuori saa hyvin kokonaisvaltaista sekä moniammatillista tukea. Resursseja lisäämällä työn kehittäminen nähdään tärkeänä osana tulevaisuuden työtä. Myös nuorisopsykiatria näkee nuorten tarpeen matalankynnyksen paikalle, johon nuori voisi hakeutua ilman lähetettä.

Nuorisopsykiatrian kanssa nuorisoneuvola on tehnyt systemaattisimmin yhteistyötä. Kriisiryhmän ja nuorisoneuvolan asiakkaiden tarpeita on välillä yhdessä pohdittu ja mietitty kumpi organisaatio vastaa paremmin tarpeeseen. Nuorisopsykiatria järjestää ryhmätoimintaa mutta ne ovat tarkoitettu erikoissairaanhoidon asiakkaille eli ne toimivat niin sanotusti suljettuina ryhminä, korjaavana työnä. Haastattelussa nousee esille yhteistyön kehittämisen ryhmätoimintaa suunniteltaessa. Nuorten alueellisista palveluista tiedottaminen nuorisopsykiatrilille olisi tärkeää, jotta he voisivat ohjata asiakkaita myös kunnallisiin palveluihin. Myös nuorisopsykiatrian kriisiryhmä tekee konsultaatiotyötä kuten nuorisoneuvolakin, joten yhteistyön tiivistäminen voisi poistaa päällekkäistä työtä ja säästäisi resursseja.

6.3 Tarvearvioinnin tuloksia

Kartoituksesta nousi esille, että Kouvolan seudun alueiden palveluissa sekä esitettyissä tarpeissa on eroja. Resurssit koettiin jokaisella toimijalla hyvin rajalliseksi ja valintoja toiminnan

suhteen tuli tehdä. Alueella koettiin tarvetta nuorten matalankynnyksen paikalle, jonne nuoren voisi ohjata ilman lähetettä. Kartoituksesta nousi esille myös tarve nuorten kohdennettuun ja tavoitteelliseen vertaisryhmätoimintaan. Nuorisopsykiatria järjestää tällaista ryhmätoimintaa asiakkailleen mutta heidän palveluihin päästäkseen täytyy olla erikoissairaanhoidon tarve. Niin sanotuilta normaaleilta nuorilta puuttui kohdennettu, tavoitteellinen pienryhmätoiminta.

Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan kuntayhtymä palvelee Kouvolan seudun viittä eri kuntaa: Anjalankoskea, Elimäkeä, Jaalaa, Kouvola sekä Valkealaa. Tätä alueellista sekä moniammatillisesti tehtävää työtä tulee kehittää entisestään, jolloin resursseja voitaisiin hyödyntää paremmin. Valtakunnallisella tasolla varsinkin sosiaalihuollon erityispalveluissa tiivis verkostoitumisen tarve nähdään ilmeisenä. Kuntaliiton selvityksessä mainitaan yhteistyön kehittämisen tarpeena mm. perheneuvolatyö. Yhteistyön kehittämisessä ollaankin valtakunnallisesti siirtymässä laajempaan strategiseen yhteistyöhön, jossa lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin asioita tarkastellaan kokonaisvaltaisemmin. Tähän osuu myös tarve vahvistaa Kouvolan seudun yhteistyötä erityisosaamisen kentällä, jolloin voidaan turvata erityispalvelut myös pienten kuntien asiakkaille. Paineet alueelliseen yhteistyöhön eli kuntarajat ylittävään toimintaan ovat myös suuret. Kunnan koosta riippumatta kunnilla on vastuu hyvinvointipalvelujen järjestämisestä. Välillä kunnan omat resurssit eivät riitä yksinään turvaamaan palvelutuotantoa, jolloin on järkevää käyttää laajempaa toimijapohjaa. (Anttila & Rousu toim. 2004.)

Tarveanalyysin aineistosta nousi esille nuorten parissa työskentelevien yhteinen huolen aihe. Yksinäiset nuoret, joilla ei ole kavereita. Näillä nuorilla ei ole mitään paikkaa, jossa opiskella näitä tärkeitä elämässä tarvittavia taitoja, jotka ovat edellytyksenä nuoren kasvuun ja kehitykselle. Esille nousi huoli myös nuorista, joilla on vertaissuhteita mutta sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot ovat niin heikot että konflikteja syntyy jatkuvasti. TIKRU-hankkeen tekemän alueellisen kartoituksen myötä myös nuorisoneuvolaan on ohjautunut asiakkaita yhä enemmän, joilla on ilmennyt hankaluutta sosiaalisissa ja vuorovaikutustaidoissa niin koulussa kuin nuoren vapaa-ajallakin. Asiakkaissa on myös nuoria, joilta puuttuu kaverisuhteet ja he tuntevat itsensä yksinäiseksi. Myös kouluterveyskyselystä (2006) ilmenee, että Kouvolan seudun alueella 8.-9.luokkalaisista nuorista 13 %:lla ei ole yhtään läheistä ystävää, jonka kanssa voi keskustella luottamuksellisesti omista asioista. Salmivalli (2005) korostaakin, että jos nuori on jatkuvasti vertaisryhmässä torjuttu, hän alkaa pitää itseään sosiaalisesti epäonnistuneena. Kohtalainenkin toverisuosio suojaa lasta vaikeuksilta, koska torjutuksi tulevilla on riski jäädä porukoiden ulkopuolelle ja ilman vastavuoroisia ystävyyssuhteita, kokea yksinäisyyden tunteita ja joutua jopa kiusatuksi.

Näihin monisyisiin pulmiin nuorisoneuvolan tarjoama, ammattihenkilön kanssa tapahtuva keskusteluapu, ei ole riittävä. Tukea tulisi pystyä tarjoamaan myös muulla tavoin nuoren kokonaisvaltaisen kehityksen tukemiseksi. Toisinaan nuorella, jolla on vahva taito keskustella aikuisen kanssa, puuttuu taito kohdata vertaisiaan. Nämä nuoret tarvitsevat tukea ja harjoitusta toimia vertaisryhmässä ja voisivat oppia näitä tärkeitä elämässä tarvittavia taitoja konkretian kautta siinä ympäristössä, jossa ongelmat ilmenevät. Näin lähti kehittymään idea ryhmätoiminnasta, jossa painopiste on sosiaalisten taitojen vahvistamisessa vertaisryhmässä, aikuisen läsnä ollessa. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on vuorovaikutustaitojen kehittyminen sosiaalisissa suhteissa ja erilaisissa ympäristöissä. Interventioissa, jotka kohdistuvat vertaisryhmiin pyritään vaikuttamaan koko ryhmään, hyödyntäen jo opitut taidot sekä muuttamaan niitä sosiaalisia rakenteita, jotka vahvistavat tietynlaista käyttäytymistä. (Kalliopuska 1995.)

Sosiaalialan koulutustaustastani johtuen sosiaalinen ja pedagoginen näkökulma suuntasi nuorisoneuvolan kehittämistä nimenomaan yhteisöihin päin: tavoitteena tukea nuorten selviytymistä arjessa ja sosiaalisessa ympäristössään, huomioiden yhteiskunnan sosiokulttuuristen rakenteiden vaikutukset yksilöiden käyttäytymiseen. (Santala 2006.) Oppimistaitojen lisäksi tarkoituksena oli tavoittaa nuoria, jotka tarvitsevat tukea elämänhallinnassaan tai arjen sujumisessa. Tavoitteena tukea nuoria, joilla on elämässä sillä hetkellä jokin pulma, joka vaikuttaa jokapäiväiseen arkeen, heikentäen myös oppimista ja koulunkäyntiä. Tähän tavoitteeseen pyrittiin saamaan vastauksia kehittämällä yhteistyötä niiden aikuisten kanssa, jotka kohtaavat nuoria heidän arjessaan.

7 PILOTTIRYHMÄ

Tarveanalyysin pohjalta alkoi kehittyä idea moniasiantuntijuudella kootusta nuorten ryhmästä, joka pohjautuu psykososiaaliseen viitekehykseen ja ryhmäprosessointiin. Se on interventiomenetelmä yläkouluikäisille nuorille, jotka tarvitsevat tukea sosiaalisessa toimintakyvyssä sekä vuorovaikutustaidoissa. Nuoret voivat tällöin oman vertaisryhmänsä kanssa opetella elämässä tarvittavia taitoja, saada lisää itsetuntemusta sekä vertaisiaan ympärilleen. Tarkoituksena on myös opetella tunnistamaan omat vahvuudet ja kehittämiskohdat sekä suunnata ja hyödyntää omat sekä ryhmän voimavarat oikein. Nuorisoneuvolassa on käytetty ryhmätoimintaa työmuotona mutta suurimmaksi osaksi ryhmät ovat kohdennettu lapsille. Tällaista suunnitelmallista ja tavoitteellista ryhmätoimintaa toimintatapana ei ole aiemmin nuorisoneuvolassa käytetty. Ryhmätoiminta on sekä ehkäisevää että kuntouttavaa toimintaa, säännöllistä yhdessä oloa turvallisessa ryhmässä aikuisen seurassa. Toiminnan taustalla on jokin riski ongelman pahenemisesta, ja siksi se vastaa aina räätälöidysti ilmenevään tarpeeseen.

Laukkasen toimittamassa teoksessa (2002) kuvataan psykososiaalista tukea niin, että se on ihmisen omien selviytymiskeinojen ja voimavarojen etsimistä, jotta hän pärjää arjessaan sekä elämässään ja ymmärtää itseään. Sosiaalialantyö nuorisoneuvolassa perustuukin heikkojen tukemiseen sekä nuorten puolien pitämiseen. Juha Santalan kirjoittamassa artikkelissa ilman tietoista ajatusta huono-osaisten asioiden ajamisesta sosiaaliala ei kykene täyttämään eettistä eikä yhteiskunnallista tehtäväänsä. Hänen mukaansa eriarvoistuvassa yhteiskunnassa ihmisarvon puolustaminen edellyttää sosiaalisen vahvistamista ja sen puolustamiseksi tarvitaan kaikkien sosiaalialan ammattilaisten panosta. (Santala 2006.)

Pilottiryhmässä tarkastelun kohderyhmänä ovat Kouvolan seudun yläkouluikäiset nuoret, jotka tarvitsevat tukea sosiaalisessa toimintakyvyssään sekä vuorovaikutustaidoissa. Nämä taidot vaikuttavat jokapäiväiseen arkeen, heikentäen myös oppimista ja koulunkäyntiä. Ryhmän avulla pyritään parantamaan nuoren toimintaa erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa sekä tukemaan nuoren tietoisuutta omasta oppimistavasta, jotta sitä voisi käyttää tietoisesti hyväkseen. Ryhmätoiminnan aikana on tarkoitus löytää uudenlaisia välineitä oman hyvinvoinnin hankintaan ja niitä ovat erityisesti oppiminen itsereflektion avulla, tietoisuustaidot sekä toisten ja itsensä arvostaminen.

Tarkoituksena oli, että ryhmän loputtua jokaisella nuorella oli uudenlaista rohkeutta sekä taitoja toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Ryhmätoiminta pyrki vaikuttamaan nuoren lisäksi myös heidän perheisiinsä lisäämällä lähiyhteisöjen vuorovaikutusta. On selvää, että toiminnan merkitystä nuoren elämässä ei koskaan voida tarkkaan arvioida. Toiminnan aikana tarjottu tuki ja myönteiset kokemukset voivat kuitenkin kannatella nuorta hänen myöhem-

mässä elämässään monella eri tavalla. Tänä päivänä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä tarvitaan painopisteen siirtämistä ennen kaikkea ehkäisevään työhön. Interventioiden tulisi pyrkiä vaikuttamaan nuoren elämänpiiriin mahdollisimman laajasti: perheeseen, vertaisryhmään, kouluun sekä laajempaan yhteisöön että yhteiskuntaan. (Suikkanen, Martti & Linnakangas 2004.)

7.1 Pilottiryhmän kokoaminen

Ensimmäinen ryhmätoiminta päätettiin suunnata yläkouluikäisille tytöille. Tarkoituksena oli tavoittaa nuoret ryhmään alueen oppilashuoltoryhmien kautta, koska peruskoulu tavoittaa käytännöllisesti koko ikäluokan. Myös vertaissuhteiden ja minäkäsityksen keskeinen rakennuspaikka nuoruusiässä on koulu. Tukitoimistaan ja oppilashuollosta huolimatta koulu ei pysty tukemaan kaikkien oppilaiden oppimista, kasvua ja kehitystä ja tästä syystä tarvitaan moniammatillista, eri hallintokuntien ylittävää yhteistyötä, että kaikki oppilaat saisivat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tarvitsemansa tuen. (Salmivalli 2005). Tarveanalyysistä oli noussut esille, että oppilashuollon työntekijöillä oli tiedossa paljon nuoria, joilla oli hankaluuksia sosiaalisissa tilanteissa oman ikäistensä kanssa. Koululla ei ollut resursseja toimia näiden nuorten tukemiseksi.

Olimme tarveanalyysia tehtäessä sopineet, että kuraattorit ja psykologit toimisivat yhdyshenkilöinä koulun suuntaan ja esittelisivät ryhmätoimintaa koululla. Lähetin sähköisesti jokaiselle alueen kuraattorille ja psykologille saatekirjeen ja ryhmän kokoamisprosessin kuvauksen, (Liite 6) kuinka asian eteen konkreettisesti tulisi toimia, vaihe vaiheelta sekä esitteen ryhmästä (Liite 7). Toiveena oli, että nuoren olisi helpompaa kiinnostua nuorisoneuvolan ryhmätoiminnasta, kun häneen ottaisi yhteyttä tuttu henkilö koulun puolelta. Koulunhenkilökunnan tuli psykososiaalisen työn ammattilaisina pohtia, kenellä heidän oppilaistaan olisi tarve tällaiseen kohdennettuun ryhmätoimintaan sekä ketkä nuoret heidän mielestään hyötyisivät tällaisesta interventiosta.

Oppilashuollon työntekijöiden tuli jutella nuoren kanssa ryhmätoiminnasta ja tiedustella hänen kiinnostustaan asiaa kohtaan. Nuoren kiinnostuttua ryhmästä tuli yhdyshenkilön kertoa ryhmästä nuoren vanhemmalle ja kysyä lupa yhteystietojen luovuttamisesta nuorisoneuvolalle. Seuraavaksi nuori tavataan koululla ja tapaamisessa mietitään yhdessä vastaako ryhmän tavoitteet ja toiminta nuoren tarpeita. Seuraavaksi nuoren huoltajaan ollaan yhteydessä ja alkuhaastattelu järjestetään nuorisoneuvolassa.

Alkuhaastattelun tarkoituksena on keskustella ryhmään tulevien tyttöjen ja heidän vanhempinsa kanssa tavoitteista, toiveista ja kysymyksistä sekä nuoren erityisistä, henkilökohtaisista

asioista esim. mahdollisista nuoren lääkityksistä ja erityisruokavalioista. Alkuhaastattelussa on tärkeää määritellä kunkin nuoren keskeinen tuentarvealue ja asettaa yhteisesti sovitut tavoitteet. Toiminnan tarkoituksen ymmärtämistä ja nuoren oman tilanteen tunnistamista ei voi jättää vain nuoren oman oivalluksen varaan. Tärkeää on, että nuori itse, tuettuna, voi arvioida asetettuja tavoitteita ja niissä onnistumisia. Oma tilannettaan arvioidessa nuori pyrkii selittämään ongelmien ja epäkohtien taustalla olevia syitä. Jos nuori ei itse ole aktiivinen eikä usko, että voi vaikuttaa omaan elämäänsä, hän ei pysty hyödyntämään hänelle tarjottua tukea. Alkuhaastattelussa ohjaajan on tärkeää arvioida myös sekä nuoren että vanhempien elämäntilannetta, ja sitä milloin ryhmässä tarjottu tuki ei ole riittävä ja perhe on ohjattava muihin palveluihin esim. erikoissairaanhoidon piiriin. Tämä ei ole kuitenkaan este osallistumasta ryhmätoimintaan vaan yksilö- ja ryhmätyö parhaimmillaan tukevat toisiaan.

Määräpäivään mennessä nuorisoneuvolaan ilmoitettiin yksi ryhmästä kiinnostunut nuori. Kävin koululla haastattelemassa tätä tyttöä ja paikalla oli myös koulukuraattori. Tyttö oli erittäin kiinnostunut ryhmästä ja toivoi todella pääsevänsä siihen. Tytölle järjestettiin alkuhaastattelu nuorisoneuvolassa, johon tyttö tuli yhdessä äitinsä kanssa. Alkuhaastattelussa ilmeni sekä tytön itsensä että äidin voimakas halukkuus sitoutua ryhmätoimintaan.

Koska yhteydenottoja koulun puolelta ei tullut enempää, otin koulun edustajiin uudelleen yhteyttä sähköpostilla sekä puhelimitse. Ryhmän toiminta nähtiin hyvin tärkeänä mutta nuorten innostaminen ryhmään koettiin hankalaksi. Ryhmätoiminnan tapahtuminen kouluajan ulkopuolella oli saanut muutaman nuoren kieltäytymään toiminnasta.

Päätin markkinoida ryhmää nuorisoneuvolan sisällä ja työyhteisöni edustajat kartoittivat asiakkaitaan. Oman työyhteisön kautta minulle ilmoitettiin kaksi nuorta, jotka olivat kiinnostuneet ryhmästä. Heidän alkuhaastattelu järjestettiin nuorisoneuvolassa. Toinen tytöistä tuli alkuhaastatteluun äitinsä kanssa mutta toinen halusi tulla yksin. Yksin tulleen tytön äidin kanssa keskustelin puhelimesta ryhmässä aloittamisesta. Toinen tytöistä kertoi alkuhaastattelussa yhden kaverinsa toivovansa pääsevän ryhmään mukaan myös. Kaveri kuului kohderyhmäämme ja päätimme ottaa hänet mukaan, ainakin alkuhaastatteluun. Se sujui hyvin ja kassassa meillä oli tuolloin neljä, 13 - 16vuotiasta tyttöä, kolmesta eri kunnasta. Päätimme aloittaa ryhmän toiminnan ja kartoittaa vielä matkan varrella mahdollisia ryhmäläisiä, jotka haluaisivat mukaan toimintaan.

7.2 Pilottiryhmän toiminta

Ryhmään oli tarkoitus saada kuusi nuorta mutta lopulta ryhmä pääsi alkamaan neljän tytön voimin. Kun muutama toimintakerta oli takana, olivat ryhmän tytöt sitä mieltä, että enää ei

uusina haluttu mukaan. Tytöt olivat jo alkaneet tutustua toisiinsa ja kesken tulevat nuoret olisivat häirinneet ryhmädynamiikan kehittymistä.

Tyttöryhmä kokoontui kerran viikossa, 1½ tuntia kerrallaan. Keväällä 10 kertaa ja syksyllä viisi kertaa eli yhteensä 15 kertaa. Ryhmä kokoontui koulun jälkeen. Näin päätettiin siksi, että ryhmästä ei ole haittaa nuorten koulun käynnille. Ryhmätoiminta tapahtui aina samana päivänä, joten jos ryhmä olisi alkanut aiemmin, olisivat nuoret olleet koulusta aina samalta tunnilta pois. Tämä olisi todennäköisesti vaikuttanut negatiivisesti nuoren ympäristön suhtautumiseen ryhmää kohtaan. Kouvolan seutu on maantieteellisesti melko laaja, joten ryhmän alkamisajankohdassa täytyi ottaa huomioon myös bussiaikataulut. Ryhmän pitäminen iltapäiväaikaan tarkoitti sitä, että päivät venyivät nuorilla melko pitkiksi, joka puolestaan kuormittaa nuoren arkea. Ajattelimme kuitenkin, että ryhmätoimintaa osallistuminen on nuorelle uusia voimavaroja tuova kokemus, joka helpottaa arjen jaksamista.

Toisella kerralla nuorille annettiin ryhmätoiminnan ohjelma sekä kirje vanhemmille kotiin (Liite 8). Ryhmän kokoontumispaikkana oli nuorisoneuvolan tilat. Rahoitus hoitui nuorisoneuvolan toimintaan suunnatusta budjetista. Ohjaajina nuorten ryhmissä toimi työpari nuorisoneuvolasta. Ryhmän kanssa työskenneltiin käyttäen menetelminä toiminnallisia ja keskusteluun kannustavia harjoitteita, joissa painotettiin sosiaalista vuorovaikutusta. Sosiaalipsykologiset, ryhmädynaamiset ja kasvatukselliset periaatteet ovatkin yhteistoiminnallisen oppimisen perusta. Se on pedagoginen lähestymistapa, joka korostaa oppivien yksilöiden aktiivista vuorovaikutusta. (Sahlberg 1998, 174 - 177.) Osa toiminnasta järjestettiin nuorisoneuvolan tiloissa, jolloin käsiteltiin itsetuntemukseen liittyviä harjoitteita. Osa toiminnasta puolestaan toteutettiin nuorisoneuvolan ulkopuolella, tyttöjen toiveiden mukaisesti esim. keilaaminen, kissataloon tutustuminen. Uuteen sosiaaliseen paikkaan mentäessä valmistelimme yhteistä vierailuamme aina etukäteen sekä tilaisuuden jälkeen purimme tilannetta yhdessä.

Ryhmätoiminta alkoi aina välipalalla sekä menetelmällisillä korteilla. Tarkoituksena oli luoda turvallisia rutiineja sekä pysähtyä hetkeksi ja tulla läsnä olevaksi tähän hetkeen. Välipalan merkitys oli myös painottaa säännöllisen ruokailun tärkeyttä ja yhteyttä jaksamiseen, oppimiseen ja yleiseen hyvinvointiin. Välipalan yhteydessä jaoin pikaiset päivänkuulumiset, jolloin jokainen sai kertoa omasta päivästänsä sekä tuntemuksistaan ja tuntea tulevaisuutta kuulluksi. Ryhmätapaamiset toteutettiin aina samana päivänä viikossa, samaan kellonaikaan ja saman ajallisen rakenteen mukaisesti. Tapaamiseen liittyvä ajallinen toisto helpottaa sekä aikaan että toiminnan aiheisiin orientoitumista. Toimintakerta lopetettiin aina pienimuotoisella vuorovaikutteisella palauteosiolla. Reflektiovien palautekeskusteluiden sekä muiden keskusteluiden toistuvuuden tarkoituksena oli harjoitella tarkastelemaan omia kokemuksiaan ja tuntemuksiaan. Vuorovaikutteinen keskustelu on tärkeä nuorten toisiinsa tutustumista, ryhmää koostava ja vertaisryhmän käyttöä edistävä tekijä.

Nuoret tekivät itse ryhmän tavoitteet ja suunnittelivat osan menetelmistä yhdessä ohjaajien kanssa ja näin nuoret sitoutuvat myös niihin paremmin (Kemppinen 1999, 131). Lisäksi nuoret tekivät myös omat henkilökohtaiset tavoitteensa alkuhaastattelussa. Yhteisten sääntöjen sekä tavoitteiden tarkoitus oli ennen kaikkea luoda toiminnalle niin psyykinen kuin fyysisenkin turvallisuuden tunne. Kemppisen (1999, 20) mukaan psyykinen turvallisuuden periaate merkitsee muun muassa sitä, että ketään ei saa nimitellä, halventaa tai pilkata. Ohjaajien tehtävä on järjestää toimintaympäristö, jossa nuoret kohtaavat toisensa. Sekä säännöt että tavoitteet valittiin äänestyksellä.

Säännöt olivat seuraavat:

- kuuntelee toista
- pitää tietää ettei herneet kuulu nenään (huumorintaju)
- ilmoitetaan, jos ei pääse paikalle, viimeistään edellisenä päivänä
- ollaan läsnä
- luottamuksellisuus, ei kerrota toisten salaisuuksia ryhmän ulkopuolelle
- annetaan tilaa niin henkisesti kuin fyysisesti

Tavoitteista tärkeimmäksi puolestaan nousivat:

- oppia itseilmaisua ja itsetuntemusta muiden kautta
- saada kavereita

Ryhmätoiminnan aikana jokaisesta toimintakerrasta kirjoitettiin asiakaskertomukset. Niistä selviää toimintakertojen tavoitteet, suunnitelmat sekä toteutunut ohjelma. Lisäksi ryhmän toiminnasta kirjoitettiin päiväkirjaa, johon on kirjattu havaintoja, tuntemuksia, johtopäätöksiä ym. itsereflektointia sekä työparin kanssa käytyjä keskusteluja. Ryhmätoiminnasta on kerätty kaikki materiaali kehittämishankkeen dokumentoinniksi.

Ryhmätoiminta päätettiin lopettaa kevään osalta nuorten toivomalla lopetusretkellä. Ryhmässä oli ideoitu päätöstapaa ja mietitty, millä tavalla halutaan juhlistaa ryhmätoiminnan loppumista. Juhlistaminen oli päivän mittainen retki Helsinkiin, jonne lähdettiin aamujunalla ja palattiin iltajunalla. Päivän aikana tutustuimme eduskuntataloon, rikosmuseon näyttelyyn; Rikospaikkana Helsinki sekä ruokailimme yhdessä ravintolassa. Rikosmuseon näyttely oli vaikuttava ja nosti paljon keskustelua, ajatuksia, tunteita yms. Vapaata aikaa nuorille oli hetki ennen yhteistä ruokailua ravintolassa sekä sen jälkeen ennen kotiin lähtöä. Lopetusretki onnistui erittäin hyvin ja tytöissä huomasi selkeää kehitystä uusissa paikoissa ja tilanteissa toimimisessa.

Kesällä järjestetyistä nuorten haastatteluista ilmeni kaikista, että nuoret olivat erittäin halukkaita jatkamaan ryhmätoimintaa vielä syksyllä. Tarkoituksena oli ollutkin, että kesällä ryhmätoiminnan tauon aikana tytöt saavat harjoitella noita opittuja uusia taitoja omassa sosi-

aalisisissa tilanteissa. Syksyllä näistä kokemuksista keskustelu vahvistaisi entisestään nuorten kokemuksia. Nuorille lähetettiin syksyllä kirje kotiin, josta selvisi syksyn tapaamispäivät (Liite 9). Tapaamisten ohjelma rakennettiin syksyn ensimmäisellä kerralla hyödyntäen käyttämättömiä ideoita sekä uusia ideoita sai myös tuoda esiin.

7.3 *Pilottiryhmän tuloksia*

Seuraavassa tarkastelen millaisia vaikutuksia ryhmäinterventiolla oli tyttöjen elämässä. Tarkoituksena on myös havaintojen avulla selvittää sosiaalisten taitojen kehittymisen ryhmän vuorovaikutustilanteissa. Tarkastelussa hyödynnän ryhmätilanteista tehtyjä havaintoja, päiväkirjamerkintöjä ja haastatteluja. Tulosten esittelyssä käytän jonkin verran lainauksia. Eskolan ja Suorannan (1999, 176) mukaan sitaattia voidaan käyttää silloin, kun halutaan perustella tehty tulkinta tai silloin, kun se esimerkkinä kuvaa aineistoa tai elävöittää tekstiä.

Ryhmästä kerättyjen arviointien perusteella ryhmän jäsenet kokivat ryhmätoiminnan olevan heille hyödyllistä. Nuorista $\frac{3}{4}$ koki itsessään tapahtuneen muutoksia toiminnan aikana ja $\frac{2}{4}$ koki muutosten johtuvan nimenomaan ryhmätoiminnasta. Kysyttäessä mitä mahdolliset muutokset olivat, he vastasivat mm. näin:

”itsetunto noussut, oma mielipide esiin”.

Nuorista oli mielekästä toimia ryhmänä, ryhmän yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi kokemukset yksittäisestä huomioimisesta henkilökohtaisten tavoitteiden ansiosta nähtiin myös tärkeänä. Ryhmätoiminnan alussa onkin tärkeää avata kokoontumisten tarkoitus ja siihen liittyvien toimintatapojen luonne tulee sanallistettua, koska se auttaa nuoria orientoitumaan ryhmätilanteisiin ja ryhmässä tapahtuvan yhteisen tehtävän toteutumiseen (Järvilehto & Kiiski 2009, 39).

Nuorille kohdennetusta kyselystä selvisi, että $\frac{1}{4}$ koki ryhmätoiminnan vastaavan toiveita erittäin paljon ja $\frac{3}{4}$ paljon. Jokainen ryhmän nuoresta koki olonsa turvalliseksi ryhmän tapaamisilla. Tämä oli todella tärkeä tulos, koska ryhmän keskeisimpänä tehtävänä on tarjota turvallinen, salliva ja rikastuttava kokemus- ja keskustelu ympäristö itsensä ja omien sisäisten kokemusien tarkasteluun. Yhdessä harjoittelu ja keskustelu avaavat nuorille maailmaa uudella tavalla, johon kukaan ei yksin pysty. Samalla nuoret oppivat syventämään omaa itsereflektointiaan, joka helpottaa oppimisprosessia kokonaisuudessaan. Optimaaliseen oppimiseen liittyy aina emotionaalinen kiinnostuminen aiheesta ja sen henkilökohtaisista merkityksistä. (Järvilehti & Kiiski 2009, 51, 58 - 59.)

Jokaisen ryhmään osallistuneen nuoren mielestä parhaimpana asiana koko toiminnassa oli, että sai uusia kavereita. Torjutuksi tulemisen pelko on yleensä näillä nuorilla niin suuri, että sitä on vaikea kuvailla. Usein omanarvontunto on pahoin vioittunut varhaisessa lapsuudessa. Takana on useita hylkäämisen ja torjutuksi tulemisen kokemuksia, jotka ovat olleet niin tus-kallisia, että hän tekee lähes mitä hyvänsä välttääkseen tuollaisten kokemusten toistumisen. Paradoksaalista kyllä, usein tällainen nuori vetää kuin magneetti puoleensa juuri sellaisia ihmisiä, jotka antavat noita kokemuksia, tai pelkoa niiden toistumisesta yhä uudelleen. (Burney 2004).

Oli erittäin hyvä päätös jatkaa tyhmätapaamisia kesätauon jälkeen, koska varsinkin kahdessa tytössä huomasi valtavan suuren muutoksen. Toinen tytöistä oli kesän aikana saanut kaverin leiriltä ja koki, että ilman ryhmän antamaa rohkaisua toimia uusissa sosiaalisissa tilanteissa, hän ei olisi itse uskaltanut olla aloitteen tekijä. Tytön itsetunto oli noussut huomattavasti ja hän oli ulkoiselta olemukseltaankin huomattavasti avoimemman ja iloisemman oloinen. Itse-reflektiossa oli tapahtunut tytön osalta myös hurjaa kehitystä ja hän oli aidosti siitä iloinen. Toinen näistä tytöistä oli saanut myös huomattavasti itsevarmuutta. Tyttö itse koki, että suurin muutos hänessä oli se, että hän uskaltaa nykyään sanoa mielipiteensä ääneen vaikka se eroaa muista. Tyttö uskalsi olla oma itsensä ja toteuttaa myös yksin erilaisia toiveitaan.

Yhden tytön päällimmäisenä henkilökohtaisena tavoitteena oli sydänystävän löytämisen. Tämän tytön kohdalla loppuarvioinnissa nousi esille, että tavoitetta ei oltu saavutettu, koska hän ei ollut ryhmän kautta saanut sydänystävää. Pohdimme, mitä tavoitteesta oli saavutettu ja tyttö teki erittäin tärkeän havainnon. Tyttö oli ryhmän jäseniltä oppinut erilaisia tapoja suhtautua ja toimia sosiaalisissa tilanteissa ja uskoi muiden oppivan jotain myös häneltä itseltään. Hän oli saanut rohkeutta toimia aloitteen tekijänä ryhmän ulkopuolella ja ehdottaa tapaamista toiselle nuorelle. Hän oli saanut positiivisia kokemuksia vertaistensa parissa ja näistä kokemuksista rohkaistuneena uskaltanut toimia samalla tavalla myös toisaalla. Tyttö kuvaakin tilannetta näin:

”no ainaki mie ryhmän ansiosta tutustuin kolmeen tosi erilaiseen persoonaan ja sain heistä kaikist ihan hyvän kaverin. Kyl mie opin kaikilta vähän jotaki. Kaikki suhtautu niin erilailla erilaisii tilanteisii.”

Kesällä samainen tyttö oli ollut nuorten leirillä, siellä hän oli uskaltanut kysyä yhtä tyttöä kanssaan uimaan ja näin he olivat tutustuneet ja viettäneet aikaa yhdessä leirillä sekä sen jälkeen netin välityksellä. Tyttö koki, että ilman näitä ryhmässä saamia kokemuksia vertaissuhteista, hän ei olisi uskaltanut lähestyä tyttöä. Kysyessäni, mikä eniten pelottaa lähestyä vertaistaan, tyttö vastasi

”pelkään, että hän ei halua jutella mun kanssa ja teen ittestäni tyhmän. Sen jälkeen on taas vielä vaikeempi olla”.

Myös tämän tytön äiti näki ryhmätoiminnan aikana tyttäressään tapahtuvan selkeää muutosta. Vanhemmalle suunnatussa arvioinnissa kysyttäessä, hyötyikö vanhemman mielestä nuori ryhmästä äiti kirjoittaakin näin:

”eniten lapseni hyötyi mielestäni siitä tunteesta, että kuuluu johonkin ryhmään tai yhteisöön. Vaikeaa on tietysti sanoa, mikä on vaikuttanut mihin mutta rohkeus kohdata uusia asioita ja tilanteita on parantunut selkeästi.”

Tytölle oli tapahtunut muitakin asioita samanaikaisesti mutta äiti uskoi ryhmällä olevan selkeä vaikutus tytön rohkeuden lisääntymiseen ja positiiviseen muuttumiseen. Kysyessäni jäikö toiminnasta mitään teidän arkeen vietäväksi, äiti vastasi:

”parantuneen itsetunnon vuoksi paljonkin.”

Toinen äiti vastasi oman lapsensa puolesta samaiseen kysymykseen näin:

”nuori uskaltaa osallistua rohkeammin erilaisiin toimintoihin.”

Nämä kommentit puhuvat todellakin ryhmätoiminnan puolesta ja mielestäni voi tehdä tulkinnan, että ryhmämuotoisella interventtiolla on merkittäviä vaikutuksia yksittäisen nuoren sosiaalistumisessa.

Toiseksi tärkein asia nuorten mielestä oli, kun sai vaikuttaa toiminnan sisältöön. Osallisuuden näkökulma on syytä ulottaa nuorille suunnattuihin palveluihin mahdollisimman laajasti. Olennaista on, että nuori kokee olevansa osallisena omaan elämäänsä liittyvissä ratkaisuisissa. Tällöin hän voi oppia tietoisina valintoinaan ymmärtämään tehtyjen ratkaisujen perusteet ja noudattamaan annettuja ohjeita ja sääntöjä. Vastarintaa herättävät usein pakolla iskostetut tai ulkoa annetut opit tai ainakin ne unohtuvat helposti. (Pylkkänen, Viitanen & Vuohelainen toim. 2009, 11.)

Mieleenpainuvimmaksi asiaksi ryhmästä jäi kaikkien tyttöjen mielestä Helsingin retki. Helsingin retkellä oli tarkoitus tarjota nuorille monenlaisia kokemuksia ja siinä onnistuttiinkin hyvin. Retkestä yksi tyttö kommentoikin näin:

”Helsingin retki oli ihan huippu. Oli siistiä matkustaa sinne yhdessä junalla ja käydä tutustumassa siellä rikosmuseossa. En ollu koskaan aatellu et mikään mu-

seo vois olla mielenkiintoinen mut se (rikospaikkana Helsinki) oli. Ja sit oma aika oli myös hyvä juttu, sai shoppailla”.

Toinen tyttö kuvasi samaa retkeä puolestaan näin:

”musta siel retkellä kaikkein mukavinta oli se, ku käytiin kaikki yhdessä syömässä. Siel oli jotenki nii kiva tunnelma, rauhallinen ja sellanen. Pysty puhuu kaikesta...”

Vanhempien mielestä toiminnassa oli parasta ryhmässä toimimisen taitojen harjoittelu ja sitä kautta vastuun ottaminen sekä erilaisiin nuorten valitsemiin uusiin paikkoihin meneminen. Nuorista 2/4 koki itsetuntonsa sekä rohkeuden ilmaista oma mielipide parantuneen ryhmän aikana. Vanhemmista 3/4 koki lapsensa hyötyvän ryhmästä. Asiaa kysyttäessä nousi esille seuraavanlaisia vastauksia:

”kehitystä sosiaalisissa taidoissa, itsetunnon parantuminen sekä rohkeus osallistua erilaisiin uusiin toimintoihin.”

Kysyttäessä nuorilta mitä olisi toivonut ryhmässä muutettavan, oli ainoa toive, että ryhmä olisi ollut suurempi. Vanhemmista 1/4 toivoi, että tiedotus olisi toiminut paremmin. Nuorista puolet suosittelisi toimintaa muille nuorille erittäin paljon.

Nuorisoneuvolan ryhmätyömenetelmässä voi jatkossa kiinnittää huomiota kohderyhmään. Tulee pohtia sitä, että toiminta on kohdennettu vain tukea tarvitseville nuorille. Ryhmissä ei ole mukana sosiaalisesti taitavia nuoria, jotka toimisivat myönteisen käyttäytymisen mallina ja olisivat vahvistamassa ryhmän sosiaalisesti taitavaa toimintaa. Yksi mahdollisuus voisi asian suhteen olla, että ryhmään valittaisiin myös sosiaalisilta taidoiltaan vahvoja nuoria.

8 TOIMINTATAVAN ARVIOINTIA JA JUURUTTAMISTA

Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolassa painottuvat psykologiset tutkimukset sekä psykoterapeuttiset menetelmät. Sosiaalialan näkemystä on toisinaan hankala tuoda työyhteisön keskusteluissa julki. Erilaisen mielipiteen voi ilmaista mutta useinkaan siitä ei synny keskustelua. Hanketyöntekijänä roolini on ollut kyseenalaistaa käytäntöjä, itsestäänselvyyksiä sekä nostaa arkojakin asioita yhteisiksi keskustelunaiheiksi. Mielestäni työyhteisö tarvitsee avointa keskustelua oikeasta ja väärästä, vastuusta ja velvollisuuksista sekä huolenpidosta ja oikeudenmukaisuudesta. Toivoisin työyhteisön keskinäisten keskustelujen innostavan sosiaaliseen tukeen, yhteisiin arvoihin sekä innovatiiviseen työtteeseen. Työyhteisön sosiaalinen tuki olisi tärkeää etenkin ristiriitatilanteissa, koska se on kuitenkin keskeinen voimavara työn päivittäisten stressitekijöiden kohtaamisessa. Ihmisten oikeus arvokkaaseen kohteluun on keskeinen ammattieettinen periaate. Hankaluutta työyhteisössä voi myös aiheuttaa arvoriistiriidat. Ne tulisi kuitenkin pystyä selvittämään useiden näkökulmien pohtimisella sekä kompromisseja etsimällä. (mm. Juujärvi, Myyry ja Pessa 2007; Hallamaa, Launis, Lötjönen ja Sorvali toim. 2006.)

8.1 Työyhteisön arviointihaastattelu

Työyhteisölle järjestettävä arviointihaastattelu toteutettiin osallistavalla ryhmähaastattelulla. Valitsin osallistavan ryhmähaastattelun saadakseni työyhteisössä mahdollisimman paljon keskustelua aikaiseksi kehitettävän toimintatavan sopivuudesta nuorisoneuvolaan. Arviointihaastattelu sovittiin johtajan kanssa toteutettavaksi työyhteisön kokouksen jälkeen, jolloin tavoitin kaikki työntekijät parhaiten. Arviointihaastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista. Yksi työntekijä ilmoittikin ennen arviointihaastattelun alkua, että ei näe omalta osaltaan tarvetta osallistua ryhmähaastatteluun, koska ei halua kehittää uusia työmenetelmiä ja poistui paikalta. Tämä aiheutti työyhteisön kesken hieman hämmennystä ja keskustelua. Ryhmähaastattelussa oli paikalla yhtä työntekijää lukuun ottamatta koko työyhteisö eli yhteensä 14 henkilöä: johtaja, kuusi psykologia, neljä sosiaalityöntekijää, puheterapeutti sekä kaksi toimistotyöntekijää.

Aloitin tilaisuuden esittelemällä kehitettävän toimintatavan sen hetkisen version. Kerroin käyttäväni saamiani arviointihaastattelun tuloksia toimintatavan kehittämisessä, jotta se palvelee työyhteisön tarpeita mahdollisimman hyvin. Osallistavassa ryhmähaastattelussa esitin väittämiä, joihin työyhteisön piti reagoida sekä fyysisesti että vuorovaikutuksessa keskenään. Huoneessa oli määritelty pisteet ”olen väittämän kanssa täysin samaa mieltä” ja ”olen väittämän kanssa täysin eri mieltä”. Ryhmähaastattelutavien tuli sijoittua janalla siihen kohtaan,

mitä mieltä kokivat asiasta olevan. Tämän jälkeen kysyin sattumanvaraisesti haastateltavilta, miksi he ovat valinneet paikan, jossa olivat. Ilmoittaessani tavan, jolla toimintatavan sopivuutta tutkin, havaitsin työyhteisön edustajissa tuhahtelua ja närkästymistä valinnastani. Aluksi keskustelua ei myöskään oikein syntynyt. Muutaman väittämän jälkeen keskustelua alkoi kuitenkin syntyä mukavasti ja pian ryhmä keskusteli keskenään valinnoistaan ja saattoivat muuttaa sijoittumistaan janalla, toisen perustelujen vuoksi. Ryhmähaastattelun jälkeen olin positiivisesti yllättyneet ryhmän aktiivisuudesta sekä palautteen positiivisesta laadusta. Kahvihuoneessa jatkui keskustelu nuorten sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamisesta vielä jälkepäin. Voinkin siis todeta, että tutkimusmenetelmän valinta oli oikein onnistunut.

8.2 Arviointihaastattelun tuloksia

Kokonaisuudessa työyhteisölle järjestettävässä osallistavassa arviointiryhmähaastattelussa nousi esille useita erittäin hyviä kehittämisideoita. Olen yrittänyt huomioida nämä kaikki toimintatavan kehittämisessä. Muutamia huomioita on ollut vaikea siirtää toimintatapaan mutta koenkin tärkeimmäksi sen, että asiasta on avoimesti keskusteltu koko työyhteisön kesken.

Johtajan osallistuminen haastatteluun ryhmän jäsenenä oli mielestäni erittäin hyvä valinta. Keskustelussa nousi esille sellaisia asioita, joihin johtaja pystyi reagoimaan heti, esimerkiksi resursseihin liittyvät kysymykset. Ryhmähaastattelusta nousi esille, että työyhteisöllä ei ole arkityössä aikaa uusien toimintatapojen kehittämiseen ja suunnitteluun mutta työyhteisö toivoi saavansa valmiina kokonaisuuden toimintatavasta, jota voivat aloittaa käyttä. Yksi työntekijä kuvaa tilannetta ryhmähaastattelussa näin:

”mie en usko, että mul on aikaa alkaa kehrittelemään mitään uusii juttui. Kyl se arkityö menee vaan niis tutuis asiois. Toinen juttu on, jos sais työpariks ihmisen, joka olis paljonki käyttäny tällasta ryhmätyömenetelmää. Sitä sais varmas-ti paljon kokemusta ja olis jotenki helpompi lähteekki uuteen mukaan ku toinen olis kokemukseltaan rikkaampi. Muutaman ryhmän kokemusten jälkeen sitä vois olla vaikka itte se kokemuksellinen.”

Selkeänä nousi esille, että työyhteisössä on halua sekä aikaa käyttää ryhmätyömenetelmää arkityössä. Toivottiin menetelmäkansiota, josta voi valita erilaisia menetelmiä ryhmän toiminnassa. Työyhteisöön olen tällaisen menetelmänkansion luonut mutta en esittele sitä tässä työssäni. Todettiin, että ensimmäinen kerta vie enemmän työaikaa mutta kokemuksen karttuessa helpottaa. Työyhteisöstä jokainen uskoi, että nuoret sitoutuvat ryhmätoimintaa paremmin, kun heille asetetaan henkilökohtaisia tavoitteita, joita arvioidaan ryhmän kuluessa.

Tämä edesauttaa myös nuorten itsensä ymmärtävän saamansa hyödyn, kun sitä arvioidaan konkreettisesti. Yksi työntekijä kuvaa tilannetta näin:

”kyl mie uskon, et nuori helpommin sitoutuu ryhmään, ku sen kans on yksinäänki haasteltu. Vähän niin ku joukkuepelissäki. Joukkueena toimitaan mut jokaisella on tärke oma rooli, johon keskittyy.”

Olin hahmotellut ryhmän kooksi 6 - 8 nuorta. Ryhmähaastattelussa nousi kuitenkin esille, että työyhteisön mielestä ideaaliryhmätoiminnassa sopiva koko on 4 - 6 nuorta, riippuen ryhmän kehyksestä sekä nuorten erityispiirteistä. Uskon, että tähän vaikuttaa työntekijöiden psykoterapeuttinen sekä yksilökeskeinen työote. Ryhmähaastattelussa yksi työntekijä nosti asian esille näin:

”...yli kuutta asiakasta ei voi kyl mitenkää olla, sillan se työmenetelmä ei palvelle, vaan se menee vaan ryhmässä puuhasteluks, ei sitä pysty huomioimaan yksilöitä tarpeeks. Ei sitä pysty sitä tilannetta hallitsee ammatillisesti, jos niitä on yli sen kuus, sekin on kyllä ihan maksimi.”

Ryhmätoiminnan rinnalle pohdittiin myös yksilötyötä ja nimenomaan psykoterapeuttista näkemystä.

”Sithän sitä vois sen ryhmätoiminnan rinnalle ottaa vaikka yksilökäyntejä tai vaikka perhekäyntejä. Jotenkin tuntus et sillai vois tukee henkilökohtasemmin...”

Toimintatavan pohjalta on tarkoitus pystyä vastaamaan nopeallakin aikataululla nuorista nousuviin tarpeisiin. Pohdittiin poikien ryhmän järjestämisestä, voisiko siinä hyödyntää vielä enemmän toiminnallista vuorovaikutusta.

”Mietin et miten nuo pojat ottaa nuo ryhmätoiminnat, innostuuko ne? Voisko pojilla olla se toiminnallisuus joka kerta ja rakentaa sen toiminnallisuuden ympärille sit ne muut. Luulis, että ne juttelis paremmin, kun siinä olis joku juttu minkä ympärillä sitä oltas”.

Keskustelua syntyi paljon siitä, kuinka nuoret tavoitetaan ryhmätoimintaan. Työyhteisö koki pilottiryhmän kokoamisesta saatujen kokemusten pohjalta, että vastaisuudessa ryhmät ensisijaisesti kohdennetaan nuorisoneuvolan asiakkaille eli vastataan ilmenevään tarpeeseen talon sisällä. Vastaisuudessa yhteistyöhön suhtaudutaan avoimesti mutta ei olla valmiita yhteistyön liikkeelle panijoiksi eli ei haluta käyttää työaikaa yhteistyön kehittämiseen. Keskusteltiin

siitä, että koulujen oppilashuolto on avainryhmä tunnistamaan nuoret, jotka tarvitsevat ohjausta ja tukea elämänhallintaansa. Koulun edustajat tapaavat nuoria heidän arjessaan päivittäin. Nuoren sosiaalista toimintakykyä pyritään tukemaan vastaisuudessa moniasiantuntijuu-della sekä mahdollisimman oikeanlaisten ja oikea-aikaisten palveluiden avulla. Työparityös-kentely ylisektorirajojen, voisi olla yksi ratkaisu madaltaa kynnystä ryhmätoimintaan hakeu-tumiselle. Saattaen vaihtaen työ helpottaa myös nuoren lähtemistä sekä sitoutumista toimin-taan. Toiveena on, että jatkossa yhteistyön kautta työparina voisi toimia myös eri hallinto-kuntien edustajat.

Ehdotukseni oli, että toinen ryhmänohjaajista olisi vastuussa ryhmästä ja hän toteuttaisi nuorten sekä heidän perheidensä haastattelut, väliarvioinnit sekä loppuarvioinnit. Ryhmä-haastattelussa työyhteisö keskusteli työparin työnjaollisista asioista ja he olivat sitä mieltä, että ohjaajat toimisivat tasavertaisina. Molemmat ohjaajista hoitaisivat osuutensa haastatte-luista ja niitä yhdessä analysoisivat.

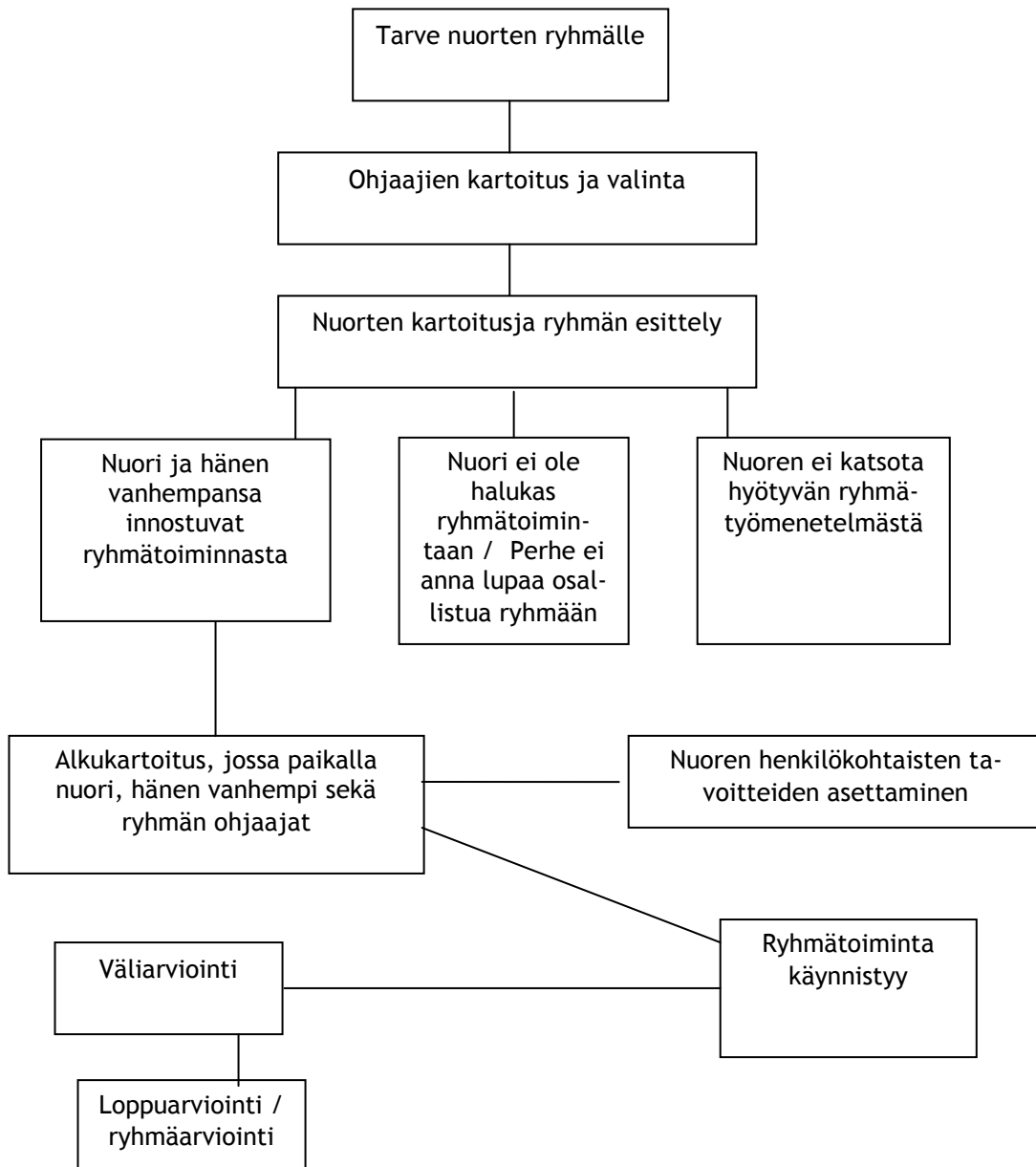
”Kyllä sitä kummallakin täytyy olla samanlainen vastuu. Muuten se kaatuu toi-sen niskaan ja kukaan ei halua olla se päävastuullinen.”

Työyhteisö oli myös sitä mieltä, että ryhmätoiminnan lopuksi sekä nuorille että heidän van-hemmilleen pidetään ryhmähaastattelu. Tämä oli heidän mielestään ajallisesti sekä vertais-ryhmän kannalta tukeva, toimiva tapa.

9 TOIMINTATAPA - NUOREN SOSIAALISEN TOIMINTAKYVYN VAHVISTAMINEN VERTAISRYHMÄSSÄ

Koko kehittämisprosessia, pilottiryhmän kokemukset hyödyntäen olen rakentanut toimintatavan nuorisoneuvolaan. Toimintatapa on tarkoitettu yläkouluikäisille nuorille, joilla esiintyy hankaluutta sosiaalisessa toimintakyvyssä. Toimintatavan tavoitteena on juurtua osaksi nuorisoneuvolan arkea ja kehitetyn toimintatavan avulla on helppo räätälöidä ryhmätoiminta, kulloisetkin erityistarpeet huomioiden. Opinnäytetyöhöni ei ole kerätty menetelmäkansiota käytetyistä ryhmätyömenetelmistä vaan tarkoituksena on ollut tuottaa tietoa, toimintatavan kehitysprosessista nuorisoneuvolassa sekä herättää työyhteisössä avointa vuorovaikutteista keskustelua nuorten parissa tehtävästä työstä. Toivon, että toimintatavan kehittämisprosessin esille nostamia asioita voivat hyödyntää työssään myös muut nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset.

Kuviossa 6 on kuvattu ryhmätyömenetelmän prosessikuvaus. Prosessi lähtee aina liikkeelle nuorten tarpeesta tämänkaltaiselle työlle. Tarpeen ilmettyä valitaan työyhteisöstä ohjaajat ryhmään ja aloitetaan nuorten rekrytointi. Kun nuori ja hänen vanhempansa motivoituvat ryhmätoiminnasta järjestetään nuorelle alkukartoitus, jossa henkilökohtaiset tavoitteet asetetaan sekä nuoren ja hänen vanhempansa toiveet ja odotukset ryhmää kohtaan käsitellään vuorovaikutuksessa ohjaajien kanssa. Ryhmätoiminnan keskivaiheilla nuorelle järjestetään henkilökohtainen tapaaminen, jossa arvioidaan tavoitteiden saavuttamista ja tarkistetaan ovatko ne realistisia. Ryhmän loputtua järjestetään ryhmäarviointihaastattelu, jossa arvioidaan yhdessä ryhmän toimintaa sekä asetettuja tavoitteita. Paikalla ovat tällöin niin ryhmäläiset kuin heidän vanhempansakin.

Kuvio 6 Ryhmätyömenetelmän prosessikuvaus

Sovellettaessa osallistavaa ja aktivoivaa työtettä on mielestäni tärkeää painottaa arvoja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, ihmisarvoon sekä osallisuuteen. Arvot perustuvat ihmis-oikeuksiin, jolloin sosiaalityötä tehtäessä tulisi painottaa sitä, että kaikilla ihmisillä on oikeus ja mahdollisuus itsensä kehittämiseen parhaalla mahdollisella tavalla. Tärkeää olisi tukea nuoria tunnistamaan omat kyvyt ja vahvuudet elämästä selviytymisen kannalta. Positiivisia tuloksia sosiaalityössä on saatu nimenomaan, kun asiakas on itse suunnitellut ja asettanut

tavoitteita toiminnalleen. Sosiaalityön ammattitaito onkin keskittymistä ammatin arvoihin ja ilmentämiseen taustaltaan erilaisten ihmisten välisissä suhteissa. Se merkitsee aktiivista päätöstä osallistua yksilöiden ja ryhmien voimavarojen, tavoitteiden ja mahdollisuuksien kartoittamiseen. (Laitinen & Pohjola toim. 2003, 197, 201 - 203.) Ryhmätoiminnan tavoitteet voivat olla hyvinkin erilaisia vaikka työmuotona on sama osallistava, toiminnallinen vertaisryhmätoiminta. Samat elementit tukevat niin moninaisia ihmisen hyvinvointiin liittyviä tarpeita.

9.1 Ryhmätoiminnan tavoitteet

Nuorten ryhmätoiminnan tavoitteena on tukea ryhmään osallistuvien nuorten yksilöllisiä voimavaroja, itsetuntoa ja minäkäsitystä sekä vahvistaa heitä sosiaalisesti ja yhteisöllisesti. Nuoret voivat oman vertaisryhmänsä kanssa harjoitella elämässä tarvittavia taitoja. Tähän tavoitteeseen pyritään tarjoamalla nuorille tukea itsetunnon ja sisäisten selviytymisresurssien kehittymisessä, tarjoten luottamuksellisia ihmissuhteita sekä onnistumisen kokemuksia ryhmässä. Tarkoituksena on myös oppia tunnistamaan omat vahvuudet ja kehittämiskohdat sekä suunnata omat voimavarat oikein.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on vuorovaikutustaitojen kehittyminen sosiaalisissa suhteissa ja erilaisissa ympäristöissä. Interventioissa, jotka kohdistuvat vertaisryhmiin pyritään vaikuttamaan koko ryhmään, hyödyntäen jo opitut taidot sekä muuttamaan niitä sosiaalisia rakenteita, jotka vahvistavat tietynlaista käyttäytymistä. (Kalliopuska 1995.) Tarkoituksena on, että ryhmän loputtua jokaisella nuorella on uudenlaista rohkeutta sekä taitoja toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

9.2 Kohderyhmä ja ryhmän koko

Kohderyhmänä nuorisoneuvolaan kehitetyssä toimintatavassa ovat yläkouluikäiset nuoret, jotka tarvitsevat tukea sosiaalisessa toimintakyvyssään. Ryhmän toiminnalle olennaista tavoitteiden kannalta on keskeiset jäsenten yhteensopivuuden ominaisuudet. Yleensä yhteen sopivuuden kriteeriksi riittää yksi toiminnan tarkoituksen kannalta tärkeä ominaisuus. Tavoitteena ei ole samanlaisuus vaan yhteen sopivuus; jäsenten muut ominaisuudet voivat erota huomattavastikin toisistaan. Yhteiset kiinnostuksen kohteet edistävät osallistujien tutustumista ja ryhmätyöskentelyä. Nuorten ongelmat liittyivät etenkin vertaissuhteisiin ja huonoon itsetuntoon. Nuoret saattavat olla aloitekyvyttömiä, arkoja ja käytökseltään vetäytyviä sekä usein koulussa kiusattuja ja torjuttuja.

Ideaaliryhmän koko on 4 - 6 nuorta, riippuen ryhmän kehiksestä sekä nuorten erityispiirteistä. Kyseessä on pienryhmä, jossa jokaisella on mahdollisuus muodostaa käsitys jokaisesta ryhmään kuuluvasta ja ryhmästä kokonaisuutena. Pienryhmässä jokaisen on oltava henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa kaikkien muiden kanssa. Muussa tapauksessa on kyse suurryhmästä. Yli kymmenen henkilön ryhmässä vieraus ja varautuneisuus lisääntyvät ja se vaikeuttaa kuntoutusaiheiden käsittelyä. Jos ryhmä taas jää liian pieneksi, ryhmäläiset eivät kohtaa yhtä monipuolista vertaistukiympäristöä.

9.3 Ryhmän ohjaajat

Ohjaajina nuorten ryhmässä toimii työpari. Ohjaustyön laadun takaa suunnitteluun ja valmistautumiseen käytetty panos, joka mahdollistaa herkemmän läsnäolon toimintakerroissa (Järvilehto & Kiiski 2009, 32 - 33.) Molemmat ohjaajista vastaavat ryhmätoiminnasta tasavertaisesti ja hoitavat yhdessä nuorten ja vanhempien henkilökohtaiset tapaamiset sekä yhteydenpidot yhteistyötahoihin. Ohjaustilanteissa roolit on hyvä jakaa etukäteen niin, että toinen toimii asiantuntijaroolissa ja ohjaa päivän päätteeseen harjoituksiin. Toinen vapautuu tällöin havainnoimaan ryhmän vuorovaikutusta ja sen laatua. (Järvilehto & Kiiski 2009, 32 - 33.) Ohjaajille eettinen toiminta ja omien arvojen tiedostaminen on tärkeää. Keskustelut ryhmätilanteista ja niissä ilmenevistä havainnoista ovat tärkeitä. Usein tulee eteen tilanteita, joissa miettii mitä tulisi tehdä, jotta toimisi oikein? Joskus ohjaajien näkemykset eroavat toisistaan tilanteiden ja tulkintojen mukaan (Helminen toim. 2005). Ohjaajien purkuhetket auttavat kehittämään sekä omaa ammattitaitoa että ryhmän toimintaa. Myöskään empatia ei ole aina puolueetonta ja tällainen vääristynyt empatia voi aiheuttaa ryhmätilanteen, jossa yksi työntekijä ei havaitse kaikkien osapuolten tarpeita tai oikeuksia. Työparina työskentely edesauttaa tietoisesti laajempaan empatiaan, jossa tilanteita tarkastelemassa on aina kaksi erilaista näkökulmaa. (Juujärvi, Myyry ja Pessa 2007.)

Ryhmätoiminnassa korostuu työntekijän ammatillinen eettisyys. On tärkeää omata ammatillinen herkkyyksi eli taito tunnistaa nuorten erityispiirteet ja tarpeet ja huomioida yksilöt ryhmässä. Juujärvi, Myyry ja Pessa (2007) kuvaavat eettistä herkkyyttä kirjassaan pohdintana oman toiminnan vaikutuksista asiakkaiden hyvinvointiin sekä omien tunteiden, asenteiden ja ennakkoluulojen tunnistamiseen ja reflektointiin. Toimeenpanotaidon avulla työntekijällä on kykyä ja rohkeutta toimia moraalisten periaatteiden mukaisesti perustellen valintansa sekä toimien rakentavasti konfliktitilanteissa. Myös kehittävä työote on valintojen ja päätösten tekemistä. Uskottavuus luodaankin juuri perustelemalla ja refleктоimalla omia ratkaisujaan. Eskolan, Koski-Jänneksen, Lamminluodon, Saarasen, Saastamoisen sekä Valtasen (2003) toimittamassa teoksessa todetaankin, että taito reflektoida erottaa ajattelevan ja mekaanisen tutkijan, joka on sosiaalipsykologin keskeinen taito.

9.4 Ryhmätoiminta

Ryhmätoiminta tapahtuu kerran viikossa 11/2 tuntia kerrallaan, 10 - 15 kertaa. Tarkoituksena on, että joka toinen kerta järjestetään jossain turvallisessa, nuorten näköisessä paikassa. Näinä kertoina käsitellään itsetuntemukseen liittyviä, keskusteluun kannustavia harjoitteita, joissa painotetaan sosiaalista vuorovaikutusta. Joka toinen kerta puolestaan toteutetaan toiminnallisilla menetelmin jossain ulkopuolella, nuorten toiveiden mukaisesti. Tällä pyritään saamaan toiminnan tulokset vaikuttamaan siellä sosiaalisessa kontekstissa, missä ongelmat oikeasti esiintyvät. Uuteen sosiaaliseen paikkaan mentäessä tulee yhteistä vierailua aina valmistella etukäteen sekä tilaisuuden jälkeen purkaa tilannetta ja tuntemuksia yhdessä.

Ryhmätapaamiset on hyvä toteuttaa aina samana päivänä viikossa, samaan kellonaikaan sekä saman ajallisen rakenteen mukaisesti. Tämä ajallinen toisto helpottaa sekä aikaan että toiminnan aiheisiin orientoitumista. Reflektioivien palautekeskusteluiden sekä muiden keskusteluiden toistuvuuden tarkoituksena on harjoitella tarkastelemaan omia kokemuksia ja tuntemuksia.

Ryhmänteemat liittyvät nuorten perustarpeisiin. Nuoren vahvistaminen itsenäisenä toimijana edellyttää tasavertaisuuden ilmapiiriä ja aitoja vaikutusmahdollisuuksia. Tähän pyritään ottamalla nuoret mukaan ryhmän sisällön suunnitteluun. Ryhmään luodaan turvallinen ja rauhallinen ympäristö yhteisten sääntöjen ja periaatteiden avulla. Ensimmäisillä kerroilla on tärkeää laatia ryhmälle omat säännöt sekä tavoitteet yhdessä sekä käyttää aikaa tutustumiseen erilaisten tutustumisharjoitteiden avulla. Nuorisoneuvolan toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, joten asiakkaan ja työntekijän välinen suhde perustuu luottamukseen. Ryhmässä nuoria käsitellään ryhmänä mutta heidät huomioidaan myös yksilöinä.

Ennen ryhmän aloittamista ohjaajat tapaavat nuoren sekä hänen vanhempansa. Hoitosuhde aloitetaan tilannekartoituksella, josta selviää tarvittavat tiedot nuoresta. Nuorelle asetetaan yhdessä henkilökohtaiset tavoitteet ottaen huomioon niin nuoren kuin vanhemmankin toiveet ja odotukset. Ohjaajan on tällöin tärkeää arvioida sekä nuoren että vanhempien elämäntilannetta, ja sitä milloin ryhmässä tarjottu tuki ei ole riittävä ja perhe on ohjattava muihin palveluihin esim. erikoissairaanhoidon piiriin. Tämä ei ole kuitenkaan este osallistumasta ryhmätoimintaan vaan yksilö- ja ryhmätyö parhaimmillaan tukevat toisiaan. Ohjaajan tapaamisella ennen ryhmätoiminnan alkamista toivotaan olevan helpottava vaikutus nuoren ryhmän aloit-

tamisessa. Kun ohjaaja on tullut edes hieman tutuksi, on ensimmäinen kerta uudessa sosiaalisessa ympäristössä toivottavasi helpompi.

Toiminnan keskivaiheilla henkilökohtaisia tavoitteita arvioidaan nuoren kanssa kahdestaan ja pohditaan, kuinka tavoitteet voidaan saavuttaa ryhmän loppuun mennessä vain voidaanko niitä kenties hieman kohdentaa erilailla. Ryhmän lopuksi ryhmän nuorille ja heidän vanhemmilleen järjestetään yhteinen ryhmähaastattelu, jonka tarkoituksena on arvioida saavutettuja tavoitteita, jakaa yhteisiä kokemuksia sekä tarkastella tuloksia vertaisryhmää hyödyntäen. Ryhmäläisille tarjotaan myös mahdollisuutta henkilökohtaisiin palautekeskusteluihin, jos ryhmätilanne tuntuu liian yleiseltä paikalta keskustella omista henkilökohtaisista asioista. Myös ryhmätoiminnan aikana on mahdollista työskennellä nuoren kanssa myös yksilötasolla, joka osaltaan tukee nuoren valmiuksia toimia ryhmässä. Ryhmäkerroista pidetään aktiivisesti päiväkirjaa, josta voidaan seurata ryhmän etenemistä, saavutettuja tavoitteita sekä tehdä tulokintoja ohjaajien tekemistä havainnoista.

10 POHDINTAA

Kehittämisen prosessi on ollut hyvin opettavainen ja välillä raskaskin kokemus. Kehittämisen suunnan on voimakkaasti ohjannut Kymenlaakson kasvatusta ja perheneuvolan johto, joka on tehnyt päätökset strategisesta kehittämisestä sekä lopullisista päätöksistä. Johdolta on noussut esiin tarve erilaisten valmiiden työmenetelmien kehittämiseen eli hyvien käytänteiden luomiseen. Itse olen kuitenkin halunnut työssäni painottaa kehittämisen prosessia kokonaisuutena eikä vaan saavutettuja tuloksia. Nostaa esille, että jokainen kehittäminen prosessi on ainutkertainen, kullekin projektille ominainen ja yksilöllinen toiminnan, havaintojen ja ajattelun kokonaisuus. Halunnut nostaa työssä esille arvoja, työn eettisyyttä sekä muitakin asioita, miksi tätä työtä oikeasti halutaan tehdä.

Sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamisen lisääminen nuorisoneuvolassa on ollut haaste. Vaikka toimimmekin työpareina, niin työn arjessa on kohdattu tilanteita, joissa psykologin sana on painanut enemmän kuin sosiaalityöntekijän. Työtä on moraaliarvioitava jatkuvasti ja päätöksenteon on perustuttava kriittiselle ajattelulle sekä omat valinnat tulee osata perustella. (Juujärvi, Myyry ja Pessa 2007.) Uskottavuus työlle luodaankin Eskolan, Koski-Jänteen, Lammiluodon, Saarasen, Saastamoisen sekä Valtasen (2003) toimittaman teoksen mukaan juuri perustelemalla ja refleктоimalla omia ratkaisuja. Eettiset kysymykset ovat monimutkaisia sosiaalialalla ja työntekijän reaktiot ovat usein tunnepitoisia. Spontaanit tunteidenilmaisut eli tunnepitoinen lähestymistapa on kuitenkin tärkeä osa sosiaalialan työtä. Hankaluutena on myös yleistettävyyden puute. Jokainen tapaus on ainutkertainen, eikä siitä voi tehdä yleistyksiä tai kehittää yhtä ainoaa strategiaa, joka pätee kaikkiin tilanteisiin (Mäkinen 2006). Nuorisoneuvolan sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiselle tulisikin löytää sellaiset ammattieettiset periaatteet, joita ammattilainen omalla reflektionillaan voisi hyödyntää työssään. (Juujärvi, Myyry ja Pessa 2007.) Hallamaa, Launis, Lötjönen ja Sorvali (2006) kuvaavat aitoa eettisyyttä haluna toimia oikeasti eettisesti sen sijaan, että noudattaisimme vain asetettuja sääntöjä sanktion pelossa. Kyseessä ei ole kuitenkaan ”toimin kuten minusta parhaalta tuntuu” - ajattelu vaan valmius nostaa esille eettisiä hankalia asioita sekä pohtia ja keskustella toiminnan oikeellisuudesta muiden asianosaisten kanssa.

Perheneuvolassa vallitsee tällä hetkellä kauhea kiire. Jonotilanne on hurja ja työntekijöitä huolestuttaa, kuinka tästä selvitään. Perheneuvolan asiakkaista myös yhä suuremmalla osalla on hankaluutta hyvin monella osa-alueella. Perheneuvolaan tulosyys on usein aivan eri, kuin mitä loppujen lopuksi asiakkuudessa hoidetaan. Tämän vuoksi näkisinkin tärkeänä uuden tiedon ja monipuolisen kokemuksen jakamisen työssä. Toivoisin työntekijöiden toimivan enemmän vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä monimutkaisia asiakastilanteita tehdessään. (Juuti & Vuorela 2002, 14.) Ratkaisemattomat ongelmat ja ristiriidat ajavat myös kyseenalaistamaan

työmenetelmiä ja etsimään uusia selviytymistapoja. Tämä vaatii kuitenkin uskallusta virheisiin ja niistä oppimiseen. Kehittämisen takana tarvitaan vankkaa johdon tukea sekä selkeää palautetta. (Kannisto, Salenius ja Sigfrids 2004, 101 - 102.)

Ropo, Eriksson, Sauer, Lehtimäki, Keso, Pietiläinen sekä Koivunen (2005, 50) toteavat teoksessaan, että nykymaailman monimutkaisuutta vastaan on tuettava moniäänistä keskustelukulttuuria, jonka monenlaisten kokemusten ja näkemysten avulla taataan hyvinvoinnin turvaaminen. Inhimillisyydelle ja luovuudelle täytyy antaa ensisijainen tila, menestys ja kilpailukyky seuraavat. Jaettu johtajuus on elämistä moniäänisyydessä, epätietoisuudessa ja epätäydellisyydessä. Yhdellä asiantuntijalla ei tarvitse olla ratkaisua jokaiseen asiaan vaan todellisuus luodaan arjen vuorovaikutustilanteissa yhteisöissä.

Tiedon jakaminen työyhteisössä on välillä ollut haastavaa. Usein olenkin miettinyt, miksi se tuntuu niin ylitsepääsemättömältä. Olen pohtinut eri koulutustaustaani työyhteisössä, millaisen leiman se tuo? Kuinka avoin ja luottamuksellinen työyhteisömme on kohtaamaan virheitä sekä jaettua oppia? Tärkeää tiedon levittämisessä on myös yhteisen kielen löytäminen sekä se, että toimintatapoja on vakiinnutettu ja ilmiöitä ja ongelmia analysoitu. Tutkimusten mukaan yksittäisen jäsenen organisaatiossa on vaikeaa todistaa oman tietonsa oikeellisuus, jos se on organisaation vallalla olevan tietokäsityksen vastainen. Toimialamme on asiantuntijuusala ja siksi toivoisinkin työyhteisössämme enemmän jaettua johtajuutta eli tekisimme enemmän asioita yhteiseksi sen sijaan, että jakaisimme vain tehtäviä ja vastuita. (Ropo, Eriksson, Sauer, Lehtimäki, Keso, Pietiläinen sekä Koivunen 2005, 18, 87 - 88, 160.)

Hankkeen alussa johtajalla sekä nuorisoneuvolan työntekijällä on ollut halua muutokseen ja on nähty tarpeelliseksi lähteä kehittämään uudenlaisia toimintatapoja nuorisoneuvolaan. Kehittämisen mukana tulleet muutokset sekä epävarmuus ovat aiheuttaneet kuitenkin sekä arkuutta että muutosvastarintaa. Selkeää kuvaa toiminnasta ei ole ollut, eikä siihen ole uskallettu heittäytyä täysillä mukaan. Toimintatapojen kehittäminen on ehkä tuntunut kehittämissuunnan edessä pelottavalta ja jarruja on tuosta syystä vedetty päälle. Toiveita toiminnan suhteen on ollut mutta niiden eteen ei olla valmiita tekemään tarpeeksi töitä. Kvistin ja Kilpiä (2006, 17) mukaan organisaation työntekijöiden tulisi ajoin kyseenalaistaa entiset toimintamallit sekä pohtia uusia toimintatapoja, jotta prosessi voitaisiin toteuttaa onnistuneesti.

Kehittämishankkeen toteutuksessa olen yrittänyt huomioida sen, että meistä jokainen ihminen suhtautuu erilailla muutokseen. Toiset haluavat pitää kiinni ennakoitavista ja tutuista asioista, kun toiset puolestaan ovat uskaliaampia kohtaamaan uutta ja epävarmaa. (Petäjä, Koponen, Lautamatti & Bauer 2000, 49.) Kokonaisuudessaan muutokset ovat uudenlaisia asioita ja niihin reagoiminen on joskus hankalaa. Jotta uusia toimintatapoja olisi mahdollista saada kehitettyä työyhteisöissä, on johtamiseen kiinnitettävä erityinen huomio. Johtamisrooli

muutoksessa on aina ainutlaatuinen mutta juuri siksi johtajuudesta tulee hankkia yleistettävää tietoa. Jalavan ja Virtasen (2000, 32 - 39) mukaan jokaisen on opittava henkilökohtaisesti, mitä projektin johtaminen on. Johtamiskyky ei ole siirrettävissä vaan jokaisen on tallattava oma polkunsu apunaan johtamiseen liittyvää tutkimustietoa. Tärkeää on asettaa tavoitteita ja pyrkiä todellistamaan visioitaan.

Työn kehittämisen tulisi tapahtua osana normaalia arkityötä. Hankkeen muodossa kehitettävän työn riskinä on, että työmuodot henkilöityvät, eivätkä laajene koko työyhteisön käyttöön. Uhkana on, että hankkeen jälkeen nuorisoneuvolassa ei jatketa kehitettyä toimintatapaa. Kehittämishankkeestani saatujen kokemusten perusteella on tavoitteena saada aikaan muutosta koko nuorisoneuvolan työkuulttuurissa. Nuorisoneuvolan toimintatapojen muutoksessa tarvitaan koko työyhteisön sitoutumista ja halukkuutta muutokseen. Motivaatiokuilu työntekijöiden välillä voikin pahimmassa tilanteessa aiheuttaa sen, että muutosta toimintatavoissa ei tapahdu (Perkka-Jortikka 2005, 121). Tärkeää tämän vuoksi kehittämishankkeessa on ollut tiedostaa vallitsevat erilaiset todellisuudet, jossa prosessi kehittämishankkeessa etenee. Tahotilan muutokseen onkin lähdettävä työyhteisön sisältä, reflektioivasta ajattelusta käsin (Kannisto, Salenius ja Sigfrids 2004, 91). Tähän sisäiseen tahtoon olen pyrkinyt pitämällä työyhteisön mahdollisimman hyvin hankkeessa mukana, jolloin sitoutuminen olisi helpommin. Tulevaisuuden henkilökohtaisessa johtamisessa haasteena onkin asettaa työyhteisönsä sellaiset jokapäiväiset normit, joiden mukaan alaiset työtään tekevät. Työn tekemisen perustarpeiden lisäksi johtajan tulisi ottaa huomioon alaistensa muutkin tarpeet. Silloin kun työntekijä tuntee kiinnittyneensä työhön fyysisen toiminnan ja palkan lisäksi myös mielellään ja tunteellaan, saadaan työntekijät tekemään työtään parhaalla mahdollisella tavallaan. (Leskelä 2001, 42 - 47.)

Sosiaalityön päämääränä on aina häiriön poistamiseen tähtäävä muutos mutta menetelmät tavoitteen toteutumiseen jakaa mielipiteitä. On merkittävää kuka näkee ja tulkitsee avun tarpeen sekä määrittelee toimimisen muodon ja menetelmät. Tämä riippuu sekä asianomaisen arvoista ja asian teoreettisesta hallinnasta myös intressistä asiaa kohtaan. Työntekijän ja työn teettäjän näkemykset voivatkin erota toisistaan, jolloin työntekijä on aina eettisen pohdinnan edessä. (Laitinen & Pohjola toim. 2003, 110.)

Nuorisoneuvolan ehkäisevä merkitys perustuu siihen, että nuori saa tarvittaessa ohjausta, apua ja tukea kasvu- ja sosiaalistumisprosessissa eteen tulleisiin kysymyksiin, joita hän ei välttämättä osaa ratkaista omatoimisesti. Näkemykseni mukaan nuorten parissa tehtävässä työssä tulisi enemmän kiinnittää huomiota osallistavaan sekä aktivoivaan työotteeseen. Sosiaalisen toimintakyvyn työote perustuu dialogiin asiakkaan kanssa, jossa työntekijä irrottaa otteen perinteisestä asiantuntijanäkökulmasta, koska se saattaa Jalavan ja Virtasen (1998) mukaan toimia uuden tiedon luomisen esteenä. Omaa työtä tulisi reflektoida jatkuvasti, jolla

tarkoitetaan työntekijän aktiivista omien kokemustensa tarkastelua ja käsittelyä voidakseen rakentaa uutta tietoa tai saadakseen uusia näkökulmia aikaisempiin tietoihinsa. Sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamisessa käytetään valtaistumisen etiikkaa, koska tarkoituksena on pyrkiä muutokseen nuoren elämässä. Tavoitteena on siis toisaalta mahdollistaa nuoren voimaistuminen omassa elämässä ja toisaalta vaikuttaa nuorten yhteiskunnalliseen asemaan, kokonaisuudessaan valtaistuminen onkin kasvun prosessi. (Juujärvi, Myyry & Pessa 2007.)

Lähteet

- Anttila, M. & Rousu, S. (toim.) 2004. Haravalla kootut. Suomen kuntaliitto ja Lastensuojelun keskusliitto. Keuruu.
- Eskola, J.; Koski-Jännes, A.; Lamminluoto, E.; Saaranen, A.; Saastamoinen, M. & Valtanen, K. (toim.) 2003. Tutkimusmenetelmällisiä reflektioita. Kuopio.Kopijyvä.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Tampere. Vastapaino.
- Freire, P. 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Jyväskylä. Gummeruksen kirjapaino.
- Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. Juva. WSOY.
- Hallamaa, J.; Launis, V.; Lötjönen, S. & Sorvali, I. (toim.) 2006. Etiikka ihmistieteille. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. Helsinki. Hakapaino.
- Helminen, J. (toim.) 2005. Kiintopisteitä nuoruusaikaan - psykososiaalinen tuki ja työ nuorten kanssa toimiessa. Helsinki. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Multprint.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1982. Teemahaastattelu. 2. korjattu painos. Helsinki. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hämäläinen, J. 1987. Laadullinen sosiaalitutkimus käytännössä. Kuopio. Kuopion yliopistollinen painatuskeskus.
- Jalava, U. & Virtanen, P. 2000. Innovatiiviseen projektijohtamiseen. Tampere. Tammer-Paino.
- Jalava, U. & Virtanen, P. 1998. Tietoa luova projekti - polku oppivaan organisaatioon. Tampere. Tammer-Paino.
- Juujärvi, S.; Myyry, L. & Pessa, K. 2007. Eettinen herkkyyden ammatillisessa toiminnassa. Jyväskylä. Gummeruksen kirjapaino.
- Juuti, P. & Vuorela, A. 2002. Johtamisen ja työyhteisön hyvinvointi. Jyväskylä. Gummeruksen kirjapaino.
- Järventie, I. & Sauli, H. (toim.) 2001. Eriarvoinen lapsuus. Helsinki. WSOY.
- Järvilehto, S. & Kiiski, R. 2009. Oman hyvinvoinnin lähteillä. Ohjaajan käsikirja. Kuntoutussäätiö. Tampere Esa Print.
- Kalliopuska, M. 1995. Sosiaaliset taidot. Helsinki. Painatuskeskus.
- Kannisto, P.; Salenius, B-M. & Sigfrids, C. 2004. Johtamisen pakolliset kuviot. Helsinki Gummeruksen kirjapaino.
- Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Kemppinen, P. 1999. Nuorisotyö 2000: nuorisotyön käsikirja. Vantaa. Kannatusvalmennus P. & K.

Kuorelahti, V & Viitanen, R. (toim.) 1999. Holtittomasta hortoilusta hallittuun harhailuun - Nuorten syrjäytymisen riskit ja selviytymiskeinot. Helsinki. Mannerheimin lastensuojeluliitto, Nuorisosian neuvottelukunta. Nuora julkaisuja nro 14.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen - muutoksen pedagogiikka. Tampere. Vastapaino.

Kurki, L. 2002. Persoona ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylä. Paino Kopijyvä.

Kvist, H. & Kilpiä, T. 2006. Muutosaskeleita. Jyväskylä Gummerus kirjapaino.

Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Helsinki. Otava.

Laitinen, M. & Pohjola, A. (toim.) 2003. Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Juva. WS Bookwell.

Laukkanen, I.(toim.) 2002. Kuntoutumisen mahdollisuus. Helsinki. WS Bookwell.

Leskelä, J. 2001. Motivaatiojohtaminen - ihmistuntemuksen ja ihmistuntemuksen kehittäminen matkalla kohti oppivaa organisaatiota. Hämeenlinna. Hämeen ammattikorkeakoulu. Saarijärven Offset.

Luukkainen, O. & Wuorinen, J. 2002. Yrittävä elämänsenne. Kasvaminen yksilönä ja yhteisönä. Jyväskylä. WS Bookwell Oy.

Lyytinen, P.; Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) 1995. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo. WSOY.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Vaajakoski. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Gummeruksen kirjapaino.

Niemistö, R. 2000. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Tampere. Helsingin yliopiston Tutkimus- ja kehittämiskeskus Palmenia.

Perkka-Jortikka, K. 2005. Kasva tosi johtajaksi. Helsinki. Yritysjulkaisut. Edita.

Petäjä, M.; Koponen, E.; Lautamatti, L. & Bauer, M. 2000. Muutosprosessien ohjaaminen - aikuiskouluttajan opas. Adapt/Employment-julkaisut No26. Työministeriö.

Pyökkänen, S.; Viitanen, R. & Vuohelainen, E. (toim.) 2009. Mitä on nuorisualan ehkäisevä päihdetyö? Laadukkaan päihdekasvatuksen tukimateriaali. Preventiimi - nuorisualan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus. Humanistinen ammattikorkeakoulu sarja C Oppimateriaaleja.

Robson, C. 2001. Käytännön arvioinnin perusteet. Opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Tampere. Tammer-Paino.

Roos, J.P. 1988. Elämäntavasta elämäkertaan - Elämäntapaa etsimässä 2. Jyväskylä. Tutkijaliitto. Gummerus Kirjapaino.

Ropo, A.; Eriksson, M.; Sauer, E.; Lehtimäki, H.; Keso, H.; Pietiläinen, T. & Koivunen, N. 2005. Jaetun johtajuuden särmit. Helsinki. Gummeruksen kirjapaino. Talentum.

Räsänen, P.; Anttila, A-H. & Melin, H. (toim.) 2005. Tutkimusmenetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Juva. WS Bookwell Oy.

Sahlberg, P. 1998. Opettajana koulun muutoksessa. Juva. WSOY.

Salmivalli, C.. 2005. Kaverien kanssa - Vertaisuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu. Otavan kirjapaino.

Seppänen-Järvelä, R. 2004. Prosessiarviointi kehittämissuorituksissa - opas käytäntöihin. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. FinSoc. Stakes.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki. WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2001. Syrjäytymisen torjunta. Hallinnonalojen välisen syrjäytymisyöryhmän väliraportti. Työryhmämuistio 1.

Suikkanen, A., Martti, S. & Linnakangas, R. 2004. Homma hanksaan. Nuorten kuntoutuskokeilun arviointi. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 24.

Syrjäläinen, E., Eronen, A., Värri, V.M. (toim.) 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere Tampereen yliopistopaino - Juvenes Prist.

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1995. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma. Kirjayhtymä.

Syrjälä, L. & Numminen, M. 1988. Tapaustutkimus kasvatustieteessä. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 51/1988.

Tarvainen, T., Pietiläinen, V. & Kuure, T. (toim.) 2007. Nuoret eivät odota. Palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:61. Helsinki.

Sähköiset lähteet:

Burney, R. 2004. Sisäisen lapsen paraneminen. Viitattu 4.2.2010.
<http://www.healingeagle.net/Fin/Burney/Innerchildhealing.html>.

Halonen, I. 2004. Humanististen tieteiden tieteenfilosofia. Viitattu 15.4.2008.
<http://www.helsinki.fi/hum/fil/tietfil/luhut10.htm>.

Santala J.: Selkeät arvot auttavat heikkojen puolustamisessa. Julkaistu 26.10.2006. Viitattu 6.12.2007. <http://dialogi.stakes.fi/FI/arkisto/2006/7/sivu/40.htm>.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 15.4.2008
<http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/sospa/shtyo/index.htx>

Tiuraniemi, J.: Reflektiivisen ammattikäytännön käsitteestä. Viitattu 15.4.2008
<http://users.utu.fi.juhtiur/reflektio.htm>

Julkaisemattomat lähteet:

Jyrkkiö, A. 2007. Luentomuistiinpanot 14.12.2007. Laurea - ammattikorkeakoulu. Vantaa.

Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan kuntayhtymän toimintakertomus 2005.

Niemi, M. 2007. Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan johtajan haastattelu 16.3.2007. Kouvola.

Nygren, A.H. 2007. Nuorisoneuvolan sosiaalityöntekijän haastattelu 22.11.2007. Kouvola.

Rantanen, T. 2008. Luentomuistiinpanot 23.1.2008. Laurea - ammattikorkeakoulu. Vantaa.

TIKRU - nuorten elämänhallinnan tukeminen ja ohjaus hankesuunnitelma.

Kuvio-otsikko luettelo

Kuvio 1 Kehittämisen prosessin kuvaus (mukaan Seppänen - Järvelä 2004)

Kuvio 2. Kehittämisen aikajana

Kuvio 3 Kokemusperäisen oppimisen malli

Kuvio 4 Asian monipuolinen tarkastelu tietoisuuden kehän avulla (Alasilta-Hagmann 2003)

Kuvio 5 Sosiaalinen kompetenssi Reschleyn ja Greshamin mukaan (Salmivalli 2005, 73)

Kuvio 6 Ryhmätyömenetelmän prosessikuvaus

Liitteet:

Liite 1 Kouvolan seudun nuorten palveluiden kartoitus

Liite 2 Väliarviointilomake

Liite 3 Strukturoitu kyselylomake nuorelle

Liite 4 Strukturoitu kyselylomake vanhemmalle

Liite 5 Osallistava ryhmähaastattelu työyhteisölle

Liite 6 Kirje kouluille ja ryhmän kokoamisprosessin kuvaus

Liite 7 Tyttöjen ryhmätoiminnan mainos

Liite 8 Kirje vanhemmille ja ohjelmarunko

Liite 9 Syksyn kirje tytöille

TARVEANALYYSI

9/2006

KOUVOLAN SEUDUN NUORTEN PALVELUIDEN KARTOITUS

Koulun psykososiaaliset palvelut /

nuorisotoimen palvelut /

sosiaalitoimen palvelut /

Nuorisopsykiatrian palvelut:

- Mitä palveluita organisaationne tarjoaa nuorille?
- Vastaako palvelunne mielestänne nuorten tarpeisiin?
- Kuinka voisitte kehittää palveluanne enemmän asiakkaiden tarpeisiin vastaaviksi?
- Miten asiakas hyötyy palvelustanne? Millaisia tuloksia on saatu aikaan?

Nuorisoneuvolan palvelut:

- Tarjoaako nuorisoneuvola mielestänne tarpeellisia palveluita nuorille?
- Vastaako nuorisoneuvolan palvelu mielestänne nuorten tarpeisiin?
- Mitä kehittämissideoita antaisitte nuorisoneuvolalle?

Nuorten tarpeet:

- Mitä muita palveluita näet alueenne nuorille olevan?
- Mitä tarpeita näet alueenne nuorilla olevan?
- Kuinka mielestäsi viranomaiset nuorten palveluihin vastaavat?
- Mikä pitäisi olla uuden toiminnan kohde?

TAHMATASSUT

ARVIOINTI 18.6.2006

Nuori :

Ohjaaja:

TAVOITE	MUUTOS/ TILANNE (alkutilanne, nyt, tulevai- suus)	TOIMENPI TEET (mitä on itse tehnyt)	OLIKO TYÖ VAIVANARVOI NEN / OLIKO SITÄ MITÄ SUUNNITTELI	EKOLOGISUUS kielteiset seu- raamukset	JATKOSSA ? (välineet tästä eteenpäin)

PALAUTEKYSELY NUORELLE (jatka tarvittaessa kääntöpuolelle)

1. Vastasiko ryhmän toiminta odotuksiasi?

erittäin paljon 1 2 3 4 5 erittäin vähän

2. Minkä koit parhaimpana koko toiminnassa? _____

3. Opitko jotain sellaisia uusia yksittäisiä taitoja toiminnan aikana, joita olet voinut siirtää arkeesi? _____

4. Tapahtuiko itsessäsi muutoksia toiminnan aikana, jos tapahtui niin mitä _____

5. Tapahtuiko elämässäsi muita sinulle tärkeitä muutoksia toiminnan aikana, jos tapahtui niin mitä _____

6. Oliko ryhmällä mitään vaikutuksia edellisiin muutoksiin _____

7. Miten olisit halunnut muuttaa ryhmän toimintaa? _____

8. Oletko kokenut olosi turvalliseksi ryhmätapaamisilla?

erittäin paljon 1 2 3 4 5 erittäin vähän

Jos et ole, niin kertoisitko muutamalla sanalla miksi? _____

9. Voisitko suositella toimintaa toisille nuorille

erittäin paljon 1 2 3 4 5 erittäin vähän

Muuta sanottava _____

KIITOS VASTAUKSESTASI

PALAUTEKYSELY NUOREN VANHEMMALLE (jatka tarvittaessa
kääntöpuolelle)

Saitko tarpeeksi tietoa ryhmän toiminnasta _____

Vastasiko ryhmän toiminta odotuksiasi _____

Mitä muuta olisit toivonut ryhmän toiminnassa olevan _____

Hyötyikö lapsesi mielestäsi ryhmästä, jos hyötyi niin miten _____

Tapahtuiko lapsessasi tai hänen taidoissaan muutoksia toiminnan aikana, jos tapah-
tui niin mitä _____

Oliko ryhmällä mitään vaikutuksia edellisiin muutoksiin _____

Jäikö toiminnasta mitään teidän arkeen vietäväksi _____

Olisitko toivonut, että ohjaajat olisivat tehneet jonkin asian toisin, jos olisit niin
minkä _____

Minkä koit parhaimpana koko toiminnassa _____

Muuta sanottava _____

1. *Olen kiinnostunut työmenetelmästä ”nuorten sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen ryhmässä”?*
2. *Uskon nuorten hyötyvän enemmän yksilötyöstä kuin ryhmätyöstä?*
3. *Haluaisin käyttää työaika enemmän ryhmien ohjaamiseen mutta työaika ei riitä*
4. *Mielestäni ryhmätoimintamalli tuollaisena on liian raskas vedettäväksi nuorisoneuvolassa / perheneuvolassa*
5. *Uskon, että nuori sitoutuu paremmin yksilötyöhön kuin ryhmätoimintaan*
6. *Mielestäni nuorisoneuvolan / perheneuvolan ensisijainen tehtävä ei ole sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen*
7. *Uskon, että tulevaisuudessa resurssipulasta johtuen ryhmätoiminta työmenetelmänä tulee kasvamaan*
8. *Yksilön huomioiminen ryhmässä on mielestäni erityisen tärkeää*
9. *Näen henkilökohtaiset tapaamiset sekä nuoren että hänen vanhempansa kanssa ennen ja jälkeen ryhmätoiminnan tärkeänä*
10. *En usko tällaisen työmenetelmän juurtuvan nuorisoneuvolan / perheneuvolan arkeen*

HYVÄT YHTEISTYÖKUMPPANIT

TIKRU -hanke on Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan ky:n nuorisoneuvolan hanke, jota rahoittaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Hankkeen tarkoituksena on kehittää nuorisoneuvolaan nuorten elämänhallinnan tukemiseen ja ohjaamiseen uudenlaisia työmenetelmiä. TIKRU on tarkoitettu 13-24 -vuotiaille anjalankoskelaisille, elimäkeläisille, jaalalaisille, kouvolaalaisille sekä valkealalaisille nuorille.

Hankkeen yhtenä työmuotona on pienryhmätoiminta. Alkuvuodesta 2007 alkaa kokeiluna vertaispienryhmätoiminta ujoille ja aroille yläkouluikäisille tytöille. Ryhmään valitaan korkeintaan kahdeksan tyttöä. Pienryhmätoiminnan tavoitteena on vahvistaa tyttöjen sosiaalista identiteettiä sekä tutustua erilaisiin vapaa-ajan mahdollisuuksiin. Tarkoituksena on, että ryhmän loputtua tytöillä on uudenlaista rohkeutta sosiaalisissa tilanteissa. Ryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran helmikuussa 2007 Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan tiloissa (Salpausselänkatu 40, 45100 KOUVOLA). Jatkossa ryhmä kokoontuu viikoittain samassa paikassa ja pääsääntöisesti samaan kellonaikaan koulun jälkeen. Joka toinen kerta on tarkoitus tehdä jotain ryhmän yhdessä suunnittelemaa toimintaa esim. tutustua johonkin harrastukseen ja joka toinen kerta keskitytään tyttöyteen, kaveritaitoihin, itsetuntemukseen yms. Pienryhmätoimintaan osallistuminen on maksutonta. Ryhmä kokoontuu keuhällä 2007 kymmenen kertaa ja syksyllä 2007 viisi kertaa eli yhteensä tapaamisia on 15. Ryhmään osallistuminen on perheen päätettävissä ja ryhmään sitoutuneiden on tarkoitus osallistua kaikkiin tapaamisiin, ellei kyseessä ole sairaus tms. este. Toiveenamme on saada myös vanhemmat mukaan ryhmätoimintaan muutaman kerran.

JOS MIELESSÄSI ON TYTTÖ, JONKA AJATTELET HYÖTYVÄN PIENRYHMÄTOIMINNASTA, NIIN:

1. Tiedustele tytön kiinnostusta ryhmään. Jos hän on kiinnostunut kerro ryhmästä alustavasti vanhemmille ja kysy heiltä lupaa heidän yhteystietojen antamisesta nuorisoneuvolalle (nimet, puh., osoitteet)
2. Ilmoita nuorisoneuvolaan pe 12.1.07 mennessä kiinnostuneet tytöt ja heidän perheidensä yhteystiedot. Samalla sovitaan tytön, TIKRU-työntekijän ja sinun tai jonkun muun tyttöä hyvin tunnevan koulun työntekijän tapaaminen esim. koululla. Tapaamisessa mietitään yhdessä ryhmän sopivuutta nuorelle. Nämä tapaamiset toteutetaan ke 31.1.07 mennessä.
3. Nuorisoneuvola valitsee ryhmäläiset ja ilmoittaa tytöille ja perheille onko nuori päässyt ryhmään. TIKRU -työntekijä keskustelelee ryhmään tulevien tyttöjen vanhempien kanssa mm. ryhmän toiminnasta, vanhempien toiveista ja kysymyksistä sekä mahdollisista nuoren lääkityksistä ja erityisruokavaliosta.
4. Ryhmätoiminta alkaa ke 14.2.2007 nuorisoneuvolassa klo 16.00-17.30

Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan ky./ Nuorisoneuvola
 TIKRU -työntekijä Sari Mäkinen
 puh. (0400) 268 663
 email. sari.makinen@kasper.fi
 Salpausselänkatu 40, 45100 KOUVOLA
 puh. (05) 8150 500 toimisto

TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINTA

MIKÄ PIENRYHMÄTOIMINTA ON?

- ▲ Suljettu nuorten tyttöjen ryhmä
- ▲ Ryhmä koostuu Kouvolan seudun yläkouluikäisistä tytöistä
- ▲ Ryhmä kokoontuu kerran viikossa nuorisoneuvolan tiloissa.
 - ▲ Joka toinen kerta tehdään jotain ryhmän yhdessä suunnittelemaa toimintaa, esim. tutustutaan johonkin harrastukseen, ja joka toinen kerta keskitytään tyttöyteen, kaveritaitoihin, itsetuntemukseen yms.
- ▲ Ryhmä kokoontuu keväällä 2007 kymmenen kertaa ja syksyllä 2007 viisi kertaa eli yhteensä tapaamisia 15.
- ▲ Ryhmä on osallistujilleen maksuton ja tytöt ovat vakuutettuja toiminnan aikana

MITÄ PIENRYHMÄSSÄ TEHDÄÄN?

- ▲ Tutustutaan erilaisiin harrastuksiin
- ▲ Tehdään tyttöjen juttuja → tytöstä naiseksi kasvaminen
- ▲ Opetellaan elämänhallinta- ja kaveritaitoja sekä ryhmätoimintaa oman vertaisryhmän kanssa
- ▲ Jokaiselle tytölle tehdään omat henkilökohtaiset tavoitteet ryhmään osallistumisesta
- ▲ Ryhmälle luodaan ryhmän yhteiset tavoitteet

MITÄ RYHMÄSSÄ TOIMIMINEN PARHAIMMILLAAN ANTAA?

- vapaa-ajan tekemistä -
- uusia kavereita -
- lisää itsetuntemusta ja itseluottamusta -
- uudenlaista rohkeutta toimia sosiaalisissa tilanteissa -
- kannustuksen ja onnistumisen kokemista -
- asioiden aloittamisen/loppuun saattamisen harjoittelua -
- parantaa kykyä tunnistaa vaikeita asioita/tilanteita -

Yhteystiedot

KYMENLAAKSON KASVATUS- JA PERHENEUVOLAN KY.
NUORISONEUVOLA / TIKRU - HANKE

Sari Mäkinen Projektityöntekijä
puh. (0400) 268 663

email. sari.makinen@kasper.fi
Salpausselänkatu 40
45100 KOUVOLA

puh. (05) 815 0500
fax. (05) 815 0523
email. kouvola.toimisto@kasper.fi

HYVÄT VANHEMMAT

Tyttärenne on aloittanut pienryhmässä, jonka järjestää Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan nuorisoneuvola. Ryhmä kokoontuu kerran viikossa, torstaisin klo 15.15 - 16.45. Ryhmän kesto voi hieman vaihdella sen kertaisesta toiminnasta riippuen. Mikäli tapaamisaika tai -paikka muuttuu, ilmoitamme siitä myös teille vanhemmille esim. tekstiviestillä. Ryhmä kokoontuu Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan tiloissa, Salpausselänkatu 40, 45100 KOUVOLA (keilahallin pääty, 2.kerros). Toiminta on ryhmäläisille maksutonta ja ryhmäläiset ovat vakuutettuja toimintaan osallistuessaan. Ryhmän toimivuuden ja sen hyödyllisyyden kannalta on hyvin tärkeää, että nuori osallistuu kaikkiin ryhmätapaamisiin ellei hän ole sairas tms.

Jokaiselle tytölle on tehty omat henkilökohtaiset tavoitteet ryhmään osallistumisesta ja myös ryhmälle luodaan ryhmän yhteiset tavoitteet. Suunnitelmissa on, että joka toinen kerta tehdään jotain ryhmän yhdessä suunnittelemaa toimintaa, esim. tutustutaan johonkin harrastukseen, ja joka toinen kerta keskitytään tyttöyteen, kaveritaitoihin, itsetuntemukseen yms. Lähetänkin tässä mukana ohjelman keväälle 2007. Ryhmän loputtua on tarkoitus tavata tyttöjä vielä kerran yksitellen, jolloin arvioidaan henkilökohtaisten tavoitteiden toteutuminen. Tähän tapaamiseen myös vanhemmat ovat tervetulleita.

Pienryhmään on valittu neljä Kouvolan seudun yläkouluikäistä tyttöä. Tavoitteena on vahvistaa tyttöjen sosiaalisia - ja vuorovaikutustaitoja sekä tutustua uusiin kavereihin ja erilaisiin vapaa-ajan mahdollisuuksiin. Tarkoituksena on, että ryhmän loputtua tytöillä on uudenlaista rohkeutta sosiaalisissa tilanteissa. Ryhmän ohjaajina toimivat nuorisoneuvolan työntekijät Ann-Helen Nyström ja Sari Mäkinen.

Mikäli teillä on jotain kysyttävää, ottakaa rohkeasti yhteyttä. Mielelläni kuulen myös teidän toiveitanne, kuulumisianne ja ajatuksianne ryhmän toiminnasta.

Yhteistyöterveisin

Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan ky. /Nuorisoneuvola

Sari Mäkinen

puh. (0400) 268 663

email. sari.makinen@kasper.fi

Ryhmään osallistuminen tapahtuu huoltajan luvalla, siksi pyydämme teiltä kirjallisen suostumuksen olla olevalla ilmoitusosalla. Ilmoitusosa palautetaan tyttärenne mukana seuraavaan ryhmätapaamiseen to 29.3.2007.

(Leikkaa irti katkoviivaa pitkin)

Tyttäreni _____ voi osallistua nuorisoneuvolan pienryhmätoimintaan.
Nuoren puhelinnumero _____

päiväys ja huoltajan allekirjoitus

huoltajan puhelinnumero

nimen selvennys

OHJELMA KEVÄT 2007

<u>to 15.3.07</u>	<u>klo 15.15 - 16.45</u>	<u>tutustuminen, toivomukset</u>
<u>to 22.3.07</u>	<u>klo 15.15 - 16.45</u>	<u>levyraati + lautapelit</u>
<u>to 29.3.07</u>	<u>klo 15.15 - 16.45</u>	<u>ryhmän tavoitteet ja säännöt + yllätys tekemistä</u>
<u>to 12.4.07</u>	<u>klo 15.15 - 17.00</u>	<u>keilaaminen</u>
<u>to 19.4.07</u>	<u>klo 15.15 - 16.45</u>	<u>teemana itsetuntemus + aiheeseen liittyvä <u>lautapeli</u></u>
<u>to 26.4.07</u>	<u>klo 15.15 - 16.45</u>	<u>kissatalo</u>
<u>to 3.5.07</u>	<u>klo 15.15 - 16.45</u>	<u>teemana kauneudenhoito</u>
<u>to 10.5.07</u>	<u>klo (avoin)</u>	<u>teatteri</u>
<u>to 24.5.07</u>	<u>klo 15.15 - 16.45</u>	<u>teemana itsetuntemus</u>
<u>ti 5.6.07</u>		<u>retki (ohjelma vielä avoin)</u>

Jokaisella ryhmäkerralla tarjotaan välipala.

Hei

Tyttöryhmän tapaamiset jatkuvat vielä viisi kertaa. Tapaamisten ohjelman olemme rakentaneet teidän toiveidenne pohjalta, joita annoitte henkilökohtaisissa keskusteluissa kesän aikana. Laitoin teille kaikille tekstiviestiä kysyäkseeni sopiiko ryhmän tapaamisajan siirtäminen keksiviikkopäivään. Asia sopi kaikille, joten tapaamme syksyn ajan keskiviikkoisin paitsi viimeisellä kerralla, joka on torstai 20.9.07. Ryhmätapaamisten jälkeen tapaan teidät vielä henkilökohtaisesti, jolloin arvioidaan tyttöryhmää kokonaisuutena. Tällöin olisi mukavaa, jos vanhempanne pääsisivät myös paikalle. Mutta siitä tuonnempaa.

Ensimmäinen tapaamisemme on keskiviikkona 22.8.07 klo 15.15 ja tapaamme tuolloin Nuorisoneuvolassa. Jos tuolloin on hyvä ilma, nautimme siitä ulkosalla. Varauduthan tuolloin kenkiin, joilla on hyvä kävellä. Vaihdamme tuolloin kuulumisia pitkästä aikaa ja käymme syksyn ohjelman läpi.

Seuraavana ryhmän tapaamiskerrat, laitathan ne jo valmiiksi kalenteriisi ylös.

ke 22.8.07 klo 15.15 – 17.00

ke 29.8.07 klo 15.15 – 17.00

ke 5.9.07 klo 15.15 – 17.00

ke 12.9.07 klo 15.15 – 17.00

to 20.9.07 klo 15.15 – 17.00

Kymenlaakson kasvatus- ja perheneuvolan ky.
Nuorisoneuvola / TIKRU – hanke

Projektityöntekijä, yhteisöpedagogi Sari Mäkinen
puh.(0400) 268 663
email. sari.makinen@kasper.fi